

ВОЖЫК

• Персона

**Сяргей
ВОЛКАЎ:**
«Мой
адзіны кумір —
гэта бацька...»

• Эксклюзіў!

Унікальная карта
«Гумарыстычныя
далягляды.
Гомельшчына»

• Вернісаж

Малюе
Алег КАРПОВІЧ

• Паэзія

Васіль МАЕЎСКІ
Мікола ЧАРНЯЎСКІ
Міхась МІРАНОВІЧ
Васіль МАКАРЭВІЧ

Слова рэдактара

Паважанья вожыкаўцы!

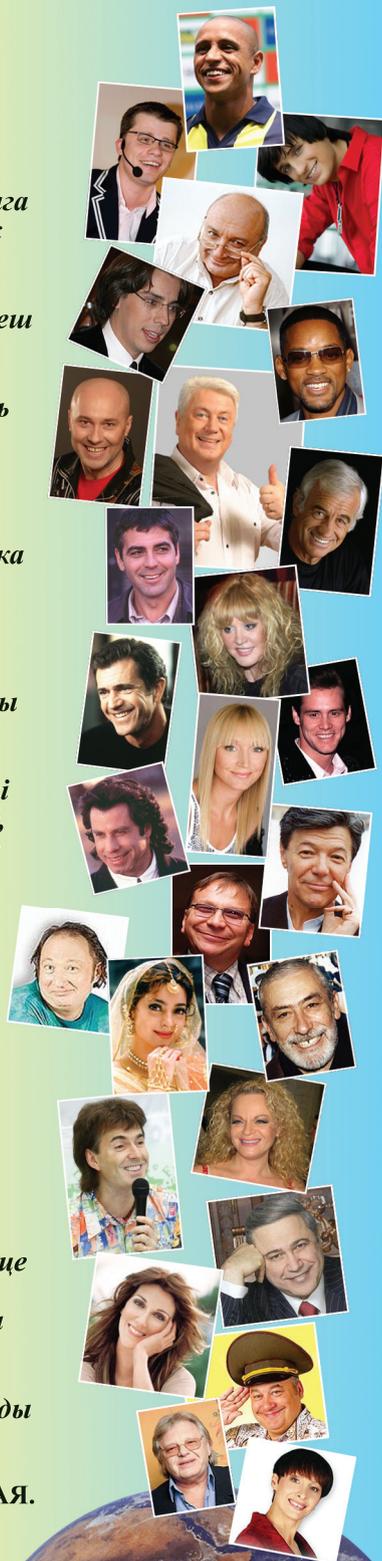
Кожны тыдзень я купляю адзін папярковы «тэлегід» з праграмаю перадач на наступны тыдзень. І, бадай, не прыгадаю ніводнага нумара, каб у ім мой позірк не спыняўся на словах «смех», «гумар» і падобных да іх па настрою. То даведваешся пра тое, што героям адной знакамітай камедыі ўстанавілі помнік; то чытаеш прызнанні вядомых, медыйных асоб — акцёраў, спевакоў, музыкантаў, спартсменаў і іншых — аб тым, што для іх значыць гумар, яны згадваюць вясёлыя прыгоды, што адбываліся з імі у жыцці, самі жартуюць і іранізуюць, даюць парады кшталту таго, што без смеху і розыгрышу ў жыцці нельга абысціся, прызнаюцца, што мараць сустрэць у сваім жыцці спадарожніка (спадарожніцу), няхай і не з ідэальнымі прапорцыямі, але — абавязкова — з пачуццём гумару; то табе раскрываюцца некаторыя сакрэты гумарыстычнай «кухні»: як здымаецца тая ці іншая гумарыстычная перадача ці, кажучы сучаснай мовай, шоу, каго запрашаюць на здымкі, чаму і як парадзіруюць, аб чым жартуюць у кадры і за кадрам; то цябе пасвячаюць у тонкасці здымачных працэсаў камедыі, рэкламных ролікаў, музычных кліпаў — тых, што з гумарам, вядома; то чытаеш гісторыю пра тое, як за мяжой пачынаў свой шлях той, каго потым назавуць «каралём карыкатуры»; то праглядаеш анонсы шматлікіх спектакляў і камедыі у тэатры, на вялікім экране, прадстаўленняў у цырку; то ўсміхаешся з анекдотаў, а ўжо вясёлыя, усмешлівыя твары бачыш дакладна на кожнай са шматлікіх старонак выдання!

Што з гэтага вынікае? Што гумар — гэта актуальна, гэта сучасна, гэта модна... Але хіба калі-небудзь наша жыццё можна было ўявіць без гумару? Не, вядома. Такое проста немагчыма.

Таму калі вы трымаеце «Вожык» у руках (а я дакладна гэта ведаю :)), значыць, вы трымаеце руку на пульсе сучаснага жыцця, вы — «у тэме», як цяпер модна казаць, і, урэшце, вы — сапраўдны знаўца беларускага гумару. З чым вас і дазвольце павіншаваць!

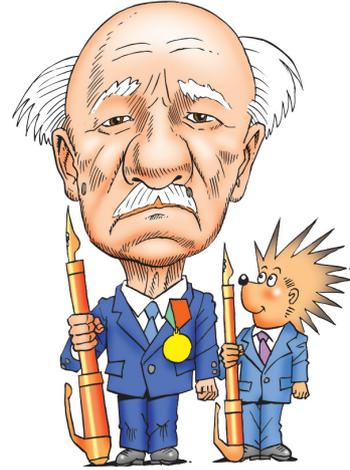
Жадаю часцей усміхацца. А «Вожык» вам заўсёды ў гэтым дапаможа!

Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

● Паэзія

Многія думваюць, што псеўданім у Васіля МАЕЎСКАГА – Хізавец – звязаны з нечым хіжым. Хаця і гэтая якасць, відаць, не пашкодзіла б сатырыку. Ды не, псеўданім паходзіць ад Хізава, роднай вёскі Васіля Фаміча на Гомельшчыне. У гумарыстычным цэху Базыль Хізавец шчыроўца сталы. Доўгі час ён працаваў у часопісе «Вожык», лічыць яго сваім родным выданнем. Вось і завітай у наш альманах са сваімі новымі творамі.

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Базыль ХІЗАВЕЦ

БАЙКІ-КАРАЦЕЛЬКІ

Матыка і Асот

Сказала Матыка Асоту:
– Прэч, злы ліхадзей, з агароду!
Ад шалу Асот нема ўзвыў:
– Мае парушаеш правы!
Яго падтрымалі з-за плота
Свірэпка, Драсён, Малачай:
– Свабоду на градках Асоту!
На градках буяе няхай!

Сэнс байкі вы ўсе разгадалі
І без традыцыйнай маралі.

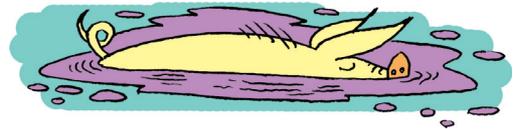

Свой погляд

– Я знаю,
Што такое чысціня! –
Залезшы ў граць па вушы,

Усім хвалілася Свіння. –
У гэтай лужы
Ніхто так не памыецца,
Як я!..

Ды хто не ведае Свіню:
Свой погляд у яе на чысціню.

Два Барабаны

Вялікі Барабан
Перад малым
Хваліўся талентам сваім:
– Я гучны! Не такі, як ты!
– Няўжо дагэтуль
Ты не ўцяміў,
Што ў большым барабане
Болей пустаты?..

ВЕРШЫ

Бяздарныя сучаснікі

Багемныя пустагалоты хорам
Спяваюць дыфірамбы творцу-рэжысёру:
«Наш аднадумец! Наш кумір!
Наватар, імітатар смелы!
Ты ўсё, што толькі мог, зрабіў,
Каб асучаснены табой Шэкспір
Са сцэны правільна загаманіў:
Памог ты Дзэдэмонне задушыць Атэла!»
«Усё я абнаўляю, што магу! —
Пачуўся зычны голас рэжысёра. —
У маіх бліжэйшых планах
Зрабіць з Таццяны пушкінскай путану,
З Ангеліна — хапугу-сутэнёра,
Ну, а купалаўскай Паўлінцы
Дам пагуляць з Быкоўскім-шляхцюком
На сцэне без спадніцы!»
«Віват! — раздаўся адабральны гром. —
Жадаем паспехаў у творчай працы!»
...Бяда і гора ад такіх навацый:
Бяздарныя халтуршчыкі-сучаснікі
Псууюць шэдэўры нашай класікі...

Няма дурных

Адкрыў ларок прыватнік Грышка
І на дзвярах усім давёў:
«Прылады тут для стрышкі, брышкі
І для завішкі валасёў».
Ягоны школьны сябра Хведар
Аб'яву гэту прачытаў:
«Ты ж, Грышка, добра мову ведаў,
А тут чаго нахамутаў?!
Ну, што не слова — то памылка!
Дзе нахапаўся гэтых слоў?»
«Працую па законах рынку,
Каб больш займець пакупнікоў.
Хай думваюць, што ўжо і грошы
Няздатны сёння я лічыць».

І да мяне, каб аблапошыць,
Пачнуць чародамі валіць,
Ларок мой стане папулярным —
Прывабіць да сябе усіх!»
«Дарэмныя твае, брат, планы:
Цяпер няма дурных такіх!..»

Іван ківае на Пятра

I
Калі сынкі маленькімі былі,
То, ашчаперыўшы матульчку рукамі,
Штодня ў два галасы адно вялі:
«Мая, а не твая вось гэта мама!»
«Іванка! Петрык! Любыя мае! —
Іх абдымаючы, матуля гаварыла. —
Няхай вам Божа дабрыні дае. —
І тут жа карапузікаў мірыла».

II
Раслі сынкі. Было ў жыцці ўсяляк.
Адна, а ўсё ж іх вырасціла маці.
І пасля школы з'ехалі з сяла
Яны у горад, каб знайсці там шчасце.
Калі ў садку былі духмяныя плады,
А у кубельцы — каўбаса і сала,
Сыны з нявесткамі без гора і бяды
Амаль штодня ў матулі гасцявалі.

III
Старая маці — памагаць пара.
Сыночкі ж зніклі, быццам у тумане:
Цяпер Іван ківае на Пятра,
Ну, а Пятро — ківае на Івана.
Вядуць штодня яны ў два галасы,
Адзін другому шлюць праклёны-стрэлы:
«Ты ў маці быў любімы самы сын.
Вось і вязі яе у дом для састарэлых!»
Набухлі кашалькі у гандляроў-сыноў,
Ад бізнесу займелі шмат мільёнаў.
А маці родная жыве адна-адной
У вёсачцы радыцыйнай зоны.

МІНІАЦЮРЫ

Дакахайся

Пацікавілася Дуня
Ў Сонькі-кумкі каля студні:
— А чаму сыноч твой Ваня
Увесь час адно спявае:
«Хто не знаецца з каханнем,
Той гора не мае!»?
— Дакахайся, — кажа Сонька, —
Агалеў дашчэнту:
Дзвюм каханкам-развядзёнкам
Плаціць аліменты.

Ліхадзеева выйсце

Ананім стары бядуе:
«Развінуць як талент свой?
Больш ніхто не рэагуе
На ніводзін допіс мой!»
Каб не здрадзіць завядзёнцы,
Энергічны дабрадзеі
Шле па пошце ўласнай жонцы
Скаргі... на сваіх дзяцей.

Пераборлівая

У клуб знаёмстваў,
Як на новы рынак,
Нядаўна завітала
Мажная жанчына:
— Па сябру вернаму
Даўно сумую дужа...
Ці ёсць у вас
З каго мне выбраць мужа?
— Ёсць і шатэны,
І бландзіны, і brunеты,
І нават з чарнаскурых
Два ці тры «карнеты»...
— Не той тавар!
Час страціла дарма:
Пад колер маёй мэблі
Ніводнага няма!

Малюнкi Аляксандра БУЛАЯ.

• Проза

Некалькі гадоў таму
распачалася мая праца
над цыклам апавяданняў
пад назваю
«Дунілавіцкія былі»
(Дунілавічы – вёска
ў Пастаўскім раёне,
мая радзіма):
некаторыя з іх друкавалася
ў «ЛіМе», «Малодосці»,
некаторыя яшчэ пішуцца.
Дык там, у маёй вёсцы,
столькі жартаў –
непрыдуманых, народных,
сапраўдных!..
Напрыклад, пра старога
кавалера Антуся,
якога ў малодасці
вазілі неяк раз на агледзіны.
І дзеўка яму
як быццам спадабалася.
Хацеў быў ужо сватацца,
ды – адумаўся.
Загану адну яна мела:
доўгі нос...
А праз шмат гадоў
убачыў яе выпадкова
на кірмашы.
Схаваўся за вуглом
ды разгледзеў Марылю
яшчэ раз добра.
Потым казаў суседу:
а ведаеш, братка,
не такі той нос і доўгі быў...
Гэтым разам
прапаную ўвазе чытачоў
чарговыя апавяданні
пра вясёлыя
і жартоўныя выпадкі
з жыцця Дунілавіч...

Юлія
ЗАРЭЦКАЯ

АБО ЯК ЛЁНЬКА СУХІМ З ЗАДЫ ЗЫЙШАЎ

Нячаста ў нашым жыцці здараюцца цуды. Хаця – хіба само жыццё не ёсць найвялікшы цуд? Відаць, так, але ўсё ж... Усё ж хочацца цуду. І чалавек чакае. Але хіба ён здольны толькі чакаць? Не, ён сам можа стварыць яго. Абы захацеў.

Лёнёк Малец, прыкладам, не хацеў. Само атрымала-ся. Ды і не лічыў ён гэта ніякім дзівам. Так, звычайны прыклад хімічнай рэакцыі. У школе некалі праходзілі.

Электрычны ток, электроды, электраліт, катод, анод – усё проста!..

...Лёнька-школьнік на выдатніка ніколі не цягнуў. Шчыра кажучы, не вельмі каб і карцела. Не любіў ён гэтыя марфемы з пунктуацыямі, блытаў палеаліт з мезалітам, нудзіўся ад батанікі з анатоміяй, а фізіку – любіў. Яму падабалася даходзіць сваім розумам да сутнасці законаў Архімеда і Ньютана, уяўляць малекулы з атамамі, націраць эбанітавую палачку аб шэрсць, пакуль не пачне праскокваць іскра, слухаць пра вярчэнне Зямлі вакол сваёй восі, а затым ладзіць на перакуленай табурэтцы маятнік Фуко і даведвацца пра шмат чаго іншага, цікавага і дагэтуль нязнанага.

З той вясэлай і бесклапотнай школьнай пары засталася ў Лёнькі гэта непераадоўная цяга да фізічных вопытаў. Выкараніць яе не змаглі ні кліны местачкоўцаў, ні бурчанне жонкі, ні гады, што сівымі птушкамі незаўважна праляталі над галавою...

– Лёнька, ты чуў, што разумныя людзі вунь жывую ваду здабываюць? – пытаўся ў яго раніцою Чэсь, з якім яны разам працавалі ў інтэрнаце. – Па цілявізару ўчора да ночы паказвалі.

– Цуд, дый годзе! – умяшалася ў сур’ёзную мужчынскую размову старая Франя, прыбіральшчыца.

– Гэткі там цуд, – хмыкнуў Лёнька. – Так і я магу.

– Ці ж ты зможаш? – аж скрывілася Франя. – Там жа людзі вучоныя рабілі, у нейкай лапраторыі, ці што...

Ну, лабараторыяй Лёньку было не здзівіць. Ён там, лічы, жыў. Майстэрня, што месцілася наводдаль ад яго хаты, была і сталяркай, і кузняй, і піларамай, і тым месцам, дзе праводзіліся саматужныя, але ад таго не менш сур’ёзныя навуковыя даследы. Як і ўсялякага дзівака, Лёньку не разумелі. Вяскоўцы нарэдчас любілі пацвельца з яго, а то і зласнавата падсмяяцца. А жонка дык плеш праела, гнэцячы¹ за прапаленыя штаны і запэцканыя кашулі.

Старой Франі, якая адно верыла ў боскія цуды, Лёнька нічога не адказаў. Затое, прышоўшы дахаты з работы, нават не павячэраўшы, зачыніўся ў сваёй доследнай. Выйшаў ён адтуль цёмнай ноччу, і хіба толькі тоненькі мясячык заўважыў на яго вуснах лёгкую, амаль няўлоўную ўсмешку...

Мінуў тыдзень – і Лёнька, падышоўшы да Франі, што прывычна перацірала падлогу ў інтэрнацкім калідоры, працягнуў ёй торбачку:

– Трымай, цётка Франя. Гэта табе.

– Што гэта? – адарвалася тая ад работы і няўцямна зірнула на Лёньку.

– Цуд! – весела рагатнуў Лёнька. – У слоіку.

– Ты што, напіўся? Ці галавою дзе цокнуўся? – выпрамілася старая і пільна пачала ўглядацца ў Лёньку.

– Напіўся потым, як ты зафундуеш, – па-ранейшаму ўхмыляўся Лёнька. – А галава мая – о-го-го! Ёй цюкацца ні ў якім разе нельга. Я яе берагу, як ты – хлеб свяцёны.

– Усё-ткі праўда напіўся! – з дакорам заківала галавою Франя. – З раніцы ўжо, каб цябе пранцы!

Лёньку гэтая звадка пачала надакучаць і ён уміг пасур’ёзнеў, нават крыху плечы расправіў:

– Ну, досыць, цётка Франя, пажартавалі. А жывую ваду забірайце сабе – дару. Хочаш – вазоны палі, хочаш – агуркі... – і, паставіўшы торбачку на падлогу, пайшоў.

Франя задумалася. «Смяецца з мяне, дурной старой, ці што? Не павінен. Ды і адкуль у яго, блазнюка, тая жывая вада ўзялася? Ды і ці вада там?» Яна выцягнула з торбачкі слоік. «Як быццам вада». Прыставіла швабру да сцяны, паціху пасунулася да акна. «Паспытаць трэба», – мільганула ў галаве. «А калі там што якое?.. Ну, і што ж такое, вадкае і празрыстае, акрамя вады, там можа быць?» – запырэчыла сама сабе. Зняла накрыўку і, асцярожна паднёсшы слоік да носа, панюхала. Ніякага духу. Тады, азірнуўшыся

¹ Гнэціць – дакараць, папракаць.

па баках (раптам якія свавольнікі пахаваліся па вуглах ды толькі гэтага і чакаюць?), Франя перажагналася і глытнула са слоіка. Стаіла дыхаць. «А каб цябе пранцы – вада! – плюнула Франя і сама з сябе пацвелілася: – А ты што, іншага чакала? Мо, гарэлкі?..»

Старая прыкрыла слоік, схавала яго назад у торбачку і ў задуменні пачала даціраць падлогу...

– Не паверыла я яму ні на каліва! Ну, калі толькі на адно, – даводзіла Франя сваім каляжанкам¹, нізенькай, сухой Альбінцы і круглай, як гарбуз, Маньцы. – Але дай, думаю, пагляджу. І пачала справа, як уваходжу ў парнік, – і нават павяла рукой, паказваючы, – паліваць адно каліва тою вадою. Пакрыху. Ну, недзе па шкляначцы ў дзень. Учора якраз тыдзень мінуў, як...

– Ну, і што зрабілася? – перабіла яе нецярплівая Манька. – Прапала тое каліва?

– Цьфу-ты, – успыхнула Франя. – Прапала-ала. Каб у мяне ўсе памідоры гэтак прапалі, як гэта каліва! Чаго б я тады і казалася вам што? Адно каб пасмяяліся з мяне, старой даўбешкі? – і ўсміхнулася. – Вырасла ў два разы большым за астатнія. І завязі – увесь куст абсыпаны!

– Ты, Франька, казкі нейкія баіш, дальбог, – прабубнела Альбінка, якая ўважліва слухала аповед дагэтуль. – Так ужо і вымахала.

Франя бліснула вачыма, падціснула перасохлыя ад размовы вусны і гукнула:

– Пойдзем, бабы! Што вам талкаваць – самі ўбачыце!

Апісваць тое, што ўгледзілі ў самаробным, невысокім парнічку нізенькая Альбінка і круглая Манька, дарма. Гэта ўжо крыху раней зрабіла ўсхваляваная Франя. Куды цікавей чытачу будзе ўбачыць карціну, якую назіралі ў тую летнюю чэрвеньскую раніцу работнікі і жыхары інтэрната. (Гэтая спецыяльная ўстанова размяшчалася ў кіламетрах двух ад мястэчка.)

¹ Каляжанка – сяброўка.

² Барбухайка – самавіты транспартны сродак.

З аўтобуса, які прывёз людзей на працу, борздка высыпалі і ўсхваляваная бабулькі ў квяцістых, лёгкіх хустках і з вандзэлкамі ў руках. Як іх не распытвалі ў аўтобусе, з якой нагоды яны такою дружнаю кумпаніяй коцяцца ў інтэрнат, тыя па-вясковаму дыпламатычна ўхіляліся ад адказаў (ды і што можна пачуць у гэтай барбухайцы², якая грукоча па роўненькім асфальце, ды яшчэ калі і слых стаў падводзіць, і зрок, і сярэдзіну нешта ломіць, і ў грудзях аддае, а ногі баляць – ні ступіць!..) і пераводзілі гутарку ў іншы накірунак ці засяроджана замаўкалі. Квяцістаю чародкаю, ледзь не наступаючы адна адной на туплі і тапкі, яны памкнуліся ўглыб інтэрнацкіх пабудов...

Калі б Лёнька ведаў, якая бабская талачка кіруецца ў яго майстэрню і які намер трымае ў сваіх сівенькіх, старэчых, але надзіва кемлівых галовах, то ён... Не, не хаваўся б. Хіба можна схаватца ад зыркага сонца ў пустыні ці ад сцюдзёнага ветру на поўначы? Гэта не-мінуча. Чакай – не чакай, а мусіш з гэтым жыць...

Лёнька дачакаўся. Першай да яго дапяла крыху распаўнелая (гэта калі па гарадскіх мерках, а як па-вясковых, дык ладная) Вэрця.

– Лёнька, галубок, я да цябе! Як здароўечка?

– Дзень добры, Лёнічак! – далучылася да Вэрці невысокая Анця. – Як дзеткі? А я ж помню, як яшчэ цябе малага гушкала. Харошанькі быў, тоўсценькі!..

– Ах вы, шалахвосткі! Куды ўперад ўлезлі? – накінуліся на іх Альбінка з Манькаю. – Мы першыя!

Лёнька ўсміхнуўся і загаварыў:

– І вам дзень добры, бабці! Пытаецца, як здароўе маё, як дзеткі? Ну, тады слухайце. Чаму ж не расказаць, калі бабці дзеля гэтага аж сюды дапялі. Дык вось, – і ён ўздыхнуў. – Маці мая, самі ведаеце, маладой замуж выйшла. Даўней жа не так, як цяпер, сядзяць у дзеўках па трыццаць гадоў!..

Кабеты захваляваліся, сталі пераглядвацца.
— Ды вы сядайце, бабці, сядайце! Я вам зараз усё чыста раскажу. Дык на чым я спыніўся?

Вэрця таўханула ў бок Анцю. Тая агрызнулася: сама ж, маўляў, спытала пра здароўе, я — пра дзетак пыталася. На помач выклікалася Манька.

— Ведаеш, Лёнічак, я цябе паслухала б, ды ў мяне стары мой яшчэ не снедаўшы, чакае, пакуль я прыеду, дранікаў яму напячы абяцала...

— А я, галуба, толькі цяпер успомніла, што курэй зачыніць забылася. Падзяруць, халера, мне ўвесь агарод! — падхапілася Альбінка.

— Ай, бабы, у мяне ж цеста, відаць, падышло. Папрэ зараз цераз дзежку! — замахала рукамі Вэрця.

Лёнька паціснуў плячыма.

— Што ж, бабці, бяжыце дахаты, а то бяды зараз багата наробицца! І я пайду, работы хапае, — і павярнуўся спінай.

— Дык мы, Лёнічак, слоікі свае ў кутку пакінем, добра? У торбачках, каб не паблытаць потым, — лагодненькім галаском прагаварыла Анця.

— Ты ўжо ўваж нас, старых. Мы ж з тваёй маці каляжанкамі былі, — заківала галавою Вэрця.

— Якія слоікі, бабці? На чорта яны мне? — абярнуўся да іх Лёнька. — Нешта я нічога не разумею...

— Ты, хлапец, кінь з нас смяяцца. Досыць ужо, — падціснула вусны Анця. — Мы і заплацім табе добра. Праўда, бабы?

— Анягож, заплацім!

— Маем грошы!

— Бабці, родненькія! — паспрабаваў перакрычаць іх Лёнька. — Не трэба мне вашых грошай! — і схітрыў: — Гляньце, вунь машына на двор прыехала, зараз на Дунілавічы пойдзе. Вам жа дахаты пільна трэба было — бяжыце хутчэй, пакуль не паехала!

— Не, Лёнька, ты нам слова дай, што зробіш! — ухапілася за яго Альбінка. — Паабяцай!

— Я ж цябе маленькага яшчэ памятаю! — зноў завяла Вэрця. — Таўсцючок такі быў!..

Не сакрэт, што муж са сваёю жонкай, ці тыдзень жыве, ці паўвека, спраўляецца

з цяжкасцю. Што ж казаць, калі на аднаго Лёньку накінулася столькі кабет? Капітуляцыя ў дадзеным выпадку ўяўлялася адзіным слушным рашэннем...

Яма ў нашым жыцці нічога таёмнага. Схаваеш у сэрцы сум — а ён па твары выдасць цябе; не пакажаш вачэй, каб не ўбачыў хто ў іх прыхаванай радасці, а дрыжачыя рукі прададуць цябе... Не выпадае дзівіцца і таму, што пра квяцістую працэсію вельмі хутка дазналася і дырэктар інтэрната Зінка Качкіна. Строгая начальніца не на жарт узлавалася на свайго майстравітага, рукастага падначаленага і распарадзілася перадаць яму вусны, але цвёрды загад: «Вырабіць для патрэб інтэрната сто літраў жывой вады!»

І калі Лёньку такое распараджэнне надзвычай засмуціла і прыбавіла на твары пару тоненькіх маршчынак-нітачак, то некаторых зайздроснікаў (ці не яны і набрахалі дырэктарцы пра водныя фокусы рабочага Мальца?) вельмі ўсцешыў. Бач ты, разумнік які знайшоўся, усё яму спакойна не працавалася, як добрым людзям, вопыты ўсё нейкія ладзіў, вечны рухавік вынаходзіў — вось і даждаў. А не выканае загад — дзябёлая, пахмурная Качкіна, і войкнуць не паспее, вытурыць з работы.

Маркота ёсць страшэнны грэх. Лёнька ведаў гэтыя словы і прытрымліваўся іх. Ды і калі вясковаму чалавеку пры яго штодзённых клопатах і мітрэнгах упадаць у роспач? Мусіш выканаць загад. Гэта немінуца. І дарма тлумачыць, што здабыча жывой вады вымагае шмат часу, што над тым злэшчасным слоікам, які падарыў старой Франі, ён тыдзень гарбеў. А тут — сто літраў! За тры дні! Смешкі слабыя... Таму і не даводзіў нікому нічога, не спрачаўся, не жаліўся. Моўкі кінуў галавой, выслушаўшы такі загад, і пасунуўся ў майстэрню...

А роўна праз тры дні, якраз раніцою, Лёнька стаяў у дырэктарскім кабінэце перад мажнай Качкінай, якая падазрона пазірала на яго праз шкельцы акулераў, ссунутых на тоўсты нос, і дакладваў:

— Гатова, Зінаіда Феліксаўна. Дайце веры, начэй не спаў, знясілеў, ледзь не падарваўся,

а зрабіў, як вы загадалі. У майстэрні ў мяне стаіць, у бочцы. Можаце забіраць.

Качкіна перацягнула плячыма, падсунула акуляры ніжай на нос, быццам хацела ўласнымі вачыма, без усялякіх аптычных падвохаў, разгледзець Лёньку, быццам бачыла яго ці не ўпершыню.

— Жывая вада?

— Жывая вада, — пацвердзіў Лёнька.

— І памідоры ёй паліваць можна?

— Можна.

— І агуркі таксама?

— Таксама.

— І што, нават баклажаны?

Лёнька хацеў быў запырачыць, што такой агародніны ў інтэрнацкіх цяплячах зроду не вырошчвалі (хіба толькі расце яна на нечым іншым, ці не начальніцкім агародзе), але стрымаўся:

— Анягож. І іх смела палівайце.

Качкіна задаволена кінула галавою і, кінуўшы ўслед мякка пагрозлівае «Калі што якое, дык...», махнула рукою ў бок дзвярэй...

Куды больш лагодна размаўлялі з Лёнькам бабці, што зноў дружнай, квяцістай чародкай прысунуліся за сваімі торбачкамі. І як не дапытваліся яны, колькі грошай каштуе гэта вада ці чым іншым тады аддзячыць рукастаму майстру за такую ласку, Лёнька наадрэз ад усялякай падзякі адмовіўся. А калі расчуленая Анця, якая зноў завяла: «А я цябе, Лёнічак, яшчэ маленькім памятаю. Тоўсценькі такі быў, крыклівы!..» і намерылася захліпаць, нават цыкнуў. Гэтага хапіла, каб старыя ўвішна падхапілі свае вандзэлкі і, злёгка кланяючыся і жадаючы Лёньку ўсялякіх дабротаў у жыцці, выпхнуліся з майстэрні...

І хоць тыя ж самыя нядобразычліўцы і зайздроснікі перашэптваліся, што не мог Лёнька за тры дні вырабіць столькі жывой вады, што недзе схітрыў і нешта скруціў і хутка тое круцельства выявіцца і тады яму добра перападзе ад разгневаных кабет, неўзабаве мусілі прыкусьць свае ядавітыя языкі. Тая доля інтэрнацкіх агуркоў з памідорамі, якую палівалі памоцнаю

вадою, на вачах выцягнулася, калівы значна прыбавілі ў росце, пайшла завязь...

На радасцях Качкіна выпісала Лёньку падвойную прэмію і дала тры дні адгулаў. Яна нацешыцца не магла на свае любімыя баклажанчыкі, што рухнулі з вялікай хуткасцю, і ў думках ужо прыкідвала, што калі паліць гэтую вадою невялічкі (соткі тры ўсяго) участак каля хаты ды палетак клубніц, ды яшчэ цыбулю з часнікам, ды...

Пасля адгулаў Лёнька вярнуўся на працу пануры, хмурны. Ён доўга муляўся перад начальніцкімі дзвярыма, а затым рашуча адкрыў іх. Крыху адрывіста, коратка (ці ж словамі гору паможаш?) і з сумам у голасе ён паведаміў невясёлую вестку: апарат для вырабу жывой вады зламаўся, рамонт не падлягае. Я, маўляў, і так, і гэтак, як ні намагаўся адрамантаваць, як ні высільваўся — усё марна. Як кажуць, кола пэнкнула² — і ровар стаў.

Выгляд у яго быў такі засмучаны і няшчасны, што ніхто, нават Качкіна, і не памысліў усумніцца ў праўдзівасці Лёнькавых слоў. А той, ці не ўпершыню па-буйнаму зманіўшы начальству, нават не адчўў ніякіх згрызот сумлення. Ён справядліва разважыў, што чуд таму і лічыцца чудам, што здараецца рэдка і неспадзявана, калі яго ніхто не чакае, калі ў яго адразу нават цяжка паверыць. А калі чуд хочучь зрабіць паўсядзённаю справаю, калі ўсялякае здзіўленне і захапленне ад яго перайначваецца ў няўгольную хцівасць і карыслівасць, ён знікае, як пахлавівая знічка. Быў — і няма...

Ды і, шчыра кажучы, дзе ён, Лёнька, напараецца³ столькі сялітры, каб сыпаць яе ў звычайную калодзежную ваду, ператвараючы тым самым у незвычайную, жывую? Але, змогся адным разам, зрабіў жывой вады, але гэта ўсё ж — вада. Як кажуць, была — і сплыла...

Можа, і здарыцца калі яшчэ такі чуд, а пакуль, выбачайце, не. Пажывіце простым зямным жыццём ды пamarце аб чудзе! Можа, і прычакаеце калі...

¹ Памоцны — дзейсны; які дапамагае.

² Пэнкнуць — лопнуць.

³ Напарацца — набрацца.

ЖЫЦЦЁ чалавечае падобнае на раку. Яно то спакойна цячэ, то імкліва бруіцца; бывае і поўным, і абмялелым; часам люты мароз сціскае яго ў сваіх сцюдзёных абдымаках, а затым — адпускае... Але і розніцца: жыццё чалавека несумненна карацейшае за жыццё ракі. Праплыве — і не заўважыш. А потым пачнеш шкадаваць: можа, іначый бы нешта падумаў, сказаў, зрабіў...

Вось і ў дзеда Ігналі, калі яму споўнілася сто гадоў (з тае значнае нагоды да яго нават прыехалі карэспандэнты з газеты), адна маладзенькая «пісарка» з прыдыханнем спытала: «Скажыце, Ігнацій Алёйзавіч, калі можна было б пачаць жыць наноў, ці змянілі б вы што ў сваім жыцці?» Стары задумаўся. Мінула пяць, дзесяць хвілін... «Ага, дзетка, — кажа, уздыхнуўшы, — усё ж памяняў бы: валасы не на правы, а на левы бок зачэсваў бы, а больш — нічога...»

Пётра Курыловіч з мястэчка Дунілавічы, у адрозненне ад дзеда Ігналі, калі б мог, перайначыў сваё жыццё больш істотна. Яго жонка, высокая, худая, як бэлька, Гунорця, сваёй згоды на тое ніколі не дала б, ды ці ён яе пытаўся б? Хопіць таго, што тады, дурань, паслухаўся.

...Пётра не спаў усю ноч. То енчыўся, то скавытаў, то ненадоўга заціхаў, ажпакуль не пачало днець.

— А мой ты Пётрык, а што ж гэта будзе! — прычытала Гунорця. — Якую ж радачку даць?..

— Можа, спірту якога глынуць. Ну, для прачысткі нутра, — нясмела прагаварыў Пётрык. — Павінна палягчэць.

— Не наглытаўся яшчэ! — узнялася Гунорця. — Божа мілы, яму абы чаркі куляць! Табе з гэтай гары таму і зрабілася так. Усе кішкі ўжо, відаць, выпаліў.

Пётра не пярэчыў і адно, адвярнуўшы галаву ўбок, жалосна ўздыхаў.

— Ведаю я, што рабіць, — рашуча ўзняла ў паветры кулак Гунорця. — Да прафесара табе трэба. Толькі ён і можа раду даць.

Да памочнага¹ прафесара ў Вільню цугам ездзілі па тым, ужо даўно савецкім часе, усе хворыя з навакольных вёсак і мястэчак. Дапамагала лячэнне, лічы, усім. (Ды і як не дапамагчы, калі столькі грошай пакідаеш важнаму лекару?) Мусіў выправіцца туды і Пётра.

Адтоўкся ў чарзе, а людзей у лякарні — процьма, бы апенек увосень. Адна баба вялізная, як цэбар, на тры сядзенні расселася. А побач другая, наадварот, як жэрдка ў плоце, стаіць ды керхае ўсё. І мужыкоў у лякарні хапала. Іншыя дык з бабамі сваімі былі. Стыдаліся, што са «спадніцамі», якія вачэй з іх не спускалі, прыцягнуліся сюды пад наглядом, ды што рабіць?..

Нарэшце і перад Пётрам расчыніліся светлыя, бліскучыя дзверы, і ён, крыху баючыся, бокам упхнуўся ў пакой. Прафесар, круглы, лысаваты мужчына з акулерамі на носе, нешта пісаў. Маладая дзеўка, таксама апранутая ў нейкую белую адзежыну, паказала Пётру на крэсла: сядай, маўляў. Ён нясмела прысеў на край. Прафесар нарэшце адарваўся ад папер і строга зірнуў на Пётру.

«Будзе рэзаць! — прамільгнула ў таго ў галаве страшная здагадка. — Канец мне!»

— Распранайцеся! — загадаў важны доктар і ўказаў рукою ў правы куток. Там з-за перагародкі віднелася кушэтка.

«Сапраўды будзе рэзаць! — закалаціўся Пётра. — Наўмысна ў той закуток кліча, каб ніхто не бачыў. А там чык — і ўсё».

¹ Памочны — дзейсны; які дапамагае.

– Дзядзька, ці чулі, што прафесар сказа-лі? – кранула яго за рукаў дзеўка ў белай адзежыне. – Пойдзем.

Прафесар тым часам узяўся мыць рукі.

– А мая ты дзевачка! – бухнуўся на калені Пётра. – А не трэба мяне рэзаць! Пусціце мяне дахаты. Дайце дома памерці. Хоць цэлы буду, не паласаваны, не шыты!..

Прафесар на імгненне застыў, а дзеўка, ніколечкі не разгубіўшыся, голасна зарагата-ла: «Ой, не магу! Шыць яго тут будуць! Паласавачь!..»

Пётра няўцямна лыпнуў вачыма. Строгі прафесар зірнуў на хворага – і куточкі яго вуснаў узняліся ўверх.

– Ніхто цябе, дзядзька, рэзаць не збіраец-ца. Супакойся. Я цябе толькі пагляджу, па-слухаю. Ды ідзі хутчэй, ты ж не адзін!..

Пётра, абалёрышыся рукамі на крэсла, узняў-ся з падлогі. Дрыжачымі нагамі, што калацілі-ся, як зайцаў хвост, пасунуўся ў закуток. Зняў кашулю. Прафесар прыклаў да яго грудзей нейкую халодную трубку і распарадзіўся:

– Дыхай!

«А хіба я ўжо не дыхаю?» – хацеў папы-тацца Пётра, але стрымаўся і штомоцы за-сапеў.

– Не дыхай! – скамандаваў лекар.

«А каб ты сам не дыхаў, як ты мяне тут ка-туеш!» – падумаў Пётра, ды сапці перастаў.

Прафесар паслухаў яшчэ два-тры разы і загадаў апранацца. Пётра з палёгкаю ўз-дыхнуў: рэзаць усё ж не будуць! і нават кры-ху дакорліва зірнуў на дзеўку: от сабе работу знайшла – каля голых мужыкоў ацірацца! Хуценька ўсцягнуў кашулю на плечы, зноў прымасціўся на крэсла.

– Дык што баліць? – спытаў прафесар, зноў унурыўшыся ў паперы.

– Ды ў сярэдзіне нешта, – паціснуў плячы-ма Пётра. – То коліць, то пячэ.

– Зразумела, – працяжна сказаў прафесар і зірнуў на Пётра. Той гатовы быў прысяг-нуць, што строгі лекар проста ўпіўся вачыма

яму ў твар, дакладней кажучы, на нос. Не-вядома, што цікавага і дагэтуль не бачанага ён там высачыў, але нос засвярбеў і Пётра паспешліва яго пачасаў.

– Зразумела, – зноў паўтарыў прафесар і су-рова запытаў: – П’еш?

Нос, як на тое ліха, стаў свярбець яшчэ болей, але Пётра стрымаўся і замест яго па-часаў шыю.

– Ды, лічы, не, – нясмела прамармытаў хворы і чамусьці скрывіўся.

Прафесар зразумеў гэта па-свойму і, не прамаўляючы ў трэці раз свайго злавеснага «зразумела», адрэзаў:

– Не піць!

– Зусім?! – вохнуў Пётра. – Не піць?!

– Зусім не піць, – цвёрда і спакойна паўтарыў прафесар. – Возьмеш яшчэ хоць кроплю ў рот – магіла. Можаш торбачку збі-раць ды рушыць да дзядоў. Дарэчы, што там у цябе ў торбе?

– Хлеб, кілбаса, паляндвіца, цыбуля, – безуважна прагаварыў ашаломлены Пётра.

– Цыбулю з хлебам пакінь сабе, а мен-са¹ – сюды, – распарадзіўся прафесар і па-клікаў дзеўку: – Лайма, забяры!

– І за рэцэпт – трыццаць рублёў. Хва-роба не смяртэльная, – дадаў ён, паду-маўшы. – Усё, давай грошы і едзь дахаты, у сваю каймас².

Пётра, як у сне, працягнуў лекару грашо-выя паперкі і выйшаў за дзверы...

Пакуль дабіраўся дахаты, у галаве неад-ступна пульсавала адзіная думка: «Як цяпер жыць?» А калі нарэшце дапяў да сваёй вёскі, уперад якой месціліся могілкі, да яе далучы-лася другая: «І навошта?»

Прачнуўшыся назаўтра раніцою ў роднай хаце, лежачы на ложку і назіраючы, як паціху пачынае світаць і святлее ў хаце, Пётра па-думаў: «А паміраць усё ж неахвота. Ат, можа, і выжыву як без гарэлки!.. Трэба і Гунорці праўду сказаць, – і горка ўсміхнуўся, – каб не ашалела толькі ад радасці».

¹ Менса (з літоўск.) – мяса.

² Каймас (з літоўск.) – вёска.

Гунорця, як пачула пра такую раду прафесара, надта ж узрадавалася. «Адразу відаць – вучоны чалавек, прафесар, – даводзіла яна Пётру. – Ведае, чаго табе нельга». (Прафесар быў і сапраўды недурным чалавекам. Якая яшчэ кабета ўсмініцца ў прафесарскіх уменнях і памощнасці, пачуўшы такі рэцэпт для лячэння хваробы ў мужыка?) А як мовіла «Ойча наш...», так і дзякавала таму прафесару, здароўя яму прасіла і ўсялякіх дабротаў жыцця...

І ў Пётры, напраўду, здароўе палепшала. Праз паўгода зусім на сваю хваробу забыўся! Мінуў год, другі, трэці... Так бы, можа, і дагэтуль не ўжываў гэтай халеры, каб не тая талака. Папрасіў яго неяк Зыгмусь Лысёнак памагчы сена касіць. Паслухаў Пётра, згадзіўся. Гэта ж вёска, трэба ў грамадзе жыць: сёння ты дапамож, а заўтра сам у некага помачы папрасіш...

Прыехалі мужчыны раніцой на луг, сталі касіць. Работа звыклая – шах-шах, шах-шах... А як сонца пачало прыпякаць – селі паабедаць. Ну, а што за абед без «для апетыту»?

– Слухай, Пётра, а ты што, зусім? – недаверліва зірнуў на яго Зыгмусь. – Ані кроплі?

– Ага, зусім ані кроплі, – спакойна пагадзіўся Пётра, усаджваючыся на траву. – Хіба толькі малака. Ёсць?

– Ды ты што, дзіцёнак які ці што? – не супакойваўся Зыгмусь. – Малако-о-о! Цьфу!..

– Чаго прычаліўся да чалавека, як «дзед» да сабачага хваста! – прыкрыкнуў на Зыгмуса старэйшы Восіп. – Ён табе што, горла затыкае?

– Ды не... – паціснуў плячыма Зыгмусь. – Але ж неяк...

– Нейк, нейк, – перадражніў яго Тадзік. – Налівай!

Бутэлька ў Зыгмусевай руцэ закружылася над шклянкамі касцоў і кожнаму пакланілася. Мужчыны крэхнулі, узяліся закусваць.

– Папрацуеш да поту – з’ясі ў ахвоту, – важка зазначыў Тадзік. – Бацька мой так заўжды казаў.

– Ого, ён у цябе дужы быў! За дзевяноста гадоў перайшло, а яшчэ сам дрывы

шчапаў! – усмінуўся Фомачка. – І прахы дай божа кожнаму.

– Ну, кожнаму ці не – гэта яшчэ пытанне, а вось Пётра дакладна сабраўся сто гадоў жыць, а можа, і болей, – зноў пацвеліўся з таго Зыгмусь. – Бачыш, як не п’е, шануецца. Відаць, задумаў убачыць, як чалавек па небе будзе лётаць, не раўнуючы, як варона.

– Хай сабе і так, – спакойна адказаў Пётра. – І ўбачу, і прычыкаю. Яшчэ і на хаўтурах тваіх гульну, – і падміргнуў мужыкам.

– Не, чулі вы яго! – узвіўся з месца Зыгмусь. – Гэта яшчэ віламі па вадзе пісана, хто каму яму капаць будзе. Я сам, можа, да ста гадоў прахыву. А што, у мяне прадзед, казалі, надта доўга жыў.

– Дык ён, відаць, не столькі жлукціў, як ты, – усмінуўся ў сівыя, рэдзенькія вусы Фомачка.

– Ды я каб не пацягваў, то даўно дух спусціў бы! – усур’ёз даводзіў Зыгмусь. – А так кульну чарку-другую – і жыву. Налівай!..

Выпілі зноў. Захрумсцелі агурком, прыкусілі зялёнай цыбуляй...

– А можа табе, Пётра, пяць грамаў і не зашкодзілі б, – паціснуў плячыма Бронька. – Не маё, канечна, дзела, але...

– Ды выпі ты, у рэшце рэшт, – падтрымаў яго Тадзік. – Ну, ці язык помачы. Хоць кроплю!

– Ды вы што, мужыкі, зусім здурнелі, ці што? – абурыўся Пётра. – Мне ж нельга – памру. Быццам самі не ведаеце!

– Ды брахня ўсё гэта! Не памрэш. А калі так, дык хоць раз мая Лёдзя ўгадае, – ухмыльнуўся Тадзік.

– Што ўгадае?

– Ад чаго памёр, – патлумачыў ён. – А то калі не пачуе, што які мужык заўчасна на той свет выправіўся, дык адразу дыягназ выдае: ведама, ад чаго – ад гарэлкі!

Мужчыны зарагаталі.

– Ну, дык што, паглядзім, ці праўду прафесар казаў?

– Ага, вы паглядзіце, а я дык і добра ўбачу.

— Каго? — не ўцяміў Бронька.
— Анёлаў, — хмыкнуў Пётра. — Каго ж яшчэ. — Ён задумаўся, а тады адчайна махнуў рукой: — Аг, давайце!

— Адразу б так! — узрадаваўся Зыгмусь.

Пётру хуценька налілі шклянку, скібку хлеба з салам падрыхтавалі, каб паспеў адразу закусіць (хто ведае, ці ёсць на тым свеце сала?) і сцішыліся. Пётра ж кроплю глынуў, закусіў як мае быць ды пад куст хутчэй лёг — смерці чакаць.

А наўкол прыгажосць такая! Ведама ж, лета: ласкавае сонейка, зеляніна, птушачкі спяваюць... Любата нябесная. А тут — паміраць трэба... І што паробіш?.. Паляжаў ён колькі — не паміраецца неяк. Між тым Зыгмусь насядае: «Мала, відаць, спажыў. Можаш дабавіць. Чаго ж цяпер?» Дабавіў. (Мужчыны шклянку пад куст падалі.) Стоўпіліся кругом, цыгаркамі смыляць, чакаюць...

Захмялелы Пётра тым часам заспяваў «Ой, ляцелі гусі з броду...». І так пекна¹ ў яго атрымлівалася (не будзем забываць, што слухачы кульнулі куды больш за спевака), што мужчыны незаўважна сталі памагаць.

— Броду-у-у! — падвываў Восіп.

— Воду-у-у! — далучаўся да яго выцця (выбачайце, спеваў) Зыгмусь.

— Гусі-і-і! — заводзіў сваю партыю Фомачка.

Пасля «гусей» праспявалі і пра Марусю, і пра сад-вінаград, і нават пра бедную басоту.

— Ну што, мужыкі, добра наліваем — добра спяваем, — гукнуў Тадзік. — Але ж пракосы не песнямі кладуцца. Ды і з Зыгмуса пацвельвацца будуць: ну і касцоў запрасіў — на касілі кату паваліцца!

— А і праўды, Тадзічак, — усхапіўся Фомачка, — разгарлапаніліся тут на ўсю Дунілавіцкую.

Яны сталі падхоплівацца, абтрасацца, зашпіляць дзягі. Пётра моўчкі назіраў. Чакаў, калі парупяцца ўрэшце пра яго, але — марна.

Тады слабым галаском ён прапішчаў:

— Мужыкі, а я?

Гэты кволы піск быў, як гром з яснага неба. Касцы замерлі, пераглянуліся.

— Дык ты, можа, таго... паляжы? — прапанаваў Зыгмусь. — Мы зараз дакосім хутка. Праўда, хлопцы, — зірнуў ён на сяброў, — і да цябе адразу.

— Можа, падаць табе чаго, га? — схіліўся над Пётрам Фомачка. — Есці, мо, хочаш ці піць?

— Напіўся ўжо, — выдыхнуў Пётра. — Чаго ўжо цяпер хацець?..

— Ну, дык мы пойдзем? — трымаў у руках касу Зыгмусь.

— А калі я паміраць пачну? Тады што?

— Хай Восіп з ім застаецца, — прапанаваў Тадзік. — Ну, на ўсялякі выпадак.

Немалады, крыху прыгорблены Восіп пабурчэў трохі для прыліку (насамрэч ён добра прытаміўся і зноў ісці махаць касою ніякай хэнці² не меў), але пагадзіўся.

— Крычы, калі што якое! — аддаў апошні загад Зыгмусь і касцы пайшлі.

Касілася цяжкавата. Пакуль закусвалі ды спявалі, сонца ўжо пачало неміласэрна пячы, раса высахла. Ды і сілы ўжо былі не тыя, не ранішнія. Ногі чамусьці пацяжэлі і нават раз-пораз запляталіся. Але ніхто на тое не зважаў, мужчыны спрытна (прынамсі, так ім здавалася) шморгалі косамі і неўзабаве апынуліся каля лесу.

— Ну, дзякаваць Богу, скончылі! — уздыхнуў Зыгмусь і выцер з ілба пот.

— Яшчэ б: такія касцы-малайцы! — усміхнуўся Бронька.

— Не грэх і замачыць!..

Дружна рушылі да кустоў, дзе заставаўся правянт і дзе Восіп пільнаваў Пётра. Але не знайшлі там нікога.

— Антук, ты дзе?

— Восіп, адзавіся!

Але ў адказ не данеслася ніякага, нават слабога, гуку. Узяліся шукаць па кустах, у бліжнім бярэзніку.

¹ Пекны — прыгожы.

² Хэнць — жаданне.

– Вой-ей-ей! – загаласіў раптам Фомачка. – Памёр!

– Хто?

– Пё-о-о-тра! – енчыў Фомачка і паказваў на памежак.

Там, пад бярозаю, нерухома ляжаў Пётра, раскінуўшы рукі, а над ім кружыла машкара. Кінуліся туды...

– Па-мё-о-о-ор, – працяжна вымавіў Тадзік, быццам сам не верачы сваім словам і сумна пастанавіў: – Заб’е нас Гунорця, як даведаецца. Вось пабачыце, заб’е!

– Што ж гэта робіцца, мужыкі! – пусціў слязу Бронька.

– Але, трэба было менш наліваць. Прафесара трэба было слухаць...

Фомачка ў цяжкім задуменні пасунуўся ў кірунку вёскі. Але не паспеў зрабіць і дзесяці крокаў, як мужчыны зноў пачулі яго «вой-ей-ей».

– Хаця б ён не ляснуўся! – захвалываўся Тадзік.

Настрой у Фомачкі сапраўды быў неважнецкім, але на той свет ён усё ж не збіраўся. Туды выправіўся... стары Восіп. Ляжаў, нязрушна, пад кустом алешніку і не дыхаў.

Зыгмусь асеў на зямлю і выцер шапкаю пот з ілба:

– Ну, і нам цяпер кранты будуць...

– Вой-ей-ей! – зноў загаласіў Фомачка і асекся: памерлы Пётра дрыгнуў нагою, падняў руку і пляснуў сябе па ілбе, куды якраз прыладзіўся вялізны сляпень.

– Жывы! – загалёкалі касцы і кінуліся да яго. – Жывы!

– Збрахаў твой прафесар! – крычаў Зыгмусь. – Г... ён ведае!

– А напраўду зманіў! – радасна адзываўся Пётра. – Можна мне, можна! Гэх, колькі гадоў свайго жыцця змарнаваў, колькі гадоў страціў!.. – і схямануўся: – Восіп тут?

– Не, – сумна крутнуў галавой Фомачка – Ён, братка, ужо там, – і ўзняў вочы ў чыстае, толькі пару воблачкаў пралятала, неба.

Пётра няўцямна пазіраў то на Фомачку, то ўгору.

– За дабаўкай я яго паслаў, кажу. Мы ж тую бутэльку, што вы на канец пакідалі, выпілі, а усё адно мала было.

Фомачка, адкуль толькі спрыт браўся, падскочыў да Восіпа, пацягнуў яго за нагу. Той лягнуў і прамармытаў скрозь глыбокі сон: «Гусі... у Марусі... і ў Дусі...»

– Ах ты п’яніца стары! – узрадаваўся Фомачка. – Напіўся і спіш? А я за цябе, гад, ужо ў думках і пацеры змовіў!

Цудоўнае «ўваскрашэнне» двух няўдалых касцоў тэрмінова патрабавалася адзначыць... Праўда, расказваць пра тое не мае сэнсу. Скажу толькі адно: з таго часу Гунорця перастала жадаць прафесару з Вільні здароўя і нават назвала яго адным не вельмі прыстойным і пекным! словам, а Пётра надзвычай шкадаваў аб прамарнаваных гадах свайго жыцця.

І калі мужчыны падчас якой-небудзь вясёлай бяседы чапіліся да яго з прапановаю выпіць, Пётра спачатку голасна абураўся: «Ды вы што, мужыкі, зусім здурнелі, ці што? Мне ж нельга – памру!», а пасля, азіраючыся па баках, каб не ўгледзілі якія цікаўныя кабеты, асцярожненька і беражна прымаў пяць грамаў. «Для здароўя не зашкодзяць, – тлумачыў ён потым мужчынам. – Галоўнае – не злоўжываць! Але Гунорці маёй пра тое – ніні! А то, крыў Божа, зноў да якога памощнага прафесара выправіць. Баюся, што мая арганізма новага лячэння не вытрымае!»

Жыццёвая рака Пётра Курыловіча з мястэчка Дунілавічы цякла амаль восемдзесят гадоў...

• Персона

Яго дзед – з сям’і ікананістаў, акадэмічны мастак, які вучыўся ў Санкт-Пецярбургу ў Вышэйшым мастацкім вучылішчы пры Імператарскай акадэміі мастацтваў у Савінскага і Чысцякова, выкладчык, прафесар. Шэраг работ уваходзіць у залаты фонд беларускага мастацтва, а самы манументальны і шырокавядомы твор называецца «Мінск 3 ліпеня 1944 г.».

Яго бацька – знакаміты графік і жывапісец, вядомы больш за ўсё сваімі ілюстрацыямі да кніг беларускіх і расійскіх пісьменнікаў і карыкатурамі. У 1944-45 гг. працаваў у вядомай газеце-плакаце «Раздавім фашысцкую гадзіну», а пазней – аж да самай смерці, 1985 года, – у часопісе «Вожык».

Ён сам – вядомы мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, які працуе ў кніжнай і станковай графіцы, у тэхніках акварэлі, малюнка, літаграфіі, шаўкаграфіі, аформіў больш трохсот кніг у выдавецтвах Беларусі і Расіі, аўтар больш чым ста плакатаў, серыі сяброўскіх шаржаў, шматлікіх карыкатур. Яго творы знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, фондах Беларускага саюза мастакоў, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва... Вядома, дасведчаны чытач даўно здагадаўся, што я вяду гутарку пра славыты род мастакоў Волкавых, а ў гасцях у «Вожыка» – слаўны прадстаўнік гэтага роду Сяргей Анатольевіч Волкаў. Хоць назваць яго госцем язык не паварочваецца: ён наш, свой, вожыкавец!

Сяргей ВОЛКАЎ: «Мой адзіны кумір — гэта бацька...»

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

– Сяргей Анатольевіч, на пачатку нашай размовы хочацца ўсё ж узгадаць, колькі гадоў вы сябруеце з «Вожыкам»?

– З 1944 года, калі той быў яшчэ газетай-плакатам «Раздавім фашысцкую гадзіну». Майстэрні ў майго бацькі тады не было, і ён маляваў дома. А побач стаяў я і ўважліва за ўсім назіраў. Вядома, сам я гэтага не памятаю, ведаю толькі з успамінаў бацькі.

Увогуле ж мой творчы дэбют адбыўся ў 1960 годзе, калі я быў яшчэ студэнтам мастацкага вучылішча. Калі даведаўся, што малюнак надрукуюць у «Вожыку», гатовы быў скупіць усе нумары, што прадаваліся ў кіёсках. Бегаў з часопісам і ўсім паказваў: мой малюнак!

– Тады ж і атрымалі першы ганарар?

– Не, першы ганарар я атрымаў раней, у 1955 годзе. Але таксама ў «Вожыку»: прыдумаў тры тэмы для ма-

люнкаў. Сам яшчэ ў карыкатуры нічога не кеміў, і малюнкi выканалі іншыя мастакі. А я на першы ганарар — атрымаў ажно 30 рублёў! — купіў у камісійным магазіне (у іншых яго знайсці было проста немагчыма) наручны гадзіннік «Победа». І дагэтуль памятаю сваё поўнае захапленне!

— **Аловак у руках пачалі трымаць, вядома, з дзяцінства?**

— Але. Спачатку я вучыўся ў дзіцячай студыі пры Палацы піянераў у выдатнага педагога Сяргея Каткова. Праз яго рукі прайшла добрая палова старэйшага пакалення Саюза мастакоў.

— **Вам казачна пашанцавала: на вазных вачах тварылі і дзед Валянцін Віктаравіч, і бацька Анатоль Валянцінавіч. Відаць, падтрымлівалі вас, маладога і неспрактыкаванага, усяляк спрыялі...**

— Памыляецца. Калі я паступаў у мастацкае вучылішча, прыёмную камісію ўзначальваў дзед. Ён паглядзеў на малюнкi і сказаў: «Што за Волкаў? Сярожа? Няма чаго яму тут рабіць! Няхай не займае чужое месца!..» А мая падрыхтоўка, сапраўды, была слабой. Тады дырэктар вучылішча узяў мяне вольным слухачом з такімі ўмовамі: вучыся, стыпендыі не атрымліваю, 10-ты клас (я паступаў пасля 9-ці класаў) заканчваю ў школе рабочай моладзі. Пасля заканчэння 1-га курса тая ж камісія робіць прагляд работ, і калі яны будуць адпавядаць належнаму ўзроўню, цябе адразу залічваюць на 2-гі курс. Праз год так і адбылося. Зноў прыйшоў дзед, доўга стаяў каля маіх работ, затым некалькі разоў перапытаў: «Гэта дакладна работы Сярожы?» і нарэшце дазволіў: «Ну, што ж, залічвайце!..» Так я стаў студэнтам мастацкага вучылішча.

— **А потым паступілі ў інстытут і там у вас выкладаў бацька...**

— Так, не закончыўшы вучылішча, на чацвёртым курсе, я паступіў у тэатральна-мастацкі інстытут. Бацька загадваў там кафедрай малюнка.

Дарэчы, патрабаванні былі вельмі строгімі, высокімі: ў інстытут не прымалі тых, хто не скончыў мастацкага вулішча, да таго ж патрабавалася рэкамендацыя педагога (я атрымаў

яе ад выдатнага жывапісца, нашага выкладчыка Акіма Міхайлавіча Шаўчэнкі. Чалавек ён быў супердалікатны. Пра яго казалі, што калі Акім Міхайлавіч збіраўся садзіцца на табурэт, то перад гэтым прасіў у яго прабачэння).

Я вытрымаў экзамен — 16 чалавек на месца. Залічылі 20 студэнтаў: па пяць на жывапіс, графіку, скульптуру і манумент. Як паказвала статыстыка тады (ды і цяпер таксама), да канца вучобы заставалася не больш трох чалавек на кожным аддзяленні. На першых курсах за «прафнепрыгоднасць» толькі так «выляталі». Я гэтага не баяўся: адчуваў, што займаюся сваёй справай.

— **І, відаць, надзвычай былі захоплены вучобай...**

— Вучыліся мы з раніцы да ночы. Нам «належала» адна гадзіна т. зв. вячэрняга малюнка, а мы не выходзілі з вучэбнай часткі, пакуль не дабіваліся трох гадзін; патрабавалі «звыш нормы» натуршчыкаў... Словам, малювалі ўвесь час, і пра адпачынак нават не задумваліся.

— **Але не паверу, каб маладыя студэнты ды не хадзілі, напрыклад, на танцы...**

— О, танцы ў нас былі асаблівыя! Зала, у якой яны ладзіліся, ад столі і да падлогі была

Сваё — заўжды бліжэй да цела,
А не сваё — пад снегам белым.

спрэс абклеена шпалерамі з нашымі малюнкамі. Так было і ў мастацкім вучылішчы, і такую традыцыю я перанёс у інстытут. Да нас, мастакоў-жывапісцаў, далучаліся студэнты з іншых аддзяленняў, курсаў, груп, ніхто не саромеўся, не павучаў — усе малявалі. І танцуюлькі заўсёды праходзілі на вышэйшым узроўні!

Дарэчы, у мастацкім вучылішчы мы прыдумалі і выдавалі газету «Дикобраз» (перыядычна няшчадна выкрэсліваючы лішняе «о», што нам пастаянна дапісвалі), якая складалася толькі з малюнкаў. Гэта былі творы на самыя розныя, не толькі студэнцкія, тэмы, малюнкi і шаржы на студэнтаў, педагогаў...

— Вось мы і падышлі да гумарыстычнай тэмы ў вашай творчасці. Вы адпрацавалі ў «Вожыку» некалькі дзесяцігоддзяў, стварылі шэраг сатырычных плакатаў, карыкатур, шаржаў... Была створана цікавая серыя «Тое-сёе пра птушак», дзе гумар саступае месца іранічнай, бескампрамісна жорсткай сатыры.

— Гэта сатырычная серыя — «рэха «Вожыка». Яна стваралася ў пераломны для краіны перыяд (быў 1987 год), шматразова выстаўлялася. Налічвае шэсць аркушаў. Там адлюстраваны і бетонныя, вечныя, здавалася б, непахісныя серп і молат, з-за якіх вылятае, вырываецца на свабоду маленькая птушач-

ка, і абшарпаны паравоз з надпісам «КПСС», што стаіць у тупіку, а пляшывая варона звіла ў трубе гняздо, і здаравенны воран у генеральскіх штанах на шлейках, з задняй кішэні якога птушачка спявае «па сваім меркаванні», і паважны, самавіты кот-санюйнік у карунках і касцюме XVIII стагоддзя, які трымае кіпцюры над той жа маленькай галасістай птушачкай...

— Вы ведалі, відаць, усіх вожыкаўскіх мастакоў. Хто найбольш вам запомніўся?

— Вядома, Аскольд Чуркін. Ён хоць і меў гуманітарную адукацыю, але валодаў выключным мастацкім талентам, змог стаць прафесійным мастаком-карыкатурыстам. Вельмі блізка сышоўся з маім бацькам, і з яго маленькай на той час майстэрні амаль не вылазіў: назіраў, пытаўся, вучыўся... У яго былі два куміры — мой бацька і Барыс Яфімаў. Я сябраваў з Аскольдам да самай яго смерці.

Добра памятаю Валянціна Ціхановіча, прафесійнага мастака, выдатнага паляўнічага і рыбалова. Усе кнігі, што выходзілі ў выдавецтвах на гэтую тэматыку, адразу траплялі да яго на афармленне.

Супрацоўнічаў з «Вожыкам» і выдатны мастак-самавуз з Оршы Анатоль Жыхарэвіч, які валодаў рэдкім уменнем ствараць многафігурныя карыкатуры. У часопісе гэта ўмеў рабіць толькі мой бацька. А Жыхарэвіч сам прыдумваў тэмы, сам іх выконваў, у яго магло быць 20–40 персанажаў — і ўсе працавалі на агульную ідэю!

— А якая атмасфера была ў «Вожыку»?

— У часопісе заўсёды панавала сапраўднай творчай атмасфера. Напрыклад, пералічу толькі прозвішчы тых людзей, што сядзелі ў мастацкім аддзеле — Чуркін, Сіпакоў, Зуб, Пянкрат... Мастакі любілі не проста прынесці ў «Вожык» малюнак, але і пасядзецц, пагутарыць, пажартаваць. У аддзел прыбягалі супрацоўнікі з іншых кабінетаў, нават з іншых рэдакцый: смех гучаў у ўвесь будынак.

— Кажуць, што не менш цікава праходзілі ў часопісе і тэматычныя нарады...

— Сапраўды, гэта было вельмі цікава. Добра памятаю, як такія «темныя», «цёмныя», як мы іх жартам называлі, нарады адбываліся пры Уладзіміру Корбане, тагачасным галоў-

Дзе вёдрамі вясной лілося,
Не наскрабеш і кроплі ўвосень.

ным рэдактары «Вожыка». Ён сядзеў за сваім вялікім рэдактарскім сталом, у кабінет набівалася чалавек трыццаць, якія цягнулі крэслы адкуль толькі маглі, побач з ім прымошчваўся Аскольд Чуркін, каб запісаць тэмы – і пачыналася! Дэмакратыя была поўная!

Самым геніяльным «тэмачом» быў сам Уладзімір Корбан, які мог «выцягнуць» любую тэму, павярнуць яе так, каб яна запрацавала!.. Тэм нараджалася вельмі шмат, іх вось так калектыўна дапрацоўвалі, дадумвалі, даводзілі... Потым кожны выбіраў «сваю» тэму і маляваў.

– **Раней у нашай размове вы ўзгадалі, што ў Аскольда Чуркіна былі два куміры. А ў вас?**

– У мяне заўсёды быў адзін кумір – гэта бацька Анатоль Валянцінавіч. Маленькім хлопчыкам я глядзеў, як ён рабіў экспазіцыю, ствараў эскізы, маляваў, расфарбоўваў... Усё гэта потым спатрэбілася і мне. Я злавіў сябе на думцы, што паўтараю бацькавы крокі. Але пераймання, імітацыі ніколі не было. Мы ўсе – і дзед, і бацька, і я, і мая сястра – працавалі ў абсалютна розных манерах.

– **Цяжка адказаць сцісла на гэтае кароткае пытанне, але: што вы ўзялі ад бацькі?**

– Яго асноўны завет: ніколі не шкадуі сваіх малюнкаў. Калі табе здаецца, што малюнак не дацягвае да ўзроўню, без роздумаў кідай яго ў сметніцу. Бо ўсялякі наступны будзе у любым выпадку лепшым. Колькі я бачыў у ягонай сметніцы парваных малюнкаў! І я раблю гэтакасама.

Заўсёды трэба самакрытычна глядзець на свае творы. Калі бачыш нейкія недахопы ў сваіх малюнках, значыць, іх можа ўбачыць і мастацкі рэдактар, і іншы мастак, а мне будзе сорамна, бо я ведаю, што магу намаляваць лепш.

– **Думаецца, гэта цудоўны ўрок і для сённяшніх маладых мастакоў, графікаў, карыкатурыстаў... Як і той факт, што ніякіх патуранняў з боку дзеда ці бацькі вам не рабілася.**

– Ніколі. Да мяне вельмі строга адносіліся. Для мяне быць Волкавым, як бы гэта пафас-

– Калі гэтак правяраць, дык калі ж мне працаваць?..

на не гучала, азначала вялікую адказнасць. Я перажываў, каб не аскандаліцца, каб ніхто не мог сказаць, што я па блату, што родныя мяне прыкрываюць. Гэта было б для мяне самым страшным і, дзякаваць Богу, такога ніколі не адбылося.

– **Таму і ў арміі адслужылі, як і ўсе маладыя хлопцы...**

– Але, адтрубіў, як кажуць, ад званка да званка – з 1964 да 1967 года. Дарэчы, за мяне ў ваенкамаце «змагалася» некалькі ды-візій. Палітупраўленне акругі вырашала, каму аддаць. А як жа? Мастак! (Мяне забралі з трэцяга курса мастацкага вучылішча.) У выніку трапіў ва ўзорна-паказальны асобны радыётэхнічны полк у сталічнай Масюкоўшчыне. Агітацыю маляваў да адурэння. Афармляў «ленінскія куткі», стэнды, насценгазеты... Нават маляваў правадыроў, чым аднойчы вельмі ўстрывожыў сваё начальства. Прыбег зампаліт разам з грозным камандзірам палка і пачалі дапытвацца, ці ёсць ў мяне дазвол, каб маляваць самога Леніна?.. Дарэчы, за тры гады ў арміі мне прывілі стойкую, на ўсё жыццё, агіду да ўсякай нагляднай агітацыі і халтуры. Таму я даў сабе слова: жыць толькі творчасцю – і стрымаў яго.

— Атрымліваецца, былі сапраўдным мастаком?

— Быў у поўным значэнні слова вольным мастаком. Ні разу не браў заказаў, ніякіх халтур на нашым камбінаце, хоць сумы там фігуравалі па тых часах казачныя. Я заўсёды жыў толькі на тое, што намаляваў і што ў мяне купілі — так, як адбываецца цяпер у свеце. Жыў у рыначных адносінах усё жыццё. Ведаў, што калі дрэнна намалюю ілюстрацыі да кнігі, наступнай кнігі я не атрымаю. І, дарэчы, у выніку ў мяне ніколі не было працоўнай кніжкі!..

— Як творчому чалавеку вам можна толькі па-добраму пазаздросціць... Трэба адзначыць, што ваша творчасць рознапланавая. Ёсць работы гумарыстычныя, іранічныя, сатырычныя, гістарычныя, дзіцячыя, створана цэлая галерэя цудоўных жаночых партрэтаў...

— І яна працягвае папаўняцца. Налічвае цяпер звыш дваццаці работ. Тут няма ні гумару, ні грэцку, а толькі закаханасць у натуру. Бо партрэт трэба рабіць з любоўю. Правільна сказаў адзін мастак, што, малюючы жанчыну, хочаш або не хочаш, а абавязкова закахашся ў яе. Інакш нічога не атрымаецца.

Дарэчы, калі я вучыўся на другім курсе інстытута, да нас на заняткі (мы тады якраз малявалі аголеную натуршчыцу) зайшоў дзед Валянцін Віктаравіч. Паглядзеў студэнцкія

малюнкi, потым падышоў да мяне, узяў аловак і, не датыкаючыся да малюнка, за сорак хвілін прачытаў своеасаблівую кароткую лекцыю, што такое сапраўдны акадэмічны малюнак натуршчыка; выклаў, па сутнасці, усе акадэмічныя прынцыпы. Уся група кінула маляваць і слухала, стаіўшы дыханне. Гэты мудры, разумны і дакладны ўрок запомніўся на ўсё жыццё. І калі я пачаў маляваць вялікія жаночыя малюнкi, то часта ўзгадваў і прыгадваю цяпер усё тое, што некалі казаў дзед.

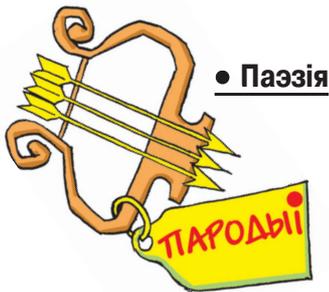
— Некалькі гадоў таму ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь з поспехам прайшла выстава «Волкавы. Малюнак», якая дала магчымасць пазнаёміцца з рэтраспекцыяй айчыннага малюнка ў межах творчасці трох пакаленняў сям’і Волкавых. У вашым родзе склалася сапраўдная пераемнасць традыцый. Хто з Волкавых будзе далей трымаць у руках пэндзаль?

— Пакуль адказаць цяжка. Дачка Маша працуе лагістыкам у адной буйной кампаніі, выдатна валодае англійскай мовай, вядзе перамовы... У дзяцінстве, праўда, хадзіла ў выяўленчую студию, малявала. Нешта намаляваць можа і цяпер. А вось унукі — Фёдар і Даша — маляваць вельмі любяць. А таксама — каб ім маляваў дзед. Увечары, калі вяртаюся з майстэрні, дома мяне чакае вялікі аркуш паперы і спіс, што трэба намаляваць. За апошні час намаляваў, відаць, усе зборныя, што гуляюць на Чэмпіянаце свету па футболе ў ПАР. (Дарэчы, я, як і мой бацька, — заўзятая футбольны балельшчык. Бацька гуляў у мінскім «Дынама», лічы, як прафесійны гулец. Яму нават прапаноўвалі ўвайсці ў асноўны склад, але ён выбраў пэндзаль.)

Некалі я назіраў за бацькам, калі ён маляваў, потым Маша, а затым і яе дзеці — за мной... Хочацца верыць, што працяг будзе!..

— «Вожык» у гэтым перакананы. І жадае роду мастакоў Волкавых творчага даўгалецця і — плёну!

• Паэзія

Віктар КУНЦЭВІЧ

І штокастрычнік пазіраў скрозь слёзы

...Жыццё мяне надоўга прыязмліла,
ператварыўшы ў квлага каня.

Хадзіў пад плугам і цягаў калёсы –
вазіў у луг аўдоццяў і кулін –
і штокастрычнік

пазіраў скрозь слёзы
на сумнакрылы жураўліны клін.

А ўчора зразумеў: ды Божа мілы,
і я ж магу –

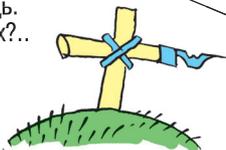
мне толькі б захацець!..

...Дастану свае запаленыя крылы,
узвёў на плечы,

хоп – і паляцеў.

Сяргей УКРАЇНКА

Як цяжка быць канём рабочым –
Цягаць абрыдлыя калёсы,
На іх кабеты штось балбочуць...
Тут не да лірыкі, тут – проза.
...Аднойчы пнуўся я панура,
Імчаўся-лапацеў Пегас
Насустрач мне, нібы віхура,
Шчасліўчык – прама на Парнас!
Спыніўся я, крычу вазніцы:
– П'янтос азызлы, распрагай!
І я магу, магу узвіцца
Пад шэра-сіні небакрай!
Дастану запаленыя крылы,
Узвёў на плечы, паляцеў...
Як лёгка, Божачка ты мілы,
Даўным-даўно ж хацеў...
Але чаму Пегас здзівіўся
І утаропіўся у дол?
Зірнуў і я – і разгубіўся:
Там конь ляжыць.
Дык што я, здох?..

Міхась ПАЗНЯКОЎ

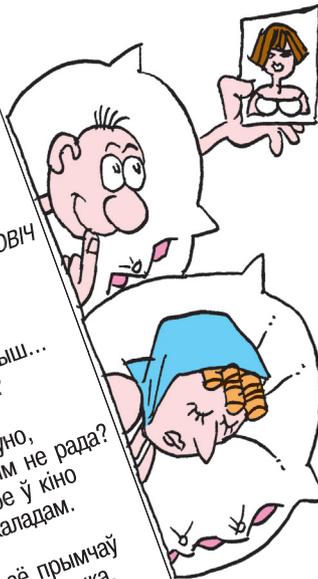
Начныя пакуты

Табой адной я трызню па начах,
А ты, скажы, хоць раз мяне згадала?
Мікола ШАБОВІЧ

Цябе адну я згадваю ўначы,
На жонку ўвагі не звяртаю.
А ты ўсё па-ранейшаму маўчыш...
Чаму, скажы, упартая такая?

Ці, можа, ты забылася даўно,
Або, крыў Божа, мне зусім не рада?
Я ж два разы вадзіў цябе ў кіно
І частаваў аднойчы шакаладам.

Я б зараз пад акно тваё прымчаў
І серэнаду праспяваў бы звонка,
Ды вымушаны трызніць і маўчаць,
Бо побач спіць заўсёды злая жонка.

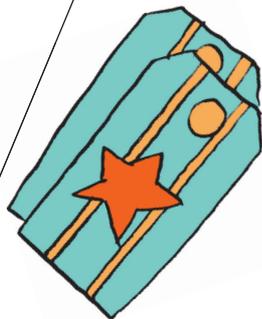
Мікола КУТАС

Заяўка

Вучыўся я, прызнацца, не на пяць,
А генералам грозным марыў стаць.
Мікола МАЛЯЎКА

Казаў сам Колас на Парнасе так,
Знаёмячыся з кнігаю маёю:
– А ты, Маляўка, хлопец з галавою,
Філасоф ты і ў лірыцы мастак.
Даўно, даўно такога генерала
У паэтычным войску не ставала.
Зямля апета – радуемся мы –
Ёсць Новая й Старая – два тамы!..

О, дзіўны сон, бы пасланец ад Бога!
Чагосьці ў ім, напэўна, і замнога,
Ды ў сон чужы з сякераю не лезь.
Зайздросніку, спаткаўшы выпадкова,
Скажу:
– Не маеш для Маляўкі слова –
Вазьмі пад казырок, аддай мне часць!

Пятро РАДЗЕЧКА

Пушкін ці Байран?

Я не ведаю, клён я ці ясень...
Алесь ШПЫРКОЎ

Ці Алесь я, ці Хведар, ці Янка?
Гэтаксама не знаю, браткі.
Ці бацькі вінаваты, ці п'янка,
Што я вершык накрэмзаў такі?

Часта я рагачу аж да ранку,
Іншы раз – так туга мяне есць!..
Я не знаю: жыву я у замку
Ці ў палаце пад нумарам шэсць?

Я не знаю: я – Ленін, ці – Сталін?
Або – Пушкін, ці Байран які?
Вунь сябры ўсе паэтамі сталі.
А я – што? Ці зусім не такі?..

Уладзімір ЕРМАЛАЕЎ Ці не дала маху?

Я раньшэ все въздыхала:
Ну што за мужыкі?

Ірына САВЕТАВА

Быў час – мятлюю гнала:
Ану вас, мужыкі!
Адстаньце, прыліпалы,
П'янтосы, лайдакі!

Вясёлых баламутаў
Адлудзіла даўно.
Ідзіце ўсе на хутар, –
Патрэбна вам адно.

За годам год міналі,
І вось – ні даць, ні ўзяць:
Чамусьці прыставалы
У бок мой не глядзяць.

Ёсць хлеб і ёсць да хлеба,
Зайшоў бы хоць які.
Нічога вам не трэба,
Ну што за мужыкі?!

Мікола ШАБОВІЧ

Ты або не ты?

Шум гаючы
І шум шырокі
Занавесіць акно ў ніты.
І тады не пачуеш крокі –
Гэта ты падышла? Не ты?

Юрка ГОЛУБ

Я цябе пазнаваў па кроках –
Мог і ў хату тады ўпускаць.
Сённяя ж плёскае дажджу шырокі
Заглушыў – не магу пазнаць.

Мне б у дзверы уставиць вочка –
Каб убачыць, ці гэта ты,
Ці каханка прыйшла на ночку
Пераседзец дажджу ніты.

Не, каханку пускаць не трэба,
Шчэ накліча якой бяды.
Як бяздонная бочка – неба.
Прыйдзе жонка. А што тады?..

Двое сутак той дождж шырокі
Занавешваў акно ў ніты.
Потым сціх, і пачуў я крокі.
Гэта – ты! Ну, канешне, ты!

Ганна АТРОШЧАНКА

Гімн... салу

Сала ёсць, то да палучкі
І без грошай пражывеш!
Я цалую салу ручкі
І складаю гэты верш.

Мікола СТАРЧАНКА

На сваім вяку нямала
Кілаграмаў сала з'еў!
Гімны я складаю салу –
Ад яго я маладзёў.

Не сяджу я на дыеце
І гарэлачку не п'ю.
Больш за ўсё, скажу,
на свеце
Сала нашае люблю.

Можа, скажаце, жартую,
Што такая ёсць любоў?
І ад жонкі сёння чую:
«Сала ты купі ізноў».

Пацалую жонцы ручкі,
Напішу ёй новы верш.
І скажу, што да палучкі
Адным салам пражывеш!

Мікола ТОНКАВІЧ

Настырная каханка

(Маналог лірычнай герані)

Я ў тваіх пацалунках забываю гады,
Ты ў маіх пацалунках даверлівай птушкай хінешся...
А як скончыцца казка, далей ад размоў і бяды
Я цябе адпушчу ў маладое тваё паднябессе.

Мікола ШАБОВІЧ

Ой, дарэмная мара твая,
Каб ажно ў паднябесныя высі

Генадзь АЎЛАСЕНКА

Не тое шукаў

Напрыканцы слякоты лета,
Шукаючы адсутнасць мэты...
Таццяна БУДОВІЧ

Сядзеў над вершамі паэта,
Шукаючы адсутнасць мэты.
Без дапамогі экстрасенса
Знайшоў у іх адсутнасць сэнсу.

Спачатку рэстаран!

Геній п'яны, ледзь сплятаючы словы,
Хоць і памерці на словах гатовы,
Мне пра каханне ўсё нешта казаў.
Лепш бы цукерак купіў ды маўчаў.
Таццяна БУДОВІЧ

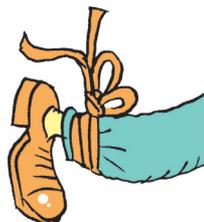
Ты пра каханне мне штось бурундзіў?
Лепш бы мяне ў рэстаран ты звядзіў!
Там заказаў каньячку ды ікры,
Ды разлічыўся... Затым – хоць памры!

Ад цябе адалілася я,
Бо размоў ты і плёткаў баішся.

На дражніся са мною, дружок.
Я не дам нашай казцы загінуць.
Не дазволю табе – плёткі ў бок! –
«Паматросіць» крыху і пакінуць.

Цвёрда веру ў наш час залаты:
На мяне будзеш вечна маліцца.
Казцы жыць! Не ўцячэш ты ў кусты –
Давядзецца са мной ажаніцца!

Алег ТАЛАЕЎ

Запалі, а не выпальвай!

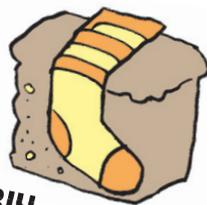
Ты мяне не ўспрымаў усур'ёз,
З-за чаго праліла многа слёз.
Замарозіў пачуцці мароз,
Я адна зноў іду між бяроз.

У суровых умовах жыву
І ламаю штодня галаву
Над пытаннем: навошта траву...
Ты выпальваў? І больш не заву.

Святлана ЯВАР

Ты мяне не ўспрымаў усур'ёз,
З-за чаго праліла многа слёз.
Уключыў ты бязгруды футбол
І крычаў сваё страшнае: «Гол!»

У суровых умовах жыву
І ламаю штодня галаву
Над пытаннем: навошта трансляцыю
Ты запальваў? Я іншых заву.

Васіль ЖУКОВІЧ

**«Сам сябе абдымаю
за шыю...»**

Ложак стыне завейным пагоркам –
Не сагрэцца і не заснуць...
.....

Сам сябе абдымаю за шыю,
Быццам маю намер задушыць...
Васіль ЗУЁНАК

Дзе ты, дзе майго лёсу жанчына?
Існую без цябе дзень-другі.
Жонка-нянька мая, ты – прычына
Хваляванняў маіх і тугі.

Як пакінула ты Лысагор'е,
Не знайду супакою ніяк.
Ці адужаю гэткае гора:
Без цябе не сагрэюся я;

Спальня выстыла, сам я ўвесь высах,
І на кухні я – нібыта госць,
Не знайду ані місак, ні лыжак,
І не ў курсе, паесці што ёсць.

Зрэшты, што я кажу! Ці да ежы,
Калі цалкам прапаў апетыт?
Ад цябе я так моцна залежу!
Ну, навошта ад'ехала ты!

Нават гузічка сам не прышыю
Да кашулі, а трэба прышыць.
Сам сябе абдымаю за шыю –
Па табе прадаюжа тужыць.

Ходзяць павамі жонкі чужыя,
А ў мяне цяжка так на душы!
Сам сябе абдымаю за шыю,
Быццам маю намер задушыць...

Цяжка слухаць мне шыны машынаў,
Што імчацца па блізкай шашы...
Прыязджай, майго лёсу жанчына,
Пакуль сам сябе не задушыў.

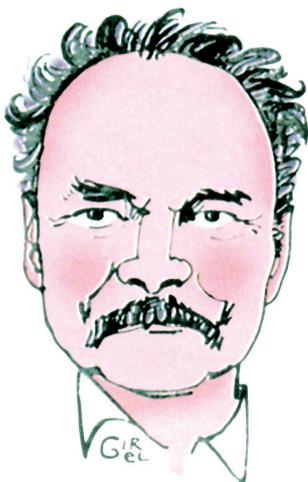

Малюнак Алега ГУЦОЛА.

• Проза

Шарж Міколы ПРГЕЛЯ.

Сваё гумарыстычнае пярэ Іван СТАДОЛЬНІК гартаваў менавіта ў «Вожыку», працуючы ў часопісе ў якасці адказнага сакратара. А да гэтага шчыраваў у калгасе, у бібліятэцы, на асваенні цалінных зямель, у сельскай бальніцы (пасля вучобы на зубаўрачэбным аддзяленні Полацкага медвучылішча), у рэдакцыі полацкай аб'яднанай газеты «Сцяг камунізму», завочна скончыў факультэт журналістыкі БДУ...
Выдаў кнігу прозы «Хачу табе шчасця», стаў адным з аўтараў калектыўнага сатырычна-гумарыстычнага зборніка «Ад варот паварот», якія адчынілі яму дзверы ў Саюз пісьменнікаў.
З «Вожыкам» жа Іван Канстанцінавіч пасябраваў больш чым сорок гадоў таму: у 1967 годзе на старонках часопіса была надрукавана яго першая гумарэска.
За ёю – другая, трэцяя...
Гэтым разам на суд чытачоў пісьменнік, які адзначае ў верасні 70-гадовы юбілей, прапануе свае новыя гумарыстычныя апаваднанні.

Іван СТАДОЛЬНІК

ССТРУЭЎ я неяк на вуліцы Валодзьку, з якім сябраваў яшчэ ў школе.

– Здароў, Міхасёк! Як живецца-маецца, не ачалавечыўся яшчэ? – пытаецца.

– Як гэта?

– Ну, не ажаніўся?

– Збіраюся, – кажу я і адчуваю, як твар ім-генна набывае колер спелага памідора.

– Малайчына, стары! А падрыхтаваўся?

– Рыхтуюся: сёе-тое купіў для сябе, для нявесты...

– І гэта ўсё? Дзівак! Галоўнае – сямейнай дыпламатыяй авалодаць трэба.

– Якой дыпламатыяй? – не разумею я.

– Э, брат, бачу, ранавата ты з халасцякоў вылузваешся. Без дыпламатыі цяпнеш гора. Я вось

пакуль сёе-тое ў ёй не скумекаў, ледзьве не развёўся. Цяпер жа ўсё ідзе як па масле!

– Дык навучы, Валодзька!

– Ну, слухай. Пажаніліся мы. Жонка абед гатуе, білізну мые. Я ваду нашу, дровы – домік у нас свой. Яшчэ сёе-тое і жонцы памагу зрабіць. Але неўзабаве стала яна наракаць, што цяжка ёй адной стравы гатаваць, а я пачаў прыкмяцаць, што апетыт мой капрызнічае... Дай, думаю, паспрабую згатаваць што-кольвек сам. Купіў кулінарны дапаможнік, вызубрыў яго і ўзяўся за справу. Кажуць, што першы блін камяком бывае, а ў мяне ён, як на грэх, такі ўдалы атрымаўся, што жонка нахваліцца не магла.

Падахвочаны жончынай пахвалой, назаўтра я згатаваў украінскі боршч, затым навучыўся пячы

катлеты... Словам, справы пайшлі як не трэба лепш. Прыбягаю з работы — жонка кнігу чытае. Вельмі ж пачала ўлягаць у раманы пра каханне. Але знаходзіць час, каб мне чарговае кулінарнае ўказанне даць. Сама чытае, я гатую. Калі-нікалі замаркоціцца, кліча мяне:

— Хадзі, паслухай, якія мужчыны на свеце ёсць!

Бягу, слухаю, як адзін ідэальны муж вельмі кахае сваю жонку і так спраўна мае бялізну, што яму зайздросцяць самыя спрактыкаваныя гаспадыні. Жонка прачытае ўрываак, потым гляне на мяне пакрыўджана, уздыхне і скажа:

— Пэўна, не моцна кахаеш мяне, муж?

— Кахаю, любая, яшчэ як! — кажу я, цалуючы жонку ў шчаку, і шморгаю носам: — Але ж у мяне катлеты гараць...

І ўсё ж з цягам часу навучыўся і бялізну мыць. А потым сыноч нарадзіўся... Добрая палова клопатаў пра яго адразу перайшла да мяне.

Жонка тым часам яшчэ больш прыхвацілася да чытання. Ды так, ажно пра яе напісалі ў нашай гарадской газеце. Хвалілі яе там. Ставілі ў прыклад іншым. Неўзабаве ў нас на заводзе, як на грэх, праходзіў прафсаюзны сход на тэму «Павышэнне культурнага ўзроўню і кругагляду працаўнікоў прадпрыемства». Пасля невялікага даклада старшыня прафкама сказаў:

— Таварышы! Днямі ў гарадской газеце была надрукавана записка пра жонку нашага слесарналадчыка Цюхцені. Будзем браць з яе прыклад! І папросім расказаць таварыша Цюхценю, што і як ён чытае і якім чынам прыхваціў да гэтага сваю жонку.

Я маўчаў, як вады ў рот набраўшы: сказаць, што за цэлы год прачытаў толькі дзве кніжкі — кулінарны дапаможнік і «Парады маладой маці» — засмяюць!..

Хутка мяне пачалі абмяркоўваць на ўсіх сходах, што я не павышаю свой культурны і агульнаадукацыйны ўзровень, а ў прыклад ставілі маю жонку. Нават брыгадзір пры выпадку любіў ускінуць на вочы, што я ў «сваёй рабоце не кіруюся найноўшымі данымі навукі і тэхнікі».

Не ладзілася і ў сям'і. Жонка заўсёды, калі я вяртаўся дахаты з работы, пачынала мыць падлогу. І не паспяваў я пераступіць парог, як адразу ўсчынала ляянку:

— Каб ты не швэркаў тут, то чысціня у мяне была б ідэальная! Раз бы ў год падлогу мыла — і ўсё. А то валачэш з двара цэлы пуд броду — не ўпраўляюся падціраць за табой!

«Не, даражэнькая, хоць гаршчком назаві, а падлогі мыць не буду», — думаў я і, уцягнуўшы галаву ў плечы, шмыгаў у другі пакой.

— Хадзі глянь, любая! — гукаю ёй ужо з пакоя. — Навіна нейкая будзе — павучок во спускаецца, — і паказваю на куток пад столлю, дзе вясёлкавым колерам пераліваецца павучціне.

Жонка быццам бы не разумее майго дыпламатычнага намёку наконт яе ідэальнай чысціні і яшчэ больш накідваецца на мяне:

— Ты толькі і ходзіш, галаву задраўшы! Вунь увесь ходнік нагамі скруціў, — і ўзнямае такі лямант, быццам я не ходнік той задраў, а ўзадраў дошкі ў падлозе.

Словам, колькі я ні стараўся дагадзіць жонцы — заўсёды ў яе знаходзілася прычына пасварыцца. А тут і з інстытута, дзе я вучыўся завочна, пачалі прыходзіць пагражальныя дэпешы, што магу быць выключаны за «хвасты». Да гэтых пагроз актыўна падключалася і жонка.

— Ні на што ты не здатны: ні падлогу мыць, ні вучыцца, — адразу намякала яна на «двух зайцоў», калі была не ў гуморы.

Ну, думаю, трэба неяк выкручвацца.. Перш-наперш рашыў я расквітацца з кулінарнымі і пральнымі справамі. Але жонка, як кажуць, у хамут, і думаць пра гэта не хоча. Тады падаў я на развод. Заплаціў у банк пошліну і прыношу жонцы квіток, паказваю, чакаю, што ж запяе. Яна аж за галаву схавалася:

— Столькі грошай на вецер выкінуў: я лепш сабе модную шапачку купіла б!

Бачу, і тут выходзіць асечка. Жонка мяне кахае, і я без яе не магу, а вось нейкая непамыслота ў нас ёсць. І тут раптоўна прыйшла мне ў галаву геніяльная дыпламатычная думка.

— Дарагая, — кажу, — што ты мне сёння мыць падрыхтавала?

— Ды нічога няма, — паціснула яна плячыма, — хіба толькі кофточка...

Я хуценька бяруся за справу. І так завіхаюся, так завіхаюся, што ажно дрынчыць пральная дошка.

— Паглядзі! — клічу жонку.— Ці добра памыў?

Глянула яна на сваю кофточку — і за галаву схавалася: лічы, новая кофточка ператварылася ў рыбалоўную сетку.

— Не разлічыў сілы, — апраўдваюся, — давай яшчэ што-небудзь сінтэтычнае!

— Каб тваёй нагі больш не было каля начовак! За сто верст не падпушчу! — загаласіла жонка.

Назаўтра я сапсаваў цэлы кілаграм мяса: замест солі насыпаў у фарш соды. З граззю змяшала мяне жонка, лаяла на чым свет стаіць!..

Гэта была наша апошняя грозная сварка. Тады ж скончыліся і мае некаторыя празмерныя паўнамоцтвы хатняй гаспадыні. І ведаеш, Міхась, цяпер усе сваркі, якія пагражаюць нашай сям’і, я лёгка папярэджваю.

— Як?

— Калі бачу, што ў жонкі дрэнны настрой, даю ход сямейнай дыпламатыі: пачынаю марыць — так, каб чула жонка. Заўтра, кажу, прэмію дадуць, можна будзе маладосць успомніць, з сябрамі ў рэстарачыю схадзіць...

Жонка адразу мяняе гнеў на міласць, ласкава ўсміхаецца, называе мяне такімі харошымі словамі і, між іншым, напамінае, што я неяк абяцаў з прэміі купіць ёй падарунак. Я яшчэ трохі ўпіраюся, а потым не вытрымліваю жончынай пяшчоты, ахвярую сваю «прэмію» на нечарговы падарунак каханай. Назаўтра, ідучы з работы, пазычаю ў сябра дзiesiąтку, а то і больш і, так бы мовіць, матэрыяльна заахвочваю жонку. А з сябрамі раз-

лічваюся, калі сапраўды атрымліваю прэмію.

Апошнім часам, праўда, і жонка пачала націскаць на дыпламатыю. Учора прыйшла да мяне, села побач, абняла і ласкава кажа:

— Слухай, дарагі, нешта ты дужа пахудзеў. Пэўна, усё з-за гэтага курыва. Спрашлі свой «Беламор» у дзень па пачку, — і прачытала мне цэлую лекцыю аб шкодзе курэння.

— Ат, — кажу, — жончка, яшчэ нічога я сябе пачуваю, жывуць жа людзі і так, ды і сілы волі ў мяне не хапае. Пакуль здаровы — буду курыць, а там, што будзе.

— А як бы добра было, каб не курыў, — марыць жонка ўслыхі і тым самым выкрывае сваю хітрасць: — Гэта ж больш чым сто тысяч рублёў кожны месяц эканомілася б!..

Вось, Міхасёк, якая яна, сямейная дыпламатыя!.. Але ты не бойся, братка, жаніся, толькі пра навуку маю не забывайся.

Цяпер і я жанаты і не каюся. Веды па сямейнай дыпламатыі, якія я атрымаў ад сябрука Валодзькі, калі-нікалі дый спатрэбіцца. І цяпер па сякіх-такіх пытаннях сам магу даць парады халасцямкам!..

Апошні КОЗЫР

— **КОЛЬКІ** разоў я табе казала, што некалі вылезуць бокам твае фокусы! — праз слёзы ціха дакарала свайго мужа цётка Ганна.

Яна стаяла ў белым, доўгім, да пят, халаце, на крокі тры ад бальнічнага ложка, на якім ляжаў увесь у бінтах чалавек. І цётка Ганна пазнавала ў гэтым чалавеку толькі Лаўрэнаву бараду, якая коўзалася па коўдры, калі той гаварыў. Барада ў дзядзькі Лаўрэна адметная: раздвоеная на два доўгія беляя касмылі. Дзядзька Лаўрэн паважаў сваю бараду і не раз жартаваў, што яна замяняе яму манішку.

— Нічога, Ганна, што я ўпакаваны ў бінты, чэрап у мяне зязлезны — дактары казалі, гэта скура паднасілася на твары, дамоў прыеду маладзенькі, не пазнаеш.

— Глядзі, Лаўрэнка, не памірай, — прасіла мужа цётка Ганна.

— Што ты, Ганна, я яшчэ паганяю яго, чорта, пазнае, дзе ракі зімуюць.

...І сапраўды, Лаўрэн стрымаў сваё слова: не памёр. Сёння ён выпісаўся з бальніцы і ідзе дамоў. Ідзе бадзёра, шырокімі крокамі, так, што ледзь паспявае трухаць за ім шчупленькая цётка Ганна. З такой радасці яна нават не адчувае змору. Падбадзёрвае і тое, што цяпер у яе руках ёсць усе козыры, каб добра высцябаць непаслухмянага мужа.

— Я ж табе казала, Лаўрэнка, навошта траскун купляць? Ці мала калечца і на той свет без пары ідуць з-за гэтых праклятых мацыкетай?

— Кінь, старая, усе ездзяць, а я што, лысы? Цяпер тэхніка ў модзе, як даўней добры жарабок.

— Ты хоць бы ў якое вучылішча падаўся, калі ўжо купіў гэты мацыклет, — не пераставала насядаць цётка Ганна, — а то Сашка Кастусёў, смаркач, паказаў, як ціскаць нагой, каб задырчэў мацыклет — і ўся твая навука. Сашка, блазнюк, сам недзе ў вучылішчы вучыўся і то ездзіць не ўмее: летась маю курыцу на вуліцы задушуй, а цяпер цябе, старога дурня, вучыць. Вучыцеля знайшоў...

— «У вучылішча, у вучылішча»... Там па кніжках вучаць. А што я ўбачу ў той кніжцы, калі распісацца ледзь-ледзь кумекаю. Ды і вучаць таму, што я ўжо змалку ўмею — трымацца пры яздзе правага боку дарогі. Гэта бацька і дзед мой умелі і якія фурманы яшчэ былі! Кіраваць канём куды цяжэй, чым матацыклам, асабліва калі з'явіліся машыны. Ідзе насустрач машына, а конь — на дыбы і дрыжыць, і чорт яго ведае, у які бок ён папрэ — улева ці ўправа. А матацыкл — гэта табе не конь: куды навярнуў, туды і едзе, і не наравіцца.

— А чаго ж ты тады, Лаўрэнка, як след не павярнуў ды бразнуўся з матацыкла свайго? — пусціла ў ход свой апошні козыр цётка Ганна.

— Колькі разоў табе тлумачыць трэба? Вінаваты ва ўсім Лявон Ігнасеў. Еду я гэта. Ля скрыжавання сустракаю Лявона на матацыкле. Ён задраў левую руку ўверх, прывітаў мяне і — шусь управа. Я прыбавіў газу, прывітаў яго, як мае быць, правай рукой. А тут вазьмі дый падвядзі левая рука — не ўтрымала руля, ну я і распластаўся на шашы. А каб не Лявон, то і цяпер бы газавай на сваім «Масквічы».

На гэтым усе козыры ў цёткі Ганны скончыліся. Яна насупілася і замаўчала.

Непадалёк ад вёскі шчаслівую пару дагнаў матацыкліст. Гэта быў раённы аўтаінспектар. Заўсёды строгі, каго, як агню, баяліся ўсе ездакі сталёвых коней, цяпер ён ветліва ўсміхаўся, павіншаваў Лаўрэна з папраўкай і прапанаваў падвезці. Цётка

Ганна ўселася ў каляску, а дзядзька Лаўрэн прыляпіўся на сядзенні ззаду.

Аўтаінспектар быў вясёлы, усё жартаваў, распытваў дзядзьку, ці добра яго лячылі ў бальніцы. Дзядзька хваліў дактароў і нават запэўніваў, што не толькі з матацыкла не страшна пляснучца, але нават і з калымажкі самога Ільі-прарока, і тады дактары могуць так залатаць, што родная маці аб гэтым не здагадаецца.

Каля хаты Лаўрэна аўтаінспектар спыніў матацыкл. Дзядзька Лаўрэн так рассмялеў, што нават папрасіў:

— Таварыш спектар, можа б, мелі ласку выпісаць мне квіток, правы тыя, так сказаць, па знаёмству, каб я мог катацца на сваім «Масквічы».

— Во, якраз я да вас па гэтай справе, — адказаў аўтаінспектар.

Дзядзька Лаўрэн ледзь не падбрыкнуў ад радасці і па-змоўніцку падміргнуў цётцы Ганне: глядзі, маўляў, баба, мой козыр бярэ верх, ветліва запрасіў аўтаінспектара ў хату.

Той паклаў на стол паперку і пакет.

— Вось тут, дзядзька, трэба распісацца, — тычнуў пальцам у паперку, — а вось тут, — указаў ён на пакет, — грошы, выручка за ваш матацыкл.

Дзядзька Лаўрэн крыва ўсміхнуўся і няспешна пачаў ставіць на паперцы каракулі. А тым часам цётка Ганна заграбастала жмутак і, слінячы пальцы, лічыла грошы.

— Дзякуй, даражэнькі таварыш, яно, можа, так і лепш, — спрабаваў выкруціцца з няёмкага становішча дзядзька Лаўрэн, калі ўбачыў, што ягоны апошні козыр лопуў, як мыльны пухір. — Ужо і вочы не так глядзяць, і рукі не так слухаюцца. Куплю лодку-маторку, яна мне больш падыходзіць, і вас рыбкай пачастую за клопаты.

— Не, дудкі! У санаторыю паедзеш! — данёсся аднекуль з запечка грозны голас цёткі Ганны, якая зноў ухапіла козыра.

Дзядзька Лаўрэн у адказ толькі ціха кашлянуў.

ЗОРНЫ ЧАС МАСТАКА

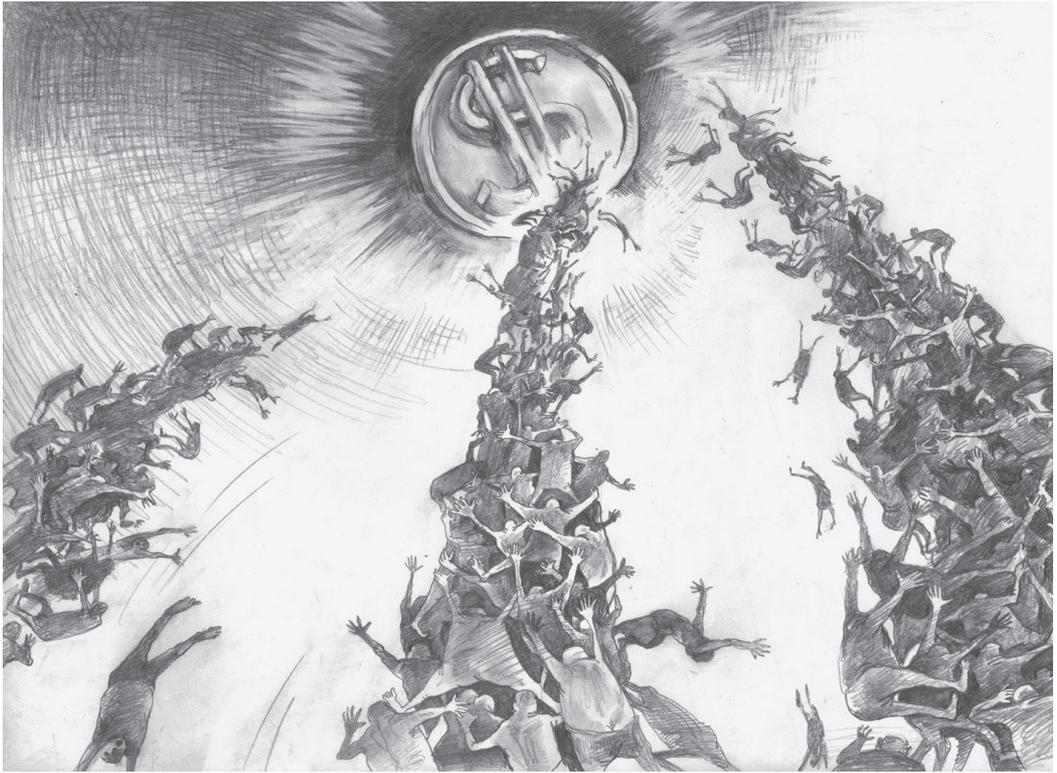
Ён рыхтаваўся стаць жывапісцам. І нават калі вучыўся ў Мінскім мастацкім вучылішчы імя Глебава, не думаў, што будзе маляваць карыкатуры і сяброўскія шаржы. А ў інстытуце (закончыў аддзяленне графікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута), як прызнаецца сам, у пачатку 80-х ужо вызначыўся, заўважыўшы, што карыкатуркі ў «Вожыку» значна сур'ёзней, чым многія пампезныя карціны на выставах у Палацы мастацтва. Самае галоўнае, лічыць карыкатурыст, каб чалавек у сяброўскім шаржы пазнаваў сябе, а не абураўся, як гэта часта бывае.

Алег КАРПОВІЧ

Аўташарж.

І мае рацыю.
Бо карыкатурыстаў таму
і баяцца, што яны
могучь «паздэкавацца»
над асобай, дамаляваць
зусім не ўласцівае ёй.
Алег КАРПОВІЧ,
здаецца, не з гэтай кагорты
аўтараў. А вось пасмяшыць,
падарыць чалавеку добрую
ўсмешку мастак умее.
Яму пашанцавала, бо ён
«жыве ў сваёй прафесіі».
Такое яму дазваляе
праца аглядальніка
і мастака ў газеце
«Советская Белоруссия».
Алег Карповіч удзельнік
выстаў графікі,
міжнародных выстаў плаката
ў Германіі, Польшчы,
Расіі, Эфіопіі. Аформіў
больш за 100 кніг
беларускіх выдавецтваў.
Узнагароджаны прэміяй
Міжнароднага конкурсу
экслібрыва
у г. Санкт-Нікалас (Бельгія).
Сваё 50-годдзе мастак
сустракае ў росквіце
творчых сіл. А самае
галоўнае, што як мастак
ён запатрабаваны.
Гэта, напэўна,
самая вышэйшая
ўзнагарода для творцы.

● Паэзія

Мікола ЧАРНЯЎСКІ

У ІНТЭРНЕЦЕ ЁСЦЬ УСЁ...

Прыстаў унук да дзеда з бабай –
Нямілы стаў ім божы свет.
– Мне сумна ў вас,
А ёсць прываба –
Хачу я ўбіцца ў Інтэрнет!

Хачу камп'ютэр мець, як людзі,
Я гэта ўбачыў,
Гэта ўсёк:
З ім клёва, крута чуцца будзем, –
У Інтэрнеце ёсць усё!

– А дзе ж, унук, узяць купіла,
Каб на камптар той хапіла? –
Спытала баба асяржона.

– Прадаць бычка,
кароўку можна, –

Унук ураз
Знайшоў адказ. –
Жыццё ў нас будзе –
Проста клас!

Дзед слухаў, моўчкі пасміхаўся:
Ён сумняваўся,
Ён вагаўся,
А баба ўвішнаю была:
Ад дзеда ўпотай прадала
Бычка, кароўку, парасё –
У Інтэрнеце ёсць усё!

Купілі «скрынку».
Рады ўнук.
Над ёй ад ранку гнецца ў крук,

*Гумарыст, кажуць,
заўсёды павінен быць
у гуморы.*

*З гэтым цалкам
згодзен і Мікола ЧАРНЯЎСКІ,
які ў гумарыстычным цэху
працаўнік даўно прызнаны.*

*Ды і фотаздымак,
які змешчаны
над нізкай яго новых
вясёлых вершаў,
пра тое самае сведчыць.
Жыццё само падкідвае паэту
тэмы для яго твораў.*

*А ўжо якім чынам
павярнуць іх гумарыстычным
ладам, вырашае ён, творца.
Спадзяёмся, што і чарговая
сустрэча з вядомым аўтарам
для чытача будзе прыемнай.*

Калечыць вочы і хрыбет:

– Ах, што за штука – Інтэрнет!

А баба?

Шмат дзівос на свеце –
З ім днюе баба ў Інтэрнеце,
Чакае, можа, Інтэрнет
Ёй шчаўя зварыць на абед,
Бо да нішчымніцы прывыкла.
Без малака,
Без скваркі –
Прыкра.

Глядзіць: там п'юць,
там гульбаў многа,
А ёй – не капае нічога
З экран-дзіва, з Інтэрнета –
Сніць малако яна паўлета.

І дзед Мірон схуднеў,
як струк, —
Дзе той бычок,
Дзе той вяпрук?
Ні кумпяка, ні скваркі нават.
Куды ўсё дзелася, цікава?

І толькі ўнук з былым імпэтам
Муштруе сайты Інтэрнета.
Да піва і забаў ахвочы,
Перад экранам жмурыць вочы,
Як кот, аблашчаны лянотай.
Там знойдзе

голай дзеўкі фота —
Як дурань, лезе цалавацца:
Чаго не стукне, блін,

у дваццаць?
Чаўпе, кудлачыць валасё:
— У Інтэрнеце ёсць усё!
Няўтульна бабе,

цень той быццам,
Няма куды прыкласці рук,
Няма за што ім зачаліцца —
Усё загнаў у «скрынку» ўнук.

І з ёю, з пенсіяй, бяда:
Сцякае ў краму, як вада,
Ратунку боскага няма —
Не есць унук,
Як сухама.

Дзед слінкі з голаду глытае,
На бабу злосны, як асё:
— Дзе ўсё дабро,
Дзе ж праўда тая,
Што ў Інтэрнеце ёсць усё?

ЖАР-ПТУШКА

Хіба думаў ён пра гэта,
Хіба ён прадбачыць мог?
Бух у ложка з цыгарэтай —
Ад спіртнога занямог.

Спаў
Ці мала ён, ці доўга —
Нават лішне гаварыць.
Сніцца Пётру,
Быццам коўдра
Папрасіла... прыкуруць.

Як адмовіш?!
З-пад падушкі
Выняў крэсіва-агонь...
Нібы ў казцы той,
Жар-птушка
Шуганула з рук яго!

Дых забіла, млосна стала —
І праннуўся...
Дым пад стол!
Коўдра дзе?
Куды прапала
Птушка з вогненным хвостом?

Дым і польмыя ўзляцелі
За жар-птушкай тою ўслед...
І Пятра забраць хацелі,
Ды адбіць паспеў сусед...

БІЗНЕСМЕНКА

На рынку,
Блізка да ўваходу,
Жанчына семкі прадае.
Ёй гандаль гэтка ў асалоду —
Віруе люд каля яе.

Смяецца нос — вясёлы буслік,
Які прыгрэўся ў кажушку.
«Белраша. Мадэ ін гарбузік» —
Вісіць таблічка на мяшку.

Кабета бойкая,
Па слоўкі
Не лезе ў цёплую кішэнь:
Лікбез шматмоўнай Камароўкі
За курсы ўсе
На курс вышэй!

Усім тлумачыць, як убачыць
Усмешку, што ўзбяжыць на твар:
— А як жа, людзечкі, іначай?
Падаць тавар —
Прадаць тавар!

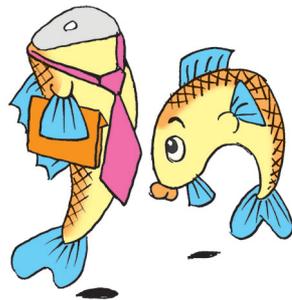
Хоць бізнес мой,
Як семкі, дробны,
Ён модным стаў
паўсюль у нас,
І ўжо на рынак міжнародны
Выходзіць мне,
Напэўна, час.

ЗАЙЗДРАСЦЬ

Ляжыць, цесна ўклаўшыся,
Рыба ў бляшанках:
З хвастамі, з галавамі
І — без галоў.
Кусаюцца цэннікі.
Сумна ад ранку
Ёй, рыбе ў бляшанках,
Без пакупнікоў.

І раптам
З галавамі рыба сказала,
Каб чулі суседкі
З бляшанкі другой:
— Такія калекі,
Што выкінуць мала,
Ды, бачыш, шанцуе,
І лепей, чым нам,
З галавой.

І тут, бы ў жыцці,
Не без ласкі начальства —
Стаяць у вітрыне
Над намі, вышэй.
І тут, бы ў жыцці,
Безгалавыя часта,
Хоць смешна,
Ды цэняцца, бач,
Даражэй...

КАЖУЦЬ, ХЛОПЕЦ — ЗАГЛЯДЗЕННЕ...

Кажуць, хлопец — заглядзенне.
Модны ён, прыкметны ўсім.
Што на танцы ні адзене —
Быццам выліта на ім.

Чуб русявы, твар смуглявы —
Падсмугліў крыху загар.
Стройны, рослы і рухавы,
З ім усмешка, часам жарт.

Кажуць, хлопец — заглядзенне.
Як назваць інакш яго?
Толькі ў матчыну кішэню
Заглядае колькі год.

Заглядае далікатна —
Ён студэнт.
Але які?
З году ў год на блатна-платным
Цягне ледзь на траякі.

Кажуць, хлопец — заглядзенне.
Толькі праўда ўсё ці сон? —
Дужа ўдарыўся ў курэнне,
Заглядае ў чарку ён.

Назбіраецца ён «зелля» —
Юнака пазнаеш ледзь,
І на гэта «заглядзенне»
Штось не хочацца глядзець!

НЕ ТУДЫ ЗАЕХАЎ, АЛЬБО ПЕСЕНЬКА ПАРУБШЧЫКА

Коціцца, коціцца
Баравое рэха...
Зноў да хвой у госці я
Ночкаю прыехаў.
Не крывая кляча
У мяне —
Машына.
Сам не мужычок я —
Добры хват-мужчына.
І ў мяне сякерка,
Гляньце, — не тупая:

Бліскае маланкай,
Горача рубае.
У мяне таксама, —
Налаўчыўся толкам, —
Не піла ручная,
А піла-маторка.
А чаму? Навошта?
Гора браканьеру,
Калі ў лес прыедзе
Ён з тупой сякерай.
А піла ручная —
Лішні пот, марока,
А на клячы з лесу
Не ўцячэш далёка.
Час прайшоў, парубшчык
Улічыў заганы.
Век не той, парубшчык —
Ма-дэр-ні-за-ва-ны!
Ты, браток-абходчык,
Покуль кражу ўгледзіш —
Дудкі ўжо дагоніш
На старым мапедзе!
Чуеш, гром буркоча,
Блізенька страляе:
Дожджык след мой змые,
Нумар — ноч схавае.
Я прастую шляхам,
Лес вязу дармовы.
Спраўлю наваселле
Хутка ў хаце новай.
...Коціцца, коціцца
Баравое рэха...
Варта ёсць і «хата» —
Не туды заехаў!

УДОД ПАСМІХАЎСЯ З ДРАЗДА...

Удод
Пасміхаўся з дразда:
— Дрозд дзетак з гнязда
Раздаў
І цётцы сароцы,
І дзядзьку дзятлу:
«Гадуйце маю дзятву.
Мне ж некалі гадаваць,
Мне трэба спяваць...»

Удод
Дапякаў дразда.
Далёк —
Мовіў дрозд
З гнязда:
— Табе не запець чаму б? —
Спяваў бы
Не горш ад савы.
Прыгожы нажыў ты чуб,
А розум твой —
Выпырхнуў
З галавы!

МАСТАКІ

Гомель: Віталь БУКАТЫ (1), Юрый ЗЯНЬКОЎ (2).
Добрушскі раён: Акім ШАЎЧЭНКА (3).
Жлобінскі раён: Евель ГАНКІН (4), Валерый БАЛБУКОЎ (5).
Веткаўскі раён: Рыгор ГРАМЫКА (6).
Светлагорскі раён: Яўген БУСЕЛ (7).
Хойніцкі раён: Міхаіл ДАНИЛЕНКА (8).
Жлобін: Генадзь ГОВАР (9).

ПІСЬМЕНІКІ

Гомельскі раён: Анатоль ГРАЧА-НИКАЎ (1), Іван СЯРКОЎ (2).
Хойніцкі раён: Барыс САЧАНКА (3), Змітро БЯСПАЛЫ (4), Мікола МЯТЛІЦКІ (5).
Жлобінскі раён: Міхась ЧАВУСКІ (6), Хведар ЖЫЧКА (7), Аляксандр КАПУСЦІН (8).
Кармянскі раён: Васіль МАЁЎСКІ (9).
Акцябрскі раён: Уладзімір ПРАВА-СУД (10), Марк СМАГАРОВІЧ (11).
Рагачоўскі раён: Мікола ГРОД-НЕУ (12), Васіль ПКАЧОУ (13), Міхась СЛІВА (14).

Буда-Кашалёўскі раён: Мікола ЧАРНЯЎСКІ (15), Анатоль ЗЭКАЎ (16).
Добрушскі раён: Леанід ГАЎРЫЛ-КІН (17), Валяніціна КАДЗЕТАВА (18).
Рэчыцкі раён: Нэля ТУЛУПАВА (19), Уладзімір ЛІПСКІ (20).
Калінкавіцкі раён: Усебеларускі фестываль народнага гумару «Аучо-кі» (21), Яўген КАРШУКОЎ (22).
Жыткавіцкі раён: Віктар ЛОЎГАН (23), Павел ШРУБ (24).
Брагінскі раён: Уладзімір ВЕРА-МЕЙЧЫК (25), Сымон БЛАТУН (26).

Наша падарожжа па гумарыстыч-ных абсягах Беларусі працягваецца. На гэты раз у шлях паклікала Гомель-шчына.

Гомель увогуле з’яўляецца родным горадам для «Вожыка». У пачатку Вя-лікай Айчыннай вайны па ініцыятыве ЦК кампартыі Беларусі пры штабе Цэнтральнага фронту, які знаходзіўся ў Гомелі, пачаў выходзіць беларускі сатырычны плакат-газета «Раздавім фашысцкую гадзіну». Яго рэдактарам быў прызначаны Міхась Чавускі.

У канцы жніўня 1941 г. рэдакцыя выдання пакінула Гомель, да якога набліжаліся фашысцкія зграі, і ў кан-цы 1942 г. плакат-газета пераехала ў Маскву. Яна становіцца самастой-ным органам ЦК КП(б) і пачынае друкавацца на беларускай мове (да-гэтуль выходзіла на рускай).

У маі 1943 г. рэдактарам прызна-чаецца Кандрат Крапіва. Асноўны аў-тарскі актыў складалі беларускія пісь-меннікі і паэты – Янка Купала, Якуб Колас, Кузьма Чорны, Пятрусь Броў-ка, Пятро Глебка, Васіль Вітка, Максім Лужанін, Анатоль Астрэйка, Антон Бя-левіч і іншыя. У падрыхтоўцы нумароў газеты побач з беларускімі мастакамі актыўны ўдзел прымалі маскоўскія і ленінградскія графікі – Л. Брадаты, Г. Вальк, Д. Дубінскі. Нярэдка дру-каваліся карыкатуры Кукрыніксаў, В. Гарэева, Б. Яфімава і іншых ма-стакоў.

У верасні 1944 г. рэдакцыя пера-ехала ў Мінск. А неўзабаве пасля таго, як «фашысцкая гадзіна» была разду-лена, у жніўні 1945 года ЦК КП(б) Беларусі прыняў рашэнне аб выданні сатырычнага часопіса. Выданне, што

атрымала загартоўку ў суровыя гады вайны, атрымала назву «Вожык».

Вядома, што мастацтва выяўленчай сатыры атрымлівала асаблівае раз-віццё ў няпростыя, складаныя для грамадства перыяды. Яскравым до-казам з’яўляецца інтэнсіўны росквіт сатырычнай графікі ў гады вайны. У гэты суровы час да палітычнай кары-катуры звяртаюцца не толькі мастаі-графікі, але і жывалісы, скульптары, дэкаратары... Карыкатуры беларускіх мастакоў змяшчаюцца на старонках цэнтральных, франтавых і армейскіх газет, у падпольным друку, у агпа-чынных лістоўках і плакатах. У га-ды вайны ў Беларусі амаль не было такога партызанскага атрада ці бры-гады, у якіх бы не выпускаліся рука-пісныя або друкаваныя газеты і ча-сопісы.

У гады вайны на старонках газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну» мастакі паказалі, якой грознай зброяй у барацьбе з ворагам можа быць аловак і пэндзаль. Спачатку карыкатура газеты-плаката была безыменнай: у аўтараў на акупіраванай ворагам тэрыторыі маглі заставацца родныя. Тым не менш, нашы гісторыкі ўстанавілі аўтарства ўсіх такіх карыктур. Пазней малюнкі даваліся з погнісамі аўтараў.

На старонках выдання важнае месца займала самая разнастайная па тэматыцы палітычная карыкатура. Гэта і вострыя малюнкі, якія высмейвалі звар'яцелага Адольфа Гітлера, і шматфігурныя сюжэтныя кампазіцыі аб гора-заваёўніках, і, вядома, сатырычныя плакат, што звычайна выконваўся ў дзве-тры фарбы і змяшчаўся на галоўнай паласе. Выданне тыражыравалася друкарскім спосабам і засылалася ў тыл ворага, у партызанскія атрады, распаўсюджвалася сярод насельніцтва на акупіраванай тэрыторыі.

ГОМЕЛЬ.

Тут нарадзіўся адзін з самых таленавітых і працаздольных карыкатурыстаў плаката-газеты **Віталь БУКАТЫ** (1923 — 1943). Да вайны скончыў 9 класаў гомельскай СШ № 4. Мастак-самавучка, якому прафесіяналы прарочылі вялікую творчую будучыню. Працуючы ў сааўтарстве з пісьменнікамі, у гады вайны ён стварыў значную колькасць карыктур, якія з'яўляюцца ўзорамі вострай сатыры. Акрамя газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну», яго творы змяшчаліся ў часопісе «Франтавы гумар», газеце «Савецкая Беларусь» і іншых ваенных выданнях. Многія малюнкі Віталь падпісваў сваімі вершамі.

Разам з рэдакцыяй пераехаў у Маскву. Рваўся ў партызаны. Скончыў разведшколу і быў накіраваны ў 1-ую Гомельскую партызанскую брыгаду,

дзе вучыў народных мсціўцаў падрыўной справе. Загінуў, выконваючы баявое заданне. Пахаваны ў брацкай магіле.

Першымі мастакамі газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну» былі таксама А. Шаўчэнка, Б. Звінаградскі, Д. Красільнікаў.

ДОБРУШСКИ РАЁН.

Карма. Гэта вёска — радзіма **Акіма Міхайлавіча ШАЎЧЭНКІ** (1902 — 1980), беларускага жывапісца. У 1931 годзе ён скончыў Ленінградскі інстытут пралетарскага выяўленчага мастацтва, у 1936 — 1941 гг. кіраваў студыяй пры абласным ДOME народнай творчасці ў Гомелі.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны прымаў удзел у афармленні газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну». Яго творчасці ўласцівы строга выразнасць і завершанасць малюнка, глыбокае пранікненне ў характары персанажаў і сітуацыі.

Барыс Фёдаравіч ЗВІНАГРОДСКІ (1896 — 1982) нарадзіўся ў Турцыі, у горадзе Артвін. Вучыўся у Маскоўскім вучылішчы жывапісу, скульптуры і дойлідства (1917 — 1919), з 1925 года ў Гомелі. Выкладаў малюнак у школах і тэхнікумах, выяўленчых студыях. Галоўны мастак Дзяржаўнага тэатра лялек БССР (1940 — 1948).

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны беларускі жывапісец прымаў удзел у афармленні газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну».

Дзмітрый Мікалаевіч КРАСІЛЬНІКАЎ (1903 — 1951) родам з Расіі, з былой Уфійскай губерні. Стаў знакамітым яшчэ да вайны як ілюстратар шэрагу маскоўскіх часопісаў.

У газеце-плакаце з 1943 года. У вайну сапраўды да штыка прыраўняў

пяро графіка. Без перабольшання. Яго карыкатуры няшчадна выкрывалі сутнасць фашызму: хіба ж можна шкадаваць пачвару? Хаця пяро пяром, а і гэты мастак быў байцом.

Для яго творчай манеры характэрна натуральнасць і свабода графічнага выканання, лёгкасць і прыгажосць ліній, зладзённасць, вялікі тэмперамент мастака-публіцыста.

Беларускі графік **Мікалай Цімафеевіч ГУЦІЕЎ** (1912 — 2007) таксама нарадзіўся ў Расіі (горад Растоў-на-Доне) і таксама змагаўся з ворагам не толькі пяром.

Знаходзіўся ў партызанскай брыгадзе Дубава, што дзейнічала на тэрыторыі Віцебскай вобласці. Вяртаецца партызан з сябрамі з баявой аперацыі — адразу ж малюе карыкатуры для газеты-плаката. І, вядома, першыя глядачы — народныя мсціўцы: «Давай, Мікола, пакажы, як мы сыпанулі пад хвост акупантам свінцовага перцу: уцякалі — пыл курыўся!» І паказваў. Ды так, што потым ягоныя карыкатуры, дзе вораг — і звер, і пачвара, і наогул усялякая брыдота, — заклікалі змагаюцца за Радзіму на святую барацьбу з нечысцю...

Падчас вайны выканаў больш за 40 антыфашысцкіх плакатаў і больш за 70 малюнкаў і аquareляў (замалёўкі баявых аперацый, партрэты партызан). Яго графіка вылучаецца пераканаўчай характарыстыкай вобразаў, дакладнай перадачай дэталей.

Родам з Днепрапятроўска (Украіна) **Мікалай Васільевіч ГУРЛО** (1914 — 1980). Вучыўся ў Маскоўскім паліграфічным інстытуце (1938 — 1941). Свае першыя малюнкi пачаў друкаваць у газеце «Літаратура і мастацтва» яшчэ перад Вялікай Айчыннай вайной.

У час вайны знаходзіўся ў партызаных і актыўна ўдзельнічаў у партызанскім друку. Як мастак праславіўся шматлікімі сатырычнымі малюнкамі, ваеннымі карыкатурамі ў газеце-пла-

каце «Раздавім фашысцкую гадзіну» (1942 — 1944).

У вайну быў непрымірымы да ворага ў сваіх карыкатурах, а ў мірны час шчыраваў у сатырычных плакатах на сацыяльна-бытавыя тэмы, якія выдаваў у «Агітплакаце» Саюза мастакоў рэспублікі. У «Вожыку» М. Гурло склаўся як вядомы майстра бытавой карыкатуры. У 1969 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшаў зборнік карыкатур «Дазвольце патривожиць».

Сяргей Рыгоровіч РАМАНАЎ (1914 — 2001) нарадзіўся ў Маскве, скончыў там мастацкае вучылішча. У гады Вялікай Айчыннай вайны рэдагаваў «Баявы лісток» 228-га партызанскага атрада 8-й Рагачоўскай брыгады, якая дзейнічала на тэрыторыі Гомельскай вобласці. Супрацоўнічаў у газеце-плакаце «Раздавім фашысцкую гадзіну», пазней — у «Вожыку» (у 1968 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшла кніга яго карыкатур «Каму смешна, каму не...»).

Сатырычныя, знішчальныя для ворага карыкатуры змяшчаў у газеце-плакаце і **Анатоль Валянцінавіч ВОЛКАЎ** (1908 — 1985). У яго, акрамя Богам дадзенага таленту, — славуная віцебская мастацкая школа ды вучоба ў бацькі, слыннага мастака Валянціна Віктаравіча. Калі яго «нейтральным» творам уласціва тая ці іншая ступень гратэску, дык сатырычным, заведама гратэскным, уласціва рэалістычна-жыццёвая трапнасць, вялікая ўвага да дэталей звычайных, але дакладна адабраных і акцэнтаваных. Некаторыя з сатырычных малюнкаў, нягледзячы на зладзённасць жанру, маюць класічную (і не толькі для жанру) якасць. Невыпадкова першым зборнікам карыкатур, які выйшаў у Бібліятэцы «Вожыка» ў 1967 годзе, быў «Сатырычны карандаш» Анатоля Волкава.

Як толькі газета-плакат пераехала ў канцы 1942 года ў Маскву, у выдан-

не да сваіх калег прыйшоў **Канстанцін Сцяпанавіч ЕЛІСЕЕЎ** (1890 — 1968): «Будзем разам змагацца з ворагам...» Вучань знакамітых Рылова і Бялібіна. Кіраўнік студыі карыкатурыстаў знакамітага «Крокодила». Майстар псіхалагізму ў карыкатуры і трапнага вобраза...

Да яго далучыўся **Генрых Аскольдавіч ВАЛЬК** (1918), вядомы чытачам старэйшых пакаленняў не толькі як адзін з найбольш яркіх карыкатурыстаў «Крокодила», але і як мастак-гумарыст, аўтар дзіцячых малюнкаў у «Веселых картинках» і «Мурзилке». Асацыятыўнае мысленне, дакладная лінія, знішчальны сарказм — усё гэта ў яго карыкатуры ў газеце-плакаце.

Тэмы краху варожай арміі, ганебныя для гітлераўцаў сутычкі з партызанамі адлюстраваны ў карыкатурах яшчэ аднаго маскоўскага аўтара газеты-плаката — **Льва Рыгоравіча БРАДАТАГА** (1889 — 1954). Дарэчы, класічную мастакоўскую адукацыю ён атрымаў у Вене. З 20-х гадоў мінулага стагоддзя — у «Крокодиле», шматгадовы яго мастацкі рэдактар.

ЖЛОБІНСКІ РАЁН.

Шчагрын. Тут нарадзіўся **Евель Мордуховіч ГАНКІН** (1922 — 1996), беларускі мастак кіно. У 1943 годзе скончыў Усесаюзны дзяржаўны інстытут кінематаграфіі ў Маскве. З 1946 года працаваў на кінастудыі «Беларусьфільм». Мастак-пастаноўшчык шэрага фільмаў.

У якасці карыкатурыста пачаў выступаць на старонках «Вожыка» з 1948 г. Працаваў таксама ў галіне станковай і кніжнай графікі. Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1968).

Вылучаўся сярод калег па сатырычнаму цэху добрымі карыкатурамі на вясковую тэматыку, адметнымі трап-

най характарыстыкай вобразаў і кампазіцыйнай завершанасцю.

Гелін. **Валерый Мікалаевіч БАЛБУКОЎ** (1961) нарадзіўся на Украіне ў горадзе Севераданецке Варашылаваградскай вобласці. З 2004 года жыве ў Беларусі і супрацоўнічае з часопісам «Вожык».

Мастак-аматар. Валодае лаканічнай контурнай тэхнікай малюнка і лёгкай яго расфарбоўкай. Карыкатуры друкаваліся на старонках украінскіх газет, часопісе «Перац».

ВЕТКАЎСКІ РАЁН.

Старыя Грамыкі. З гэтай вёскі родам беларускі графік **Рыгор Пятровіч ГРАМЫКА** (1921 — 1987). Скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум (1940). Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, пайшоў на фронт. Быў цяжка паранены, меў ўрадавыя ўзнагароды.

У жанры карыкатуры з 1948 года. Знаёмства з «Вожыкам» адбылося за вочна, калі ён, працуючы настаўнікам у г. Пінску, даслаў у рэдакцыю свае першыя сатырычныя малюнкі. Неўзабаве Р. Грамыка пераязджае ў Мінск, і з той пары яго карыкатуры нязменна друкуюцца на старонках «Вожыка», сатырычным адзеле «Крапіва» часопіса «Сельская гаспадарка Беларусі», «Крокодиле».

Пачаўшы радавым карыкатурыстам, «даслужыўся» да мастацкага рэдактара «Вожыка» (з 1972 года). Хаця ў мастацтве для асобы пасады значэння не маюць, быў сапраўдным камандзірам для мастакоў-«навабранцаў»: вельмі многіх навучыў вожыкаўскаму майстэрству карыкатуры. Як вожыкавец засяродзіўся на бытавых і палітычных тэмах. Тэматыка яго твораў багатая і разнастайная, у кожным з іх свой адметны сатырычны тып. Малюнкам уласціва індывідуальная

манера, адметны мастацкі стыль, сваё бачанне камічнага ў жыцці.

У Бібліятэцы «Вожыка» пабачылі свет зборнікі карыкатур «Першая скрыпка» (1970) і «Сатырычным штрыхам» (1979).

СВЕТЛАГОРСКІ РАЁН.

Міхайлаўка. Гэта вёска — радзіма **Яўгена Сямёнавіча БУСЛА** (1936), беларускага графіка. Яго вучнёўскія карыкатуры з'явіліся ў насценнай газеце Рэчыцкага дзетдома, дзе ён выхоўваўся ў пасляваенны час. Пазней вучыўся на гістарычным факультэце БДУ імя Леніна (1955 — 1958), скончыў Маскоўскі паліграфічны інстытут (1964). Тады ўпершыню яго малюнкi былі змешчаны ў часопісе «Вожык».

Валодае вельмі выяўленчай і класічна прапрацаванай графікай. Шэраг твораў зроблены ў традыцыях лубка. Сярод работ — серыя гравюр, у тым ліку «Беларускія жартоўныя песні» (1980), графічныя лісты, ілюстрацыі да апавяданняў, серыя лінарытаў. Аўтар серый плакатаў.

У 1975 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшаў зборнік карыкатур «Лішняя вага», а ў 1986 — «Бюракратычная падсцілка».

Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1991).

ХОЙНИЦКІ РАЁН.

Паселічы. Тут нарадзіўся **Міхаіл Аляксандравіч ДАНИЛЕНКА** (1954). Скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута. Цяпер працуе мастаком у гандлёвай рэкламе ў горадзе Лепель.

Першы малюнак у часопісе «Вожык» надрукаваў у 1976 годзе. Валодае непаўторнай стылізаванай гумарыстычнай графікай. Карыкатуры

выкананы лёгкімі перарывістымі рысамі, што надае ім крыху незавершаны, але выразны выгляд.

ЖЛОБІН.

Гэты горад — радзіма **Генадзя Васільевіча ГОВАРА** (1945). Вучыўся ў Мінскім, Каўнаскаім мастацкіх вучылішчах. Працаваў у Гомельскіх мастацкіх майстэрнях Мастацкага фонду СССР пры Саюзе мастакоў СССР. Член Беларускага саюза мастакоў і Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Аўтар шматлікіх твораў выяўленчага мастацтва і ўдзельнік многіх мастацкіх выстаў. Выдаў некалькі кніг паэзіі, друкаваўся ў калектыўных зборніках і ў перыядычным друку.

Жыве і працуе ў Гомелі. З «Вожыкам» супрацоўнічае як мастак. Яго твораў уласцівы лаканічны, аб'ёмны стыль, з адметна выкананай каляровымі алоўкамі штрыхоўкай.

ГОМЕЛЬ.

Адсюль, родам **Юрый Мікалаевіч ЗЯНЬКОЎ** (1969). Працуе тэатральным рэжысёрам. У вольны час стварае эlegantныя контурныя малюнкi, якія вельмі падабаюцца сябрам і аздабляюць многія мастацкія галерэі. З карыкатурамі выступае ў «Вожыку» з 1990 года. Майстар лаканічнага і выразнага малюнка. Работы выкананы жывым, абдымаючым формы штрыхом.

Там, дзе прыпынялі нас сваёй увагай знакамітыя імёны, часта гучала і напамінанне: «Не забудзьце ж згадаць і аўтараў Н. ці М.» Вунь жа забыліся, не ўспомнілі магілёўскіх Міхася Пазнякова ды Уладзіміра Ермалаева. Даводзіцца апраўдвацца: «Быў грэх. Забыліся». А гумарысты, сапраўды, вядомыя. Таму і перапрашаем за тое шанюўных аўтараў. А з другога боку і радасна, што маем мы ў краіне такое багацце гумарыстычных талентаў. Ды тут бяры любую вёску — абавязкова наткнешся на свайго гумарыста ці яму падобнага.

Якімі ж прыкметнымі зоркамі высвечана гумарыстычнае неба Гомельшчыны? Ой, багата якімі! Згадаем хаця б класічныя імёны Андрэя Макаёнка, Івана Мележа, Івана Шамякіна, ды і паэта Паўлюка Пранузу, прازیка Міхася Даніленку, якія таксама сябравалі з часопісам «Вожык».

Дык прасочым, як вымалёўваецца літаратурная гумарыстычная карта Гомельскай вобласці.

ГОМЕЛЬСКИ РАЁН.

Шарпілаўка. Ёсць штосьці гумарыстычна-сатырычнае нават у назве вёскі, дзе нарадзіўся вядомы беларускі лірык **Анатоль ГРАЧАНІКАЎ** (1938 — 1991). У свой час Анатоль Сямёнавіч узначальваў часопісы «Вясёлка», «Бярозка», «Маладосць». Чытач ведае паэта па кнігах лірыкі «Магістраль», «Круглая плошча», «Грыбная пара», «Начная змена» і іншых. І ў кожнай з ягоных кніг абавязкова прысутнічае добры сяброўскі гумар. Ну, а смяяўся паэт, напэўна, так, як смяюцца ў яго роднай Шарпілаўцы. Сцвярдэннем гэтаму можа быць і кніга сатыры і гумару «Школа танцаў» (1988).

Пакалюбічы. Гэта вёска — радзіма пісьменніка **Івана Кірзевіча СЯРКОВА** (1929 — 1998), які пачаў сваю літаратурную працу з вершаваных

гумарэсак і кароткіх гумарыстычных апавяданняў ў часопісе «Вожык». Гумар прысутнічае і ў яго вядомых апавесцях «Мы з Санькам у тыле ворага» (1968), «Мы — хлопцы жывучыя» (1970) і «Мы з Санькам — артылерысты» (1989).

ХОЙНИЦКІ РАЁН.

Вялікі Бор. Сама назва вёскі падказвала **Барысу САЧАНКУ** (1936 — 1995) ужо на самым пачатку дарогі лясныя накірунак у яго творчасці. Нават першая кніга пісьменніка называлася «Дарога ішла праз лес».

Ужо са студэнцкіх гадоў Б. Сачанка актыўна працуе ў жанры сатыры і гумару. Разам з Р. Барадуліным і Я. Сіпаковым выступае ў часопісе «Вожык» пад псеўданімам Сібарсач. У 1966 годзе ў Бібліятэцы часопіса выходзіць кніга гумару «Вол-фігурыст», пазней — «Халасцяк» (1969).

Гумар шырока рассыпаны і ў астатніх творах пісьменніка. А літаратурная спадчына лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Барыса Іванавіча Сачанкі даволі багатая. Гэта найперш трылогія «Вялікі лес», шматлікія апавесці, апавяданні, эсэ.

Узгаданай вёсцы Вялікі Бор нарадзіўся і пісьменнік **Змітро (Дзмітрый Аляксандравіч) БЯСПАЛЫ** (1964 — 1997), творчы лёс якога таксама быў звязаны з «Вожыкам». Паступіўшы пасля дэмабілізацыі на аддзяленне журналістыкі БДУ імя У. І. Леніна, адначасова працаваў у часопісе «Вожык» супрацоўнікам, намеснікам рэдактара аддзела фельетонаў.

Збіраў наш сябра народныя жарты, якія потым выйшлі асобнай кнігай «Беларускія народныя жарты» (1970).

«Сякера пад лавай» мела назву кніга гумарыстычных апавяданняў, выдзена ў Бібліятэцы часопіса «Вожык» у 1970 годзе. У 1977 годзе пабачыў свет зборнік «Ад варот паварот».

Бабчын. У гэтай палескай вёсцы нарадзіўся вядомы беларускі паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі **Мікола МЯТЛІЦКІ** (1954). Вёсцы не пашанцавала. Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС трапіла яна ў сумную «трыццацікіламетровую зону».

Сёння Мікалай Міхайлавіч узначальвае часопіс «Польмя». На яго рахунку дзесяткі паэтычных кніг. Найбольш вядомыя з іх — «Ружа вятроў», «Горкі вырай», «Палескі смутак», «Бабчын». Заўсёды сябраваў паэт і з гумарам. Чытачы «Вожыка» добра знаёмы з яго гумарыстычнымі творами.

ЖЛОБІНСКІ РАЁН.

Казловічы. І непрыкметныя вёскі часам дораць свету прыкметныя імёны. У тых жа «непрыкметных» Казловічах нарадзіўся **Міхась (Майсей Моталевіч) ЧАВУСКІ** (1904 — 1984), пісьменнік сатырычна-гумарыстычнага накірунку. У гады Вялікай Айчыннай вайны быў адным з «хросных бацькоў» унікальнай газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну». Пасля вайны ўзначаліў часопіс «Вожык».

Свае фельетоны, памфлеты, гумарэскі друкаваў пад псеўданімам Лявон Вірня. У Бібліятэцы «Вожыка» выходзілі кнігі М. Чавускага «Індык на курорце» (1960), «Фарбамі гневу» (1975). Пабачылі свет таксама зборнікі апавяданняў, фельетонаў, аднаактовак і сцэнак «Крытычны момант» (1954), «Рука руку мые» (1964), «Чаму ж не смяцца?» (1969), «Стрэляны Вераб'еў» (1976).

Марс. Касмічная назва пасёлка, дзе нарадзіўся **Хведар ЖЫЧКА** (1927 — 2008), здавалася б, павінна была схіляць паэта да тэм планетарнага гучання. Аднак Хведар Дзмітрыевіч цалкам засяродзіўся на «ціхай» лірыцы, шмат кніг падарыў юнаму чытачу, а ў паэзіі сябраваў і з морам, бо сам служыў на флоце.

Аднойчы паэт напісаў нават кнігу аб правілах вулічнага руху. А прынесшы яе ў выдавецтва, адразу запатрабаваў, каб ёй далі «зялёную вуліцу». З гэтага жарту і пачалося яго сяброўства з сатырай і гумарам. У 1977 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» з'явілася кніга гумарэсак, фельетонаў і пародый Х. Жычкі «Спагадлівыя людзі».

Старая Рудня дала пуцёўку ў жыццё пісьменніку **Аляксандру КАПУСЦІНУ** (1924 — 1996). Ён аўтар шматлікіх кніг прозы, у тым ліку дакументальнай. Гумарыстычныя творы Аляксандра Пятровіча сабраны ў зборнік «Чалавек з паціцыяй» (1975).

КАРМЯНСКІ РАЁН.

Хізаў. Менавіта паводле назвы роднай вёскі абраў сабе калісьці псеўданім славуты гумарыст, пісьменнік **Васіль МАЕЎСКІ** (1924). Хто ж сёння не знаёмы з творамі Базыля Хізаўца!

Калі пачалася вайна, юны Васіль стаўся партызанам. Цэліў у ворага трапнай куляй, а неўзабаве зразумеў, што слова — таксама зброя, не горшая за аўтамат.

Мужна і бескампрамісна змагаўся Васіль Фаміч з самымі рознымі недахопамі ў грамадстве, працуючы доўгі час у часопісе «Вожык». Ён аўтар кніг сатыры і гумару «На чыстую ваду» (1962), «Багаты ўлоў» (1973), «Кавалі смерці» (1983).

АКЦЯБРСКІ РАЁН.

Поггаць. Гэта вёска падарыла нашай літаратуры вядомага сатырыка і гумарыста **Уладзіміра ПРАВАСУДА** (1933). На працягу многіх гадоў Уладзімір Рыгоровіч не толькі друкаваўся ў «Вожыку», але і быў яго штатным супрацоўнікам. Магчыма, само прозвішча паклікала паэта на сатырычную дзялянку. Яму не трэба было пры-

думваць псеўданимаў. У літаратуру ён прыйшоў не толькі смяшыць, а і высмейваць вялікія і малыя заганы, якія мелі месца ў грамадстве.

Першы зборнік вершаў У. Правасуда «Бабрыная справа» пабачыў свет у 1973 годзе. А потым былі кнігі «Соль і перац» (1976), «Любоў без узаемнасці» (1979), «Цешча і аўтамабіль» (1984), «Прыкарытнікі» (1993) і інш.

Забалацце. Гэта падкрэслена палеская вёска сталася радзімай паэта **Марка СМАГАРОВІЧА** (1927 — 2003). Дзяцінства ў будучага паэта было няпростым. На яго прыпала вайна. Падлеткам пайшоў у партызанскі атрад, быў цяжка паранены. Пісаў прачулыя лірычныя вершы, але і не забываў пра гумар. Творы Марка Станіслававіча часта з'яўляліся ў «Вожыку». Быў адным з аўтараў гумарыстычнага зборніка «Са свайго пункту гледжання» (1966), што выйшаў у Бібліятэцы «Вожыка».

РАГАЧОЎСКІ РАЁН.

Старая Алешня. Вёска, дзе нарадзіўся **Мікола ГРОДНЕЎ** (1929), магчыма, на геаграфічнай карце і не прыкметная. Але дзякуючы Міколу Гродневу, які ў ёй нарадзіўся, усё ж заявіла пра сябе героямі твораў Мікалая Пятровіча. З імі мы знаёмыя па многіх кнігах апавяданняў і аповецей. А чым жа пісьменнік «апраўдваўся» перад «Вожыкам», дзе працаваў у аддзеле фельетонаў? А тымі ж фельетонамі, гумарэскамі ды яшчэ кнігай гумарыстычных апавяданняў «Клін клінам» (1979).

Гута. У гэтай вёсцы ў сям'і настаўнікаў у 1948 годзе нарадзіўся пісьменнік **Васіль Юр'евіч ТКАЧОЎ**. Пачынаў ён з дзіцячых твораў, упершыню надрукаваўшыся ў «Вясёлцы». Потым былі дзіцячыя кнігі «Хітры Данік» і «Партрэт салдата», проза для дарослых і публіцыстыка. У апошнія гады

аўтар усё часцей і часцей звяртаецца да драматургіі. Многія яго п'есы мелі ўдалае сцэнічнае ўвасабленне, і постпеху іх у гледача садзейнічаў уласцівы аўтару гумар.

Каменка. Слыннымі беларускі гумарыст **Міхась СЛІВА** (1950) меў шчасце нарадзіцца менавіта ў Каменцы. Нагадаем чатачам, што пад гэтым псеўданімам хаваецца даўні аўтар «Вожыка» **Міхаіл Мітрафанавіч Кавалёў**. Друкавацца ён пачынаў у 1965 годзе невялікімі гумарыстычнымі допісамі. А сёння М. Сліва — аўтар многіх гумарыстычных кніг. Найбольш вядомыя з іх — «Усмешка Джаконды» (1999), «Прыгожыя караблі» (2000), «Запрашаю ўсміхнуцца» (2002), «Ход канём» (2006), «Віртуальнае каханне» (2009).

БУДА-КАШАЛЁЎСКІ РАЁН.

Буда-Люшаўская. Такую назву мае вёска, дзе нарадзіўся вядомы паэт **Мікола (Мікалай Мікалаевіч) ЧАРНЯЎСКІ** (1943), на творчым рахунку якога дзiesiąткі кніг для дзяцей, шэраг зборнікаў лірыкі.

Ніколі не парываў паэт і з гумарыстычным цэхам нашай літаратуры. Смяецца ды высмейваць сяго-таго вучыўся яшчэ ў школьныя гады. А на вожыкаўскія калючкі трывала «сеў», будучы студэнтам, надрукаваўшы ў 1965 годзе верш «І не косяць, і не жнуць». Потым былі кнігі сатыры і гумару «Казёл-моднік» (1978) і «На што бабе агарод?» (1989), што выйшлі ў Бібліятэцы «Вожыка». Былі яшчэ кнігі гумару «І не косяць, і не жнуць...» (1982), «Камар на матацыкле» (1985), «Лёкса ў люксе» (1993), «У трох соснах» (1996).

У аўтара і сёння багата вясёлых задум.

Патанаўка. Тут у 1955 годзе нарадзіўся **Анатоль ЗЭКАЎ**. У літаратуры

вядомы як аўтар кніг «Боль сумлення», «Аварыя сумлення», «Лісты да цябе». Зарэкамендаваў сябе і як да-ціпны парадыст, смешна пераказваючы вершаваныя творы сваіх калег. Працоўную загартоўку Анатоль Мікалаевіч праходзіў у «Вожыку». Друкаваўся пад псеўданімам Анатоль Прыцэл. Выдаў кнігі пародый і баек «Дуэль» (1994) і «Дуэль-2» (1995).

ДОБРУШСКИ РАЁН.

Стэл. З гэтага пасёлка паходзіць вядомы раманіст, аўтар шматлікіх апавяданняў, навел, прысвечаных актуальным праблемам сучаснасці **Леанід ГАЎРЫЛКІН** (1935 — 1986). Мастацкую прозу Л. Гаўрылка неўга ўявіць без досціпу, добрага жарту, іроніі. Таму невыпадковым быў прыход пісьменніка на сталую працу ў «Вожык»: загадваў аддзелам літаратуры. І тут ён, як кажуць, пачуваўся ў сваёй «творчай талерцы». У Бібліятэцы часопіса выдаў тры кнігі гумару: «Мадэльер з Баршчоўкі» (1980), «Як Клава мужа шукала» (1985), «Жыццё Ігната Валуна» (1989). Працаваў Леанід Іванавіч і ў галіне драматургіі.

Мікалаеўка. Тут знаходзяцца родавыя карані пісьменніцы **Валянціны КАДЗЕТАВАЙ** (1951), якая з самага пачатку свайго творчага шляху сябрае з «Вожыкам». Валянціна Мікалаеўна і сёння друкуецца на яго старонках. А таксама піша «сур'ёзную» прозу, яна аўтар некалькіх кніг.

РЭЧЫЦКІ РАЁН.

Капань. Гэта вёска ў Рэчыцкім раёне — радзіма вядомай паэткі **Нэлі ТУЛУПАВАЙ (ЛІСОЎСКАЙ)**. Нэлю Іванаўну (1938 — 2001) чытачы звыкліся лічыць аўтаркай пранікнёных лірычных вершаў. Але пачынала свой шлях у літаратуру паэтка менавіта

з байкі. І, кажучь, так дапакла аднойчы сваіх «герояў», што тыя збіраліся ёй адпомсціць. З сатырыкамі такое здараецца нярэдка. Захапленне гумарам прывяло ўрэшце лірыка Н. Тулупаву ў «Вожык», яна сталася супрацоўніцай часопіса, загадала аддзелам літаратуры.

Н. Тулупава — аўтар гумарыстычных зборнікаў «Як павезлі мяне сватаць» (1987) і «Скажыце ўсім» (1988).

Шоўкавічы. Вёска з гэтай паэтычнай назвай — радзіма пісьменніка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі **Уладзіміра ЛІПСКАГА** (1940). Уладзімір Сцяпанавіч — аўтар многіх кніг мастацкай і дакументальнай прозы, кніг для дзяцей.

Ужо шмат гадоў пісьменнік узначальвае часопіс «Вясёлка». Самае непасрэднае дачыненне мае У. Ліпскі і да гумару. Дзякуючы яму, Беларусь займела сваю сталіцу гумару — Аўцюкі, а ўсе, хто любіць смяяцца, прышляюцца на ўсебеларускае шматгадовае гумарыстычнае свята ў Аўцюках, якім кіруе У. Ліпскі.

КАЛІНКАВІЦКІ РАЁН.

Аўцюкі. Тут, у Малых і Вялікіх Аўцюках, пачынаючы з 1995 года, праводзіцца вясёлае свята гумару — Усебеларускі фестываль народнага гумару «Аўцюкі». Удзел у ім прымаюць творчыя калектывы з усіх абласцей Беларусі, а таксама з суседніх краін. Гумарысты саборнічаюць у намінацыях тэатр мініяцюр, прыпеўкі, анекдоты, жарты, атрымліваюць ганаровыя дыпломы і каштоўныя прызы. Падчас фестывалю праводзяцца шматлікія конкурсы, гульнівыя праграмы, ладзяцца канцэрты... Тут працуюць «міжнародны аэрапорт», «мытня», мяркуецца адкрыць Музей народнага гумару. Нязменныя вядучыя свята Каласок і Калінка, якім на-

ват устанавілі помнік, з нецярпеннем чакаюць у Аўцюках усіх прыхільнікаў беларускага гумару.

Давыдавічы. У гэтай вёсцы ў 1932 годзе з'явіўся на свет **Яўген КАРШУКОЎ**. Свае першыя апавяданні і гумарэскі надрукаваў у 1955 годзе, а да чытача прыйшоў з кнігамі прозы «У дарогу», «Не без таго...», «Сустрэча», «Бывай, кампанія!», «Перад новым годам», «Пісьмо жонцы». Ужо самі назвы некаторых з гэтых кніг кажуць нам, што маем справу мы з гумарыстам. Відаць, па гэтай самай прычыне пасябраваў Яўген Іванавіч з «Вожыкам», працаваў намеснікам галоўнага рэдактара часопіса.

ЖЫТКАВІЦКІ РАЁН.

Сісцэцкі Бор. Гэта надпрыпяцкая вёска — радзіма **Віктара ЛОЎГАЧА** (1936). Прыхільнікам сатыры і гумару Віктар Аляксандравіч стаў яшчэ калі вучыўся ў школе, начытаўшыся Яраслава Гашака, Карэла Чапека

ды Кандрата Крапівы. Яго гумарэскі неўзабаве пачалі з'яўляцца ў рэспубліканскіх газетах і часопісах, а потым і ў «Вожыку». У 1989 годзе ў Бібліятэцы часопіса пабачыла свет кніга гумару В. Лоўгача «Таблеткі для сну».

А з вёскі **Хільчыцы** прыйшоў у нашу літаратуру знакаміты паэт **Павел ШРУБ** (1955). Мяккая задушэўная лірыка П. Шруба заўсёды была падсвечана дасціпным палескім гумарам. Таму на старонках «Вожыка» Павел Міхайлавіч даўно слыве «сваім» аўтарам.

БРАГІНСКІ РАЁН.

Петрыцкае. З гэтай вёскі пачаў свой жыццёвы шлях вядомы пісьме́ннік і педагог **Уладзімір ВЕРАМЕЙЧЫК** (1937 — 1999). Доўгі час Уладзімір Міхайлавіч працаваў дырэктарам Ведрыцкай школы Рэчыцкага раёна. Вяскоўцы называлі яго «заядлым гумарыстам». Гумару вымагала сама паляшукская натура паэта, падкідвала шмат смешнага і само жыццё. Лірыка У. Верамейчыка добра ўжывалася з яго сатырычным гнева́м і гумарыстычным досціпам. Так ён урэшце прыйшоў да кнігі «Местачковы секс» (1994), што пабачыла свет у Бібліятэцы часопіса «Вожык».

Кавака. У гэтай вёсцы нарадзіўся славны паэт **Сымон Ціханавіч БЛАТУН** (1937 — 1970). Рана пайшоў з жыцця таленавіты лірык, які на працягу ўсёй сваёй творчасці актыўна супрацоўнічаў з часопісам «Вожык». У літаратурнай спадчыне С. Блатуна заўсёды згадваецца і кніга гумару «Калючая шаткаванка», што пабачыла свет у 1971 годзе. Сумна, што гэта вясёлая кніга з'явілася толькі пасля смерці аўтара.

Малюнак Паўла ГАРАДЦОВА, тэма Міхаса СТЭФАНЕНКІ.

• Паэзія

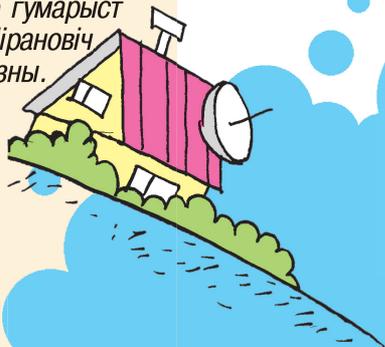
Міхасю МІРАНОВІЧУ
пашанцавала:
у літаратуру ён прыйшоў
са сваім жанрам,
утварыўшы яго
ад уласнага прозвішча.
Кароткія гумарыстычныя
вершаванкі,
з удалым досціпам,
часта каламбурнага
плана, аўтар назваў
міранізмамі.

І... прыжылося,
і запатрабавана!
Міхась Мірановіч
па прафесіі радыёфізік.
Працуе вядучым
інжынерам у Віцебску
ў вытворчым аб'яднанні
«Віцязь». А творча
дэбютаваў у «Вожыку»
ў 1974 годзе.
Чаму гэта раптам
фізік ды падаўся
ў гумарысты?
Жартоўны аўтарскі адказ
гучыць так:

У сур'ёзныя паэты
Не прымаюць —
Вось таму падаўся
Я ў гумарысты.

І нездарма падаўся.
Бо гумарыст
М. Мірановіч
даволі сур'ёзны.

48

Міхась МІРАНОВІЧ

СВАЯ ДУМКА

Папрокаў вашых
Не прымаю,
Што ўласных думак
Я не маю.
Ёсць думка
І ў мяне свая,
Хоць, праўда, з ёй
Не згодны я!..

Шарж Пятра КОЗІЧА.

Міранізмы

ДАЧКА І ЗЯЦІ

Дзівуецца
Народ з Магрэты.
Як так?
Не можа ў толк узяць:
Адна дачка ўсяго
У кабеты,
А ўжо, напэўна,
Сёмы зяць!..

НЕПІСЬМЕННЫ САБАКА

— Згубіўся сабака наш.
Як бы знайсці? —
Кабета з адчаем
Сяброўку пытае.
— Патрэбна ў газету
З аб'явай ісці.

— Але ж наш сабака
Газет не чытае!..

БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ

У жыцці
Заўжды падзел такі:
Не даюць
Спакойна жыць на свеце
У палову першую —
Бацькі,
А ў другую палавіну —
Дзеці.

УРАЗРЭЗ

Спадніц жаночых
Вабячы разрэз!
Я ім навекі
Заінтрыгаваны.
І думкі йдуць
Са сціпласцю ўразрэз,
Бо ў той разрэз жа
І накіраваны...

БЯРЭ БОГ...

У пяты раз
Забраў Бог жонку –
Жаніўся шосты раз Ілля.
І растлумачыў
Гэта тонка:
– Што ж, Бог бярэ –
Бяру і я!

ВІЛЯЙ УСМЕШКАЙ

Дварняк Палкан
Аднойчы так
Гаспадара вучыў
Цярэшку:
– Калі ў цябе
Няма хваста,
Віляй, прынамсі,
Хоць усмешкай.

МЕРЫДЫЯН

– Нашто ты
Луг перакапаў? –
Суседа
Запытаў Мар'ян.
– Ды ў рукі атлас
Мне папаў –
Шукаю той
Мерыдыян.

РЭБРЫ ПЕРАТАЎЧЭ

Прыгожую
Стрэнеш жанчыну –
Дык чорт
Штурхане у рабрыну.
Красунь шмат:
Яшчэ і яшчэ...

Так рэбры ўсе
Ператаўчэ!..

ВАЯЖ

Калі ў рукі бяру
Сакваяж,
Дык ахвота
Падацца ў ваяж.
Калі ж торба
Мне ў рукі папала –
Тады цягне
У вёску па сала.

СВЯТЛО І АГОНЬ

Калісьці пры лямпах,
А то – пры лучыне
Навуку жыцця
Мае продкі вучылі.
Я шмат у чым іх,
Мабыць, не даганю –
Святла зараз болей,
Ды меней агню!

ПЕРАВАГА

Гаварыў хаўрусніку
Аўдзей:
– У цябе ёсць перавага,
Федзя:
Добра жыць табе
Сярод людзей!..
Горай мне –
Жыву сярод суседзяў!..

СЕРПЕНТАРЫЙ

– У серпентарыі жыву, –
Сказаў Ілля. –

Усё ў сям'і
Ідзе наступным ладам:
Калі глыну я,
Дык мая змяя
Мяне за гэта
Назвае гадам!..

КЛАПІНЯ ПРАБЛЕМА

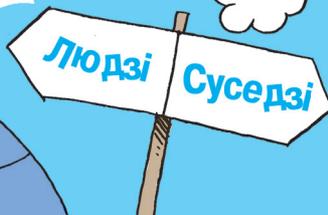
Клапу заўважыў Клоп:
– Нягожа
Мяняць сваіх
Гаспадароў.
А то даведацца
Не зможаш,
Якой жа групы
Ў цябе кроў?

ГАДЫ НІ ПРЫ ЧЫМ

Не змог бярно
Узняць Даніла:
– Старэю я –
Не тая сіла!
Затым – сабе:
– Ды што гады?
Я не ўзнямаў
І малады!..

ЗАКАНАМЕРНАСЦЬ

Хто назіральны,
Дык тады
Заканамернасць
Прыкмячае:
Разумны
Вучыцца заўжды,
Дурны –
Заўжды ўсіх павучае.

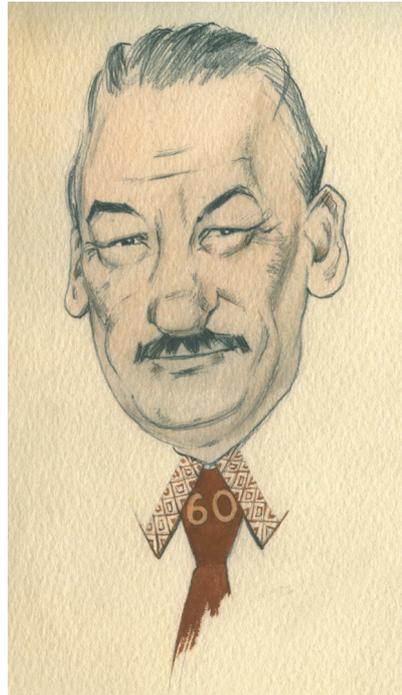

Вастрым пярэ

ПЯРО ягонае на самай справе было вострым. Нездарма і сваю аўтабіяграфію ў кнізе «Пяцьдзсят чатыры дарогі» Уладзімір КОРБАН назваў «Ад разца да пярэ». Так пісьменнік акрэсліў творчы шлях ад аршанскага завода «Чырвоны Кастрычнік», дзе ён разам з бацькам працаваў токарам, да часопіса «Вожык», які доўгі час узначальваў. А на тым «адрэзку» было яшчэ шмат чаго памятнага: і праца токара-разметчыка на Балтыйскім суднабудаўнічым заводзе ў Ленінградзе, і служба ў арміі, і пасада старшыні пабудкама на будаўніцтве Аршанскага льнокампіната, а яшчэ вызваленчы паход у Заходнюю Беларусь, Вялікая Айчынная вайна. Стралковая рота, якой камандаваў У. Корбан, удзельнічала ў баях пад Бранскам, Арлом, Оршай, Барысавам, ва Усходняй Прусіі. Пасля вайны ён зноў стаў да станка. Ад токара вырас да дырэктара – неўзабаве ўзначаліў цвіковы завод у Лідзе. І ніхто не здагадаўся, што ў яго асабе мы хутка будзем мець таленавітага гумарыста. Пра тое нагадвалі хіба вясёлыя выступленні хлопца-гарэзы з рабочага пасёлка Барань на клубнай сцэне цвіковага завода.

Маючы ўжо немалы жыццёвы вопыт, у 35-гадовым узросце зайшоў ён аднойчы ў рэдакцыю

Шарж Анатоля ВОЛКАВА.

аршанскай газеты «Ленінскі прызыў» і паказаў рэдактару свае байкі. Той прачытаў і ўсумніўся:

– Скажы мне часна, ты гэта ў Крапівы спісаў? Няўжо гэта тваё?

Сумненні ўсе развеялі публікацыі ў рэспубліканскім друку. Прайшоў яшчэ нейкі час, і адна за адной пачалі з’яўляцца кнігі баек, фельетонаў, вершаваных і праязічных навел. Анатоля Астрэйка згадвае, як рэдагуючы адну з кніг свайго малодшага калегі, Кандрат Крапіва ці то жартам, ці то ўсур’ёз сказаў:

– Што ж, дарагі Корбан, ёсць у мяне добрая замена, табе зараз і лейцы ў рукі.

Яго потым так і называлі – «другі пасля Крапівы».

Уладзімір Корбан меў сапраўды яркі дар сацыярыка, які найбольш праявіўся ў жанры байкі. Галоўны байкарскі сакрэт творцы заключаўся ва ўменні стварыць па-сапраўднаму камічную сітуацыю, пры гэтым засяроджваючы чытача не на нейкіх жыццёвых дробязях, а на пэўных з’явах,

якія даўно прыжыліся ў грамадстве. Само жыццё падказвала сатырыку баечны сюжэт пра Асла, які ўсюды, куды б не прызначалі – і ў «галоўаўсе», і ў «галоўсене», і ў «галоўсаломе», і ў «галоўмякіне» – правальваў усю справу, але яму знаходзілі новыя пасады, – так выглядаў няпісаны закон «наменклатурнай лесвіцы».

А згадаем таго ж «героя» з «Дзям’янавай юшкі», які ніколі і «малатка ў рукі не браў», «ля трактароў не варушыўся», а ўсяго і мог толькі трымаць вуду ды варыць смачную юшку. За што і паважала яго начальства, якое, глынуўшы той юшкі, хоць і было грозным, «перастае быць грозным». Уся соль «юшкі» ў самой маралі:

*У іншага заслуг ні на панюшку,
Павага да яго? Даруйце, так сказаць...
Але сёй-той заўжды гатовы падтрымаць,
Бо ён цудоўна варыць юшку.*

Ён ведаў жыццё і шмат чаго не прымаў у гэтым жыцці, таму і выкрываў у сваіх байках усе хваробы і негатыўныя з’явы грамадства, таму і высмейваў ці выстаўляў на пасмешышча бюракраты, п’яніц, махляроў, паклёпнікаў і шматлікіх іншых «герояў» часу.

З Уладзімірам Іванавічам мяне аднойчы пазнаёміў яго намеснік па «Вожыку» Генадзь Кляўко. Мы сядзелі тады за чаркай у прахалодным пакойчыку на лецішчы вядомага байкара. Я чакаў, што ўбачу даволі вясёлага чалавека, які, нібыта з рукава, сыпле жарт за жартам. А перада мною сядзеў сівавалосы чалавек і плакаў, а праз слёзы расказваў пра нейкую сваю крыўду. І гэта было таксама жыццё.

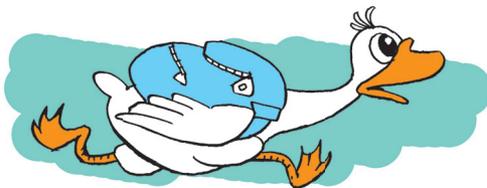
З часу, калі пісаліся яго байкі, мінулі дзесяцігоддзі. Шмат што змянілася ў часе і ў краіне, дзе мы жывём. А творы Уладзіміра Корбана (1910 – 1971), асабліва яго байкі, жывуць і сёння, а гучаць нібы толькі што напісаныя. Такая ўжо асаблівасць байкі – яна заўсёды скіравана да тых з’яў і аналогій, якія чамусьці ў жыцці паўтараюцца.

Давайце ж і мы, сённяшнія і былыя вожыкаўцы, разам з нашымі чытачамі, прыгадваючы ўдзячна яго імя, у яго 100-гадовы юбілей, прыгадаем і некаторыя ягоныя творы.

Казімір КАМЕЙША.

Уладзімір КОРБАН

БАЙКІ

НАСТАЎНІЦКІ АЎТАРЫТЭТ

Са школы гусяня дамоў прыйшло
І – жых! – да маці пад крыло.

Прылашчыла малога маці,
Але пытае ў гусяняці:

«Ну што і як у школе там было?»

Маленькі ж гусачок на гэта лямант справіў:

«Ды двойку ж качар мне паставіў!..»

«Чаму?»

«Не спадабаўся я яму...»

Ледзь-ледзь з урокаў не адправіў».

У даным выпадку матулі, як відаць,

Было патрэбна разабрацца,

Што ў школе нарабіў малы, дазнацца

І па заслугах вучня пакараць.

Не можа быць, каб качар прыдзірацца

Да вучня без падстаў

Пачаў.

Бо двойку ў дзённік, скажам смела,

Настаўнік без прычын не будзе

выстаўляць.

І тут бацькі яго павінны падтрымаць.

Матуля ж засіпела:

«Пас-с-сруднік ва-ш-ш нас-с-стаўнік,

пайдзіс-с-с-свет.

У с-с-справу ён не ўнік, як с-с-след.

І двойку гус-с-сяняці ўпёк адразу.

Такого выганяць патрэбна з клас-с-су!

Чаму навучыць гэтка дармаед?»

Сіпіць матуля, а малы бязмежна рады, –

Не ён жа, а настаўнік вінаваты.

Сказала маці так – яна ж аўтарытэт!

Ну што цяпер настаўнік без малога? –

Звычайны нуль — не значыць ён нічога.
І ў школе так пачаў малы сябе трымаць,
Што нельга ўжо было і рады даць.
Не толькі качара, настаўніка любога
Блазнюк ужо не хоча паважаць.
А што далей было? — Не вартая размова.
Нямала папакутавалі з малым.
І ўсё таму, што на настаўніка сурова
Матуля засіпела перад ім.

Шаноўныя бацькі і маці ўсе!
Прашу запомніць байку гэту:
Падрыў настаўніцкага аўтарытэту
Нічога, апроч ліха, не нясе.

СЛЯЗЛІВЫ

Пракраўся кладушчык. І вось ён пад
судом.

Прысуд: «Для пакрыцця нястачы
Прадаць набыты несумленным шляхам
дом,

Аўтамашыну і дзве дачы,

А ў прыдачу

Адмераць колькасць пэўную гадоў».

Асуджаны няўцешна плача,

Зямлю, здаецца, есці ён гатоў,

Што болей ані-ні — клянецца,

«Паквапіўся, — галосіць, — маху даў».

Каб толькі суд яму ласкава дараваў,

Дык болей ён ужо не спатыкнецца,

Ніколі ўжо не зробіць брыдка так,

Заўжды сумленны будзе, часты і цвярозы.

І слёзы, слёзы...

«Няшчасны чалавек, бядак... —

Жанчына нейкая чулліва ўздыхнула, —

Зірніце — гора ў крук яго сагнула.

А плача як!

Не, я б яго так жорстка не карала...»

Жанчына аднаго да ўвагі не прымала,

Што злодзей горка плакаў тут,

Патрапіўшы чацвёрты раз пад суд

За рукі брудныя, за нораў памаўзлівы.

Ён плакаў ужо тройчы і тады,
Калі яго судзілі іншыя суды.

Заўсёды злодзей пад судом слязлівы.

ЖУК І МЁД

Чмель мёду нанасіў

І ў госці да сябе суседзяў запрасіў:

«Заходзьце, калі ласка, частую!»

Зайшлі суседзі, блізкія. Пчала

Ад частунку загула,

Каштуе

І хваліць, хваліць на чым свет:

«Які букет!

І смак, і пах цудоўны! — кажа, —

Хто толькі вусны ім памажа,

Язык той праглыне і не заўважа!

Вось гэта мёд дык мёд!»

А Жук, узяўшы мёду ў рот,

Адразу ж плюнуў: «Дрэнь якая!

Што хваліш ты, Пчала? Маўчы!

Падумаеш, — знайшла харчы.

Нібыта лепшага на свеце не бывае.

Бум-бум!» — і ад Чмяля кудысьці паляцеў.

Чмель крылы апусціў, прысеў.

«Дарэмна, — кажа, — я стараўся».

«Ды кінь ты! — Матылёк тут абазваўся. —

Што Жук не пахваліў, на гэта плюнь, дзівак,

З прыроды

Не дадзена яму адчуць у мёдзе смак,

Таму ён і не хваліць мёду».

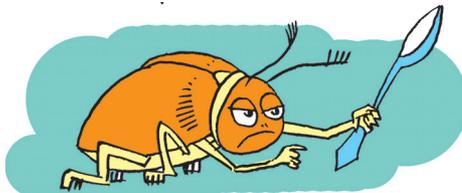
Калі пра добры твор, магчыма, нават гладка,

Але адмоўна выкажацца друк,

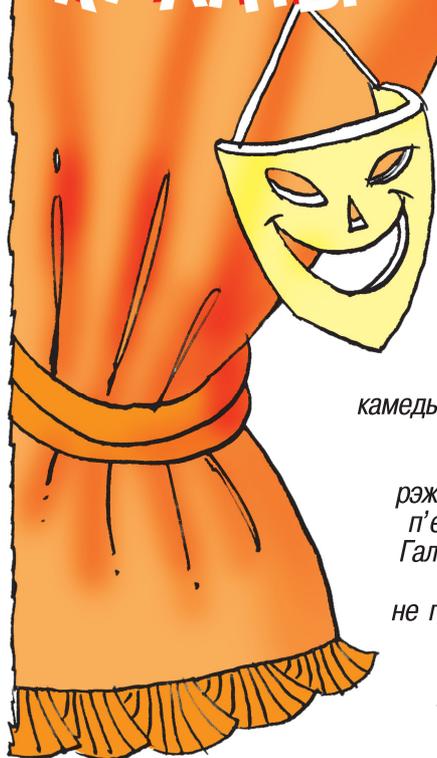
Не апускайце рук.

Уважліва прыгледзьцеся спачатку:

Хто напісаў рэцэнзію — Пчала ці Жук?..

ГАЛОЎНЫ КАМЕДЫЁ- ГРАФ КРАІНЫ

Андрэй МАКАЁНАК (1920 – 1982)...

Яго называлі самым вясёлым
нацыянальным пісьменнікам.

А першую вядомасць яму
прывнесла зусім не п'еса, а востры і дасціпны
фельетон у часопісе «Вожык» – аб пасляваенным
міністра сельскай гаспадаркі. Фельетаніста тады
падтрымаў сам першы сакратар ЦК КПБ
М. С. Патолічаў. У фельетонах, а потым
і ў камедыях А. Я. Макаёнак вельмі чуйна лавіў
самыя актуальныя праблемы свайго часу,
народнага жыцця.

Драматург сам прызнаваў, што на вялікую сцэну
яго вывёў знакаміты рэжысёр Канстанцін Саннікаў,
а ўрок пісання камеды даў Папоў, які ставіў яго
камедыю «Выбачайце, калі ласка» ў тэатры Савецкай Арміі.

Самым лепшым беларускім драматургам лічыў
Андрэя Макаёнка патрыярх Кандрат Крапіва. Сотні
рэжысёраў на прасторах усяго былога Саюза ставілі яго
п'есы, ён першым выйшаў на сцэны еўрапейскіх краін.
Галоўны камедыёграф краіны ўмеў не толькі працаваць.

Любіў Андрэй Ягоравіч і добры вясёлы адпачынак,
не прамінаў выпадку, каб рассямшыць, а то і разыграць
сваіх сумнаватых калег.

Пра гэта сведчыць і адзін
з прыпамінаў яго найлепшага сябра Івана Шамякіна,
згадаць які будзе дарэчы з нагоды
90-гадовага юбілею выдатнага гумарыста.

Іван ШАМЯКІН

За адзін толькі дзень...

(Урываак з «Аповесці пра сябра»)

...Было гэта ў пачатку 50-х гадоў. Міхась Лынькоў прывёз з Нью-Йорка, дзе ў каторы раз быў на сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, маску — чорныя вусы, чырвоны нос, акуллары. Даволі грубая рэч. Але чалавека маска пераўтварала да непазнавальнасці. Андрэй, знаўца тэатральнага грыву, законаў не толькі духоўнага, але і фізічнага пераўвасаблення, адразу сцяміў, што гэта тое, што трэба. Папрасіў у Міхася Ціханавіча маску. Надругі дзень надзеў маю старую шапку — стаўбун з чорнага каракулю, і мы пайшлі ў рэдакцыі часопісаў «Польмя» і «Беларусь». Нумар не ўдаўся з Ільёй Гурскім і Янкам Брылём. Але яны пачалі актыўна памагаць нам: прадстаўлялі сваім калегам рэдактара грузінскага часопіса.

Акцэнт у выдатнага акцёра быў абсалютна натуральны. У мяне пасля балелі мышцы жывата — ад натуці:

каб не зарагатаць ад таго, як траплялі на вудачку паважаныя сталыя людзі.

Герцовічу «рэдактар» загадаў артыкул на спектакль «Выбачайце, калі ласка».

«Толькі напишите честно. С высоких позиций. Я слышал, что не всем пьеса этого... как его?»

«Макаёнка», — падказваем мы.

«Да, Мигаёнка... Говорят, молодой, да ранний, да? Не всем его пьеса нравится. Очерняет колхозную действительность...»

«Да, есть перекосы. Я имею свое мнение насчет этой пьесы. Оно отличается от выступлений молодых критиков».

«Замечательно. Это то, что нам надо. Грузинский читатель увидит, что в Белоруссии идет истинно творческая дискуссия. Это будет на пользу и нашим литераторам».

Пасля Герцовіч многа разоў прасіў прабачэння ў Андрэя за свой водгук аб яго п'есе.

Уладзіміра Карпава «грузін» угаварыў тэрмінова зрабіць падрадкаўнікавы пераклад яго рамана «За годам год» — 20 аркушаў.

Тарас Хаўкевіч доўга ўзіраўся ў нос «госця», нарэшце спытаў: «Вы извините. Что у вас с носом?»

Андрэй уміг знайшоў што адказаць, каб зняць падазрэнні:

«Товарищ Хадкевич! Вы воевали?»

«О, и добра сербанул солдатского лиха», — падыграў я, маючы на ўвазе, што Хадкевіч быў у палоне.

«Вы меня удивляете, товариш Хадкевич! Но я не обижаюсь. Меня просто удивило, как вы, фронтовик, не понимаете, что могло случится на войне. Один потерял руку, другой — ногу, третий — глаз, тысячи, миллионы ранены в живот, в голову, в грудь. Мне не повезло или, может, повезло: меня ранило в нос».

Тарас вельмі збянтэжыўся, папрасіў прабачэння.

Колькі было і рогату, і крыўды, калі Андрэй здымаў маску.

У выдавецтве Андрэй разыграў Янку Шарахоўскага, настойліва дапытваючыся, чаму анталогія армянскай літаратуры стаіць у плане, а грузінскай — няма. Ашаломлены галоўны рэдактар прадаўжаў даваць апраўдальныя тлумачэнні нават пасля таго, як Андрэй перад яго вачамі зняў маску. Мы рагаталі, Шарахоўскі мінуту-дзве не мог сцяміць, чаму мы рагочам у прысутнасці гасця, потым шукаў вачамі, куды ж ён знік, грузін.

На такія жарты быў мастак наш Андрэй...

*Фотаздымкі адшуканы ў Беларускаім
дзяржаўным архіве-музеі
літаратуры і мастацтва.*

Шматколерны талент

«Быў. Ёсць. Буду».
Гэтак мнагазначна назваў
Уладзімір КАРАТКЕВІЧ (1930 — 1984)
сваю перадсмяротную кнігу паэзіі.
Загадка яго таленту крыецца
ў самім таленце.
І разгадаць яго,
напэўна, немагчыма.
Бо сапраўдны талент —
заўсёды таямніца.
Здзіўляла яго шматграннасць.
Гэта калі браць літаратуру.
Тут у любым жанры
ён не меў сабе роўных.

Маюнак да абароны кандыдацкай дысэртацыі
В. Рагойшы. Мінск, 1967 г.

Аўтапартрэт. 1960—70-я гг.

А да ўсяго
літаратурнага
дадаюцца яшчэ
і прыродныя здольнасці
выдатнага педагога,
акцёра, апавядальніка, спевака.
Любіў гумар і сам
выпраменьваў яго.
Пародыі, жарты,
экспромты
Уладзіміра Сямёнавіча
пагубляліся на розных
лістках, рэстараных
сурвэтках, адрасаваных
сябрам і знаёмым.
У сяброў і знаёмых
іх сёння і трэба шукаць.
У творцаў ад
кінамаатографа, скажам,
захавалася такое:
Рубінчык — гэта галава.
Дазвольце мне сказаць
аб гэтым, —
Ён схараніў у «Магіле льва»
І сатварыў «Вянок санетаў».

А быў яшчэ Караткевіч
і выдатным мастаком.
Ён цудоўна валодаў лініяй
і кампазіцыяй, мог лёгка некалькімі
штрыхамі перадаць характар чалавека,
часам мякка, часам
гратэска-падкрэслена,
а то і падколіста.
Любіў маляваць партрэты не толькі
сяброў, але і сябе, вядома ж,
дадаючы да вядомых рысаў
і шмат смешнага.

Не без усмешкі сузіраеш аўташарж
паэта ў лісце да рэдактара сваёй
першай кнігі Антона Бялевіча
з наступным вершаваным подпісам:
*Я — аўтар кашмарных паэм і санетаў,
Мне людзі заплоцяць бяссмерцем за гэта.*
Самага рознага кшталту малюнкi,
накіды на палях рукапісаў сьлыннага
пісьменніка, 80-годдзе з дня нараджэння
якога мы сёлета адзначаем,
яшчэ чакаюць свайго выдання.
А мы сёння прыгадаем некаторыя з іх.

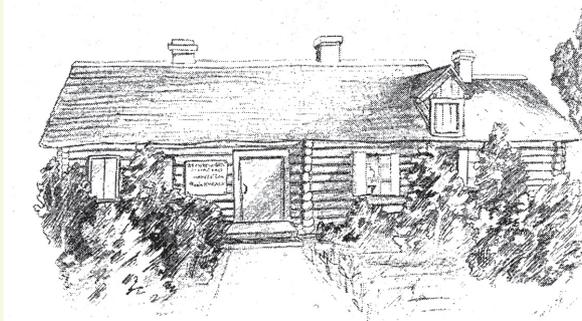
Малюнак. Без даты.

Малюнак. Без даты.

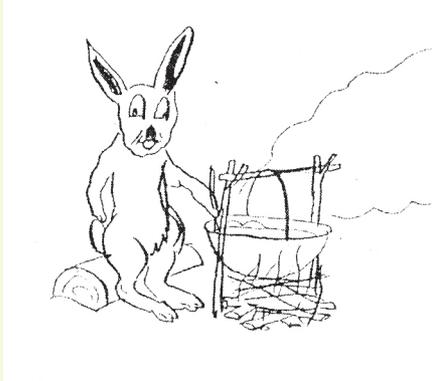
Шарж на дзядзьку Ігара (Грынкевіча).
Малюнак у лісце да Янкі Брыля. Рагачоў, 1966 г.

Вязьніка. 1952 г.

Малюнак на палях рукапісу верша
«Заяц варыць піва». Клеў, 1955 г.

Малюнак. Без даты.

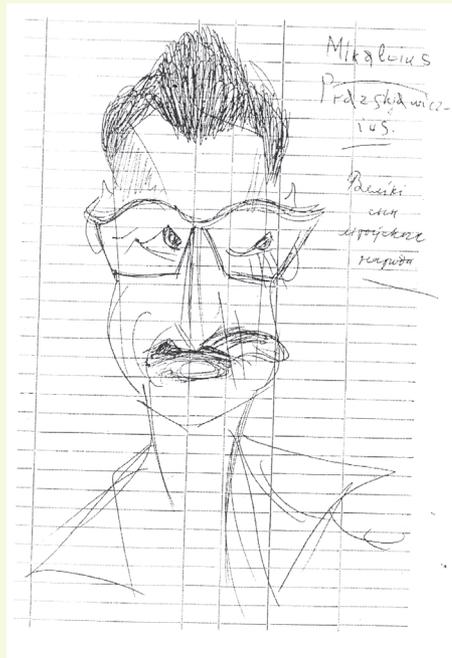
Малюнак. Без даты.

Малюнкi ўзяты з кнiгi «Свет вачыма
Караткевіча». Орша, 2006.

Малюнак у лісце да Максіма Танка. 1955–57 гг.

Шарж на Міколу Прашковіча.
Малюнак з хатняга альбома А. Мальдзіса. Мiнск, 1970-ыя гг.

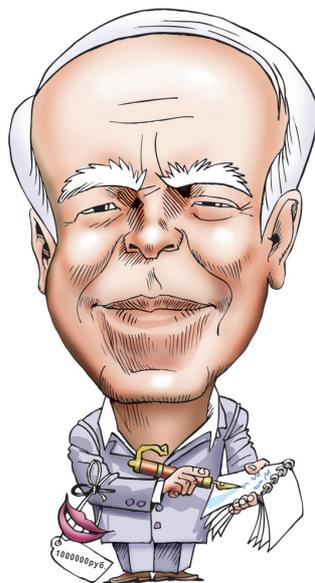
● Проза

Як прызнаецца сам
Мікола Падабед,
нарадзіўся ён
у той час,
калі людзям было
не да смеху –
у 1937 годзе,
тым не менш
усё сваё жыццё
не стамляўся смяяцца
з бюракратаў,
хабарнікаў, падхалімаў,
самага рознага
кштталту прайдзісветаў.

Першую сваю
гумарэску
«Бык без касцей»
Мікалай Іванавіч
надрукаваў
у абласной газеце
«Магілёўская праўда»
ў 1961 годзе.
А потым назаўсёды
пасябраваў
з «Вожыкам»...
Дарэчы, нядаўна за кнігу
«Мільён за ўсмешку»
ён стаў лаўрэатам
рэспубліканскага
літаратурнага конкурсу
ў намінацыі
«Сатыра і гумар»
і ўзнагароджаны
дыпламам
Саюза пісьменнікаў
Беларусі.
На гэты раз
чытачам альманаха
аўтар прапануе свае
новыя гумарэскі.

Мікола ПАДАБЕД

РАМАН НА ТРЫ НОЧЫ

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Доўга не мог заснуць Фёдар Шпунцік: нібы той вуж, круціўся ў ложку. У галаву лезлі трывожныя думкі. Нарэшце не вытрымаў, узяў мабільнік і пазваніў жонцы ў санаторый:

– Добрай ночы, Веранічка! Я цябе, відаць, разбудзіў?

– Ды не. Я яшчэ не спала.

Фёдар, які раўнаваў жонку, як кажуць, да кожнага слупа, насцярожыўся.

– Што ж ты так позна робіш? – і павысіў голас: – Можна, забяўляешся там з кім?

– Ага, забяўляюся!.. – не стала таіцца жанчына.

– Хто ён? – аж затросся Фёдар.

– Раман.

– Адкуль?

– З Францыі.

– Я ж забараніў табе бегаць на танцуюлькі!

– А я і не бегаю.

– Дзе ты тады з ім пазнаёмілася? – працягваў допыт раўнівец.

– У бібліятэцы.

– Ну і верціхвостка!.. Ну, і як табе з ім, цікава?

– Угадаў! Раман вельмі, вельмі цікавы, я ад яго дзве ночы запар не магу адарвацца! – захлопена прызналася жонка. – Вось што значыць Францыя!.. Дзякуй бібліятэкарцы, яна па-

раіла. Шкада толькі, што ўсяго на тры ночы дала, заўтра трэба вяртаць. За ім жанчыны ў такой чарзе стаяць!..

Мужу аж мову адняло. Ён замаўчаў на некалькі хвілін, але затым узяў сябе ў рукі і грозна спытаў:

— Як яго прозвішча?

— Дзюма.

— Дзіма?

— Ды не, Дзюма. Аляксандр, — патлумачыла жанчына.

— Ах, дык іх некалькі ў цябе! — закрываў муж у трубку. — Раман спачатку, а затым і Аляксандр нейкі! Ды яшчэ з Францыі! Хоць бы нашы, айчыныя мужчыны былі, а то з нейкімі прыблудамі звязалася!.. Вы ж, дурніцы, на іх, як мукі на мёд, кідаецца. А чаму? Бо ў іх долараў — куры не клююць!

Жонка маўчала. Фёдар разышоўся яшчэ болей.

— А мне цяпер што, разводзіцца з табой на старасці гадоў?! Перад людзьмі ж сорамна!.. Эх, і навошта я цябе ў той санаторый адпусціў? Я тут горблюся, як вол, а ты там, з імі, багаценькімі французамі, забавляешся!.. Відаць, і на працэдуры не ходзіш? Калі ж табе, ведама, за танцамі і прыцісканцамі лячэннем займацца?! — і ўсхліпнуў.

Вераніка не вытрымала.

— Эх ты, Федзька! Трэба было лепш у школе вучыцца!

— Прычым тут школа?

— Тады б ведаў, што Аляксандр Дзюма — славы французскі пісьменнік, які пісаў раманы. Адзін з іх я цяпер і чытаю. «Каралева Марго», дарэчы, называецца. Так што перад людзьмі не мне, а табе павінна быць сорамна, раўнівец неадукаваны!

Муж цяжка ўздыхнуў.

— Прабач, Веранічка, і дабранач!

Затым паклаў трубку і цвёрда пастанавіў: «Заўтра ж іду ў бібліятэку!..»

— Калі ласка, галубка! — заўсміхаўся Кузьма Коцік. — Сядай, расказвай, што баліць?

— Ныркi, — уздыхнула Святлана.

— У такой маладой і прыгожай? — здзівіўся ўрач.

— А хвароба на тое не зважае: і да маладога, і да старога чэпіцца!..

— Твая праўда, Светачка. А калі ты апошні раз меабследаванне праходзіла?

— Летась.

— Ой, як даўно! Трэба тэрмінова паўтарыць! Распранайся!

— Ну, калі трэба...

Коцік уключыў японскі апарат, які нядаўна атрымалі з раёна, і пачаў абследаванне... Абследаваў ён доўга і дэталёва, а ў канцы задуменна прамовіў:

— Та-а-ак, сітуацыя...

— Не пужайце, Кузьма Анісімавіч, што там? — захвалявалася Святлана.

— Пакуль дакладна сказаць нельга, — цымяна прамовіў урач. — Вось калі б ты прыходзіла да мяне на абследаванне кожны тыдзень, тады я праз месяцы два — тры і паставіў бы дыягназ...

— Баюся, Кузьма Анісімавіч, што муж мяне так часта на агляды не пусціць! — засумнявалася Святлана і дадала: — Відаць, разам са мной хадзіць будзе. Вы ж не супраць?

Эскулап заёрзаў на крэсле.

— Вы ведаеце, Святлана Паўлаўна, магчыма, вам і не давядзецца прыходзіць. Па-мойму, я цяпер убачыў на здымку дакладны дыягназ!

— І які ж?

— Левая нырка ў вас здаровая, а на правай камень вырас. З гарошыну. Трэба выдаляць...

— Камень ці гарошыну? — усміхнулася хворая.

— З гэтым жарты слабяы, Святлана Паўлаўна, — нахмурыўся ўрач.

— Але ж вы жартуеце!.. У мяне, паважаны доктар, правую нырку пяць гадоў назад выдалілі. Калі б вы медыцынскую картку адкрылі, дык адразу пра тое і даведзіліся! А мой муж...

— Не трэба толькі мужу нічога казаць! — узмаліўся Кузьма Каток. — Не вінаваты я, Святланка, што ў мяне ад твай прыгожосці ў вачах нейкае зацямяненне зрабілася! Я таму і абследаваў цябе доўга, што на нырцы плямку заўважыў, не мог толькі разабраць, на правай ці на левай?

— А цяпер разабраліся?

— Разабраўся, Святлана Паўлаўна, разабраўся! Але для больш поўнага аналізу вам трэба ўсё ж

ПРАСВЯТЛЕННЕ

— **ДОКТАР**, да вас можна? — зазірнула ў кабінет урача сельскай участкавой бальніцы Святлана Зорачкіна.

у раён з'ездзіць. Я вам зараз і накіраванне выпішу...

«Відаць, прасвятленне наступіла», – усміхнулася ў думках Святлана...

ТУФЛІ З-ЗА БУГРА

ПРИБЕГ неяк да дзеда ўнук Юрка і ўзмаліўся:
– Дзядулька! Родненькі, даражэнькі! Дай мне грошай!

– І навошта табе, унучак?

– На туфлі.

– Дык табе ж бацькі іх месяц назад купілі!

– Няхай самі і носяць! Не модныя тыя туфлі, не фірмовыя! А я такія хачу, каб ні ў каго больш не было! Разумееш?

– Разумею, унучак, разумею... Не хвалюся, будуць у цябе туфлі. Самыя лепшыя.

– Няўжо, дзед, ты мне іх купіш? – аж падскочыў на месцы Юрка і папярэдзіў: – Толькі глядзі, не дай маху, як мае бацькі! Мне трэба туфлі эксклюзіўныя, з-за бугра!

– Не хвалюся, выканаю твой заказ.

– А дзе ты іх возьмеш?

– Камерцыйная тайна, Юрка...

Як толькі ўнук шмыгнуў за дзверы, баба Ганна зашэпела на дзеда:

– Ты чаго, стары, дзіцяці мазгі пудрыш?! Адкуль у цябе грошы на модныя туфлі? Пакрыўдзіцца Юрка, больш не зойдзе да нас!

– Маўчы, старая! – агрызнуўся Сцяпан. – Ведаю, што казаў!

Ганна адно цяжка ўздыхнула... А Сцяпан сеў на веласіпед і пакаціў да ўрочышча Бугор. Надраў там лыка, прывёз дахаты і сеў плесці лапці. Праз два дні абутак быў гатовы. Экраз і ўнук завітаў.

– На, Юрка, трымай эксклюзіў, – працягнуў дзед лапці. – З-за Бугра.

Унук аж знямеў. А затым весела затанцаваў.

– Вось гэтыя туфлі! Проста супер! Якраз такія, як я хацеў! Эксклюзіўныя. Такіх больш ні ў каго няма. Сёння ж пайдзі ў іх на танцуюлькі. Хлопцы ад зайздрасці локці сабе кусаць будуць, а ўсе дзядзяткі – мае!.. Дарэчы, адкуль жа ты іх прывёз?

– З-за Бугра.

– Аж за мяжу з'ездзіў? – здзівіўся Юрка. – Як жа ты паспеў? На самалёце лётаў, ці што?

– Не, унучак, на веласіпедзе.

– Ну ты, дзед, і жартаўнік!.. Добра, не хочаш – не кажы. Дзякуй табе за эксклюзіў. Пабягу на танцы!..

Назаўтра раніцай Юрка прымчаўся да дзеда з бабай.

– Дзе-ду-у! Дзе-ду-у! Што было! – закрычаў ён з парога.

– Што здарылася, унучак?

– Я на танцуюльках першы хлопец быў! На мае туфлі ўсе толькі і глядзелі... А яшчэ, дзед, просьба да цябе ёсць.

– Якая?

– Дастань, дзядулька, яшчэ туфлі. Хаця б пар дваццаць...

– Навошта табе столькі? – здзівіўся Сцяпан. – Кожны дзень у новых фарсіць хочаш?

– Ды не, дзед, гэта для хлопцаў. Вельмі прасілі мяне, каб я ім дапамог такія ж туфлі дастаць. Любыя грошы гатовы заплаціць, нават валюту. Згаджайся, дзеду! Станеш хоць пад старасць багатым чалавекам!

У адказ Сцяпан загадкава ўсміхнуўся ў вусы і прабунеў сабе пад нос: «Што ж, калі яшчэ выпадзе такі шанец – абуць моднікаў у лапці?..»

БАБРОВАЯ ХАТКА

У лясніцтва, як гром з яснага неба, заявіўся рэвізор Ігнат Свісцёлкін. Амаль два тыдні скрупулёзна абмерваў дзялянку лесу, удакладняў справаздачы, падлічваў... Затым строга спытаў:

– Куды прапалі тры гектары лесу?

Ляснічы Сымон Мухамор нясмела адказаў:

– Бабры знішчылі. Ой, і паскудныя звяры! Столькі мне гора нарабілі. А зубы ў іх якія, бачылі? За год гектар лесу як бачыш спілавалі.

– Бабры? – бровы ў Ігната Пятровіча папаўзлі аж да самай лысіны. – Дык тут жа рэчкі няма?!

– Была, – не здаваўся Мухамор. – Я ж не вінаваты, што спякотнае лета выдалася і ад яе нават следу не засталася.

— А ёлкі-палкі дзе? — грозна бліснуў вачыма Свісцёлкін.

— Ды бабры з іх хаткі сабе пабудавалі.

— Паглядзець можна?

— Няма іх ужо.

— Куды ж падзеліся? Мо, у ваду булькнулі?

— Ваша праўда. Сплылі падчас веснавой паводкі.

— А дзе ж яшчэ два гектары лесу?

— Прызнаюся, як на споведзі: зайцы з лясямі з’елі.

— Такі ўчастак умалолі і не падавіліся?

— Зіма ж выдалася лютая, снежная. Каб з холаду ды голаду канцы не аддаць, давялося ім налягаць на свежыя вітаміны.

— Значыць, вушасцікі з рагасцікамі ўсе асіны з бярозамі абгрызлі. А дзе ж векавыя дубы падзеліся? Таксама зайцы з лясямі з’елі?

— Не-е-е... Гэта работа вепрукоў, каб на іх халера! Напладзілася столькі, як камароў летам у балоце! А пражорлівыя якія! Спачатку жалуды пазбіралі, а потым узяліся за карэнні. Падкапалі дубы — і тыя не вытрымалі: забурыліся.

— Але, ніводнага не бачу — чыстае поле. Далёка відаць. Дарэчы, а што там за будыніна віднеецца? Раней я такой не бачыў.

Сымон замуляўся:

— Ай, ды якая там будыніна? Хатка на курыных ножках... Пабудавалі, каб было дзе рабочым адпачыць.

— Малайцы! — пахваліў рэвізор. — Пра людзей дбаеце. Ну, пойдзем, паглядзім, што там у вас за халупка.

Ляснічы ўціснуў галаву ў плечы і мусіў весці гося да месца адпачынку. Чым бліжэй падыходзілі яны да будыніны, тым большымі рабіліся вочы рэвізора.

— Ого! — нарэшце ўсклікнуў ён. — Дык гэта ж цэлы палац, а не хатка. — і хітра прыжмурыўся: — Хаця падобны і на хатку. Бабровую. На яе, дальбог, багата лесу пайшло. Моцная будыніна. Таму, відаць, і ацалела: такую веснавою паводкаю не змыеш!..

Мухамор яшчэ больш угнуўся і апусціў галаву:

— Эх, ні бабры, ні зайцы з лясямі мне не дапамаглі. Круціўся, як вуж на патэльні, а ўсё адно.

— Але, тры гектары лесу прапалі... — уздыхнуў рэвізор.

— А з імі — і я прапаў... — сумна пастанавіў ляснічы і скасавурыўся на бабровую хатку.

«ДЫВЕРСАНТ»

НЕ думаў-не гадаў Цімох Дыбкін, што з ім такая прыгода можа адбыцца. А ўсё з-за чаго? Сорамна сказаць. Каб ведаў, дык і слова не сказаў бы.

— Але ж скажаў! І не адно слова, а мех і торбу! — не сцерпіць Паліна. — За тое і паплаціўся. Ох, і даўся нам у знакі гэты Дыбкін! Як толькі звечарэе, узнімае гвалт на ўсю вуліцу: маўляў, чаго наш певень бегае да яго курэй.

Мікітку, мужу майму, яго канцэрты так абрыдлі, што аднойчы мне цвёрда сказаў: я хутка ці яму, ці нашаму пеўню — пакуль яшчэ не вырашыў, каму — а галаву адкручу! Супакойваю: «Не гарачыся, Мікітка. Усё будзе добра. Я яму рот закрыву».

— Гэта ж якім чынам ты яму замок на рот павесіш? — пытаецца.

— Не твая справа! — адказваю. — Ты толькі не ўмешвайся і не перашкаджай. Я супраць яго дыверсію зраблю!

— Што ты ўздумала?! Хочаш у тэарыстыкі запісацца?

— Супакойся, Мікітка. Я не тэарыстыка буду, а — артыстка. Абыдземся без ахвяр. Хаця — маральнае пакаранне нехта атрымае...

Не паспела я так сказаць, як чую, Дыбкін зноў на сваім панадворку лямант усчаў. Ну, я і пайшла да яго.

— Чаго ты, Цімошка, крычыш? Можа, здарылася што? — лагодненька так пытаю. — У мяне зелле адно ёсць — ад усіх хвароб дапамагае!

— Абыдуся без твайго зеля! Лепш свайго пеўня напай, каб ён урэшце да маіх курэй дарогу забыўся! Увесь агарод спляжы!

— Не ведала, што ў мяне такі здаровы певень, не раўнуючы, як бык, што можа агарод вытаптаць. А што тычыцца курэй, дык ты б радаваўся: не будзе бегачь — твае чубаткі яйкі несці перастануць. Давядзецца ў магазіне купляць, а гэта ж грошы... Ты ж, відаць, яечню любіш?

— Люблю! — адразу заўсміхаўся Цімох.

— Ну, дык прыходзь да мяне, — запрашаю. — Я цябе такой яечняй пачастую, што тыдзень сыты будзеш. Пасядзім па-суседску, пагамонім... —

і падміргнула. Гляджу, страпянуўся Цімох, плечы выпрастаў:

– Чаму ж не? Прыйду. Але ж муж твой, Мікіта...

– Мікіта сёння ў другую змену працуе, толькі пад раніцу прыйдзе, – супакойваю. – Ну, дык чакаю!..

Прыбгаю дахаты і мужу хутчэй:

– Хавайся на печ! Сядзі і маўчы!

– Чаму? – не цяміць той.

– Дыверсія пачынаецца!..

Неўзабаве на парозе і Цімошка паказаўся. Падшоў да стала і адразу ж – плясь! – бутэльку каньяка паставіў. А я – бух! – патэльно з яечняй, дзе скваркі сквірчаць – у адказ выставіла. Словам, пачалася ў нас бяседа. Выпілі па адной чарцы, па другой... Гляджу, Цімошка яечню за дзве шчакі ўплятае. Але паціху і да мяне бліжэй падсоўваецца, усміхаецца. Ну, і я ў адказ зубы паказваю, падміргаю. Адчуваю, што рука ягоная ўжо на плячах у мяне і Цімошка той блізка, вось-вось...

Раптам нешта як грукне, як лясне, нібы гром з яснага неба! А гэта ж мой Мікітка за намі гэтак з печы цікаваў, падсваўся ўсё бліжэй, каб лепш разгледзець, што ж мы там робім, аж пакуль не грымнуўся вобзем! І адразу – да Цімошкі з кулакамі:

– Што ты тут робіш, кот памаўзлівы? Куды рукі цягнуеш?

А той і адказаць нічога не можа. Толькі праз хвіліну выціснуў:

– Чаму ты не на працы?

– Начальнік мне знайшоўся! – аж падскочыў мой Мікітка. – Я, гляджу, ты сабе працу знайшоў!

Тут і я ўклінілася:

– Ну ты, Цімошка, і ашукаўся! Раскажу тваёй Мані – вось пасмяецца!

– Не трэба Мані! – цяпер Цімох ледзь не пад столь падскочыў. – Пашкадуй!

– Эх, ты, Цімошка, на птушку нашу лаяўся, а сам, не раўнуючы, як той певень, у чужы куратнік палез! – заківала я галавою.

– Чорт спакусіў! – пачаў каяцца сусед. – Сам не ведаю, што на мяне найшло. Даруйце!

Тым часам і мой муж ахалоніўся, нават усміхнуўся:

– А можа, не чорт, а певень цябе падбіў?

– Але, але, – заківаў галавою Цімох. – Певень. Нагледзеўся на яго паходы, вось і... Але цяпер яму ў мой куратнік дарога заўсёды будзе вольная! Калі хоча – тады няхай і ідзе на сяло да маіх нясушак, а я больш сюды – ні нагою!

Мікітка мой зноў у вусы ўсміхнуўся і прапанаваў:

– Ну калі так, дык не грэх і міравую выпіць!

Што і казаць, «дыверсія» прайшла на «выдатна»...

Малюнкi Анатоля ГАРМАЗЫ.

ВЯСЁЛЫ СЛОЎНІК

АБАБАК — жанаты мужчына.

БАРАБАС — спявак у бары.

ВАЗОК — уладальнік «Жыгулёў».

ГАЎРЫЛА — бульдог.

ДАМАВІНА — заўзятарка віна.

ДЗЯК — ветлівы чалавек.

ЗАВЯДЗЁНКА — сварлівая жонка.

ЗАКОННІК — конюх.

ЗВАЊЦА — тэлефаністка.

КАВУН — заўзятар кавы.

ЛЯЖАК — гультай.

МАЊІФЕСТ — дзень зарплаты.

НАПАРСТАК — выпіўка ўдвух «на халяву».

ПЕРАПАРЫЦЦА — другі раз жаніцца.

ПІВОНЯ — аматарка піва.

64

Малюнак Міколы ПРГЕЛЯ.

Малюнак Андрэя СЛУЦКАГА.

Малюнак Аляксандра ПЯТРОВА.

Малюнак Віталія ДУДАРЭНКІ.

Малюнак Міколы ГРГЕЛІА.

Мне падабаецца
піва светлае...

А мне – цёмнае,
пад колер валасоў!

- ☺ **РУБІКОН** – аўтар папулярнага кубіка.
- ☺ **САМАТУЖНІК** – паэт-лірык.
- ☺ **САМАЦЁК** – час.
- ☺ **ТРЫБУНАЛ** – лектар.
- ☺ **ТРЫБУХ** – трохтомнік.
- ☺ **ФАРАОН** – пражэктар.
- ☺ **ФУРМАН** – дальнабойшчык.
- ☺ **ХАМЯК** – грубіян.
- ☺ **ЧАРАВІК** – ахвотнік да чаркі.
- ☺ **ШЫБАВАЦЬ** – шкільцё вокны.
- ☺ **ЯКАР** – варона-хвалько.

Міхась ДУБОВІК,
Бярэзінскі раён,
в. Арэшкавічы.

- ☺ **ГАЛЕННЕ** – стрыптыз.
- ☺ **ГАРЭЗА** – аўтаген.
- ☺ **ГАРЭЛКА** – спіртоўка.
- ☺ **КАЛЮЧКА** – працэдурная сястра.
- ☺ **ПАЛЯВАННЕ** – распал лазні.
- ☺ **ПАЛЯВОД** – паводка.
- ☺ **СВЕРДЗЕЛ** – стаматолаг-тэрапеўт.

Сяргей ЛАПЦЁНАК,
г. Мінск.

АБВУГЛІВАЦЦА — заводзіць сваё жыллё.

АПЯКУН — агонь.

АСЯНИЦЬ — даць скаціне сена.

БАЙКОТ — кот, які спіць.

ЗНІЧКА — маці-зязюля.

КАР'ЕРЫСТ — работнік кар'ера.

ЛАЗНЯК — работнік лазні.

ПОЎНЯ — тоўстая жанчына.

Віктар САЛАНЕЦ,
г. Любань.

ВАДАЛЕЙ — студэнт у час экзаменаў.

ЖАРГОН — руская печ.

ЗАЛОЖНІК — прыхаваны па-любоеўнік.

ЗАМЕЖЖА — другая палова двухспальнага ложка.

Галіна СУТУЛА,
г. Глыбокае.

ВЕШАЛКА — гандлярка.

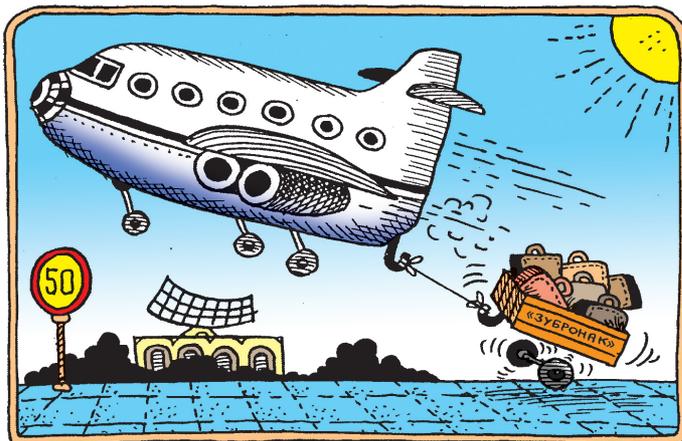

ГЛУШАК — браканьер.

ЯНОТ — кампазітар.

Уладзімір ШПАДАРУК,
г. Рагачоў.

Малюнак Алега ГАПОВА.

Малюнак Аркадзя ГУРСКАГА.

Малюнак Уладзіміра ЧУГЛАЗАВА.

Малюнак Андрэя СЛУЦКАГА.

Малюнак Юрыя ЗЯНЬКОВА.

Малюнак Аркадзя ГУРСКАГА.

КАЛАТНЯ — дыскатэка.

☺
КАМОРНІК — кватарант.

☺
МАРЫНАД — кіслы чалавек.

☺
ПАРАСОН — сон удваіх.

☺
ПАРАФІН — фінская лазня.

☺
ПАСЕКА — дрывасек.

☺
РАЗБЯР — хірург.

☺
ТРЫКО — тры яйкі.

*Лявонцій ШЧЭРБАЧ,
г. Мінск.*

ПРЫПАРКА — спроба адшукання аўтастаянкі.

☺
ПРЫТВОР — сімулянт.

☺
РАЗМАРЫЦА — накупацца ў моры.

☺
РАНАВАТА — вата медыцынскай.

☺
РАСКАВАЦА — папіць кавы.

☺
РЭТРАГРАД — уцякач з горада.

☺
САЛАВЕЦЬ — залівацца паласалаўінаму.

☺
СІНІЦА — сіняк пад вокам пасля патасоўкі.

☺
ТРЫЗНІЦЬ — звіць тры ніткі ў адну.

*Ляксеі ЛЯКСЮК,
лексікограф.*

• Паэзія

У айчыннай
паэзіі
Васіль Макарэвіч
шчыруе даўно.
І плён гэтага
шчыравання добра
вядомы чытачу.
Але калі ў сваіх
лірычных творах
Васіль Сцяпанавіч
заўсёды
падрэслена
разважлівы,
паслядоўны
і дэтальны
ў разгортванні сваёй
задумы,
дык у вершах
гумарыстычнага плана
ён надзвычай
лаканічны,
любіць кароткі
мініяцюрны жанр,
з нечаканай
высновай,
а часам
і добрым намёкам.

Васіль МАКАРЭВІЧ

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

НА ПАРНАСКІХ ВЫБОІНАХ

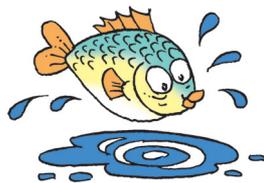
ЮБІЛЕЙНАЕ

У творцы ўжо не першы юбілей.
Адкуль гады, здаецца, і ўзяліся?
Прамовы там ліюцца, як з балеі,
І выпівону – хоць вазьмі заліся!

Умее сустракаць і прывячаць,
Падзякаваць за тосты, шчасця зычыць.
А каб гасцям што-небудзь прачытаць,
Даводзіцца ў суседа верш пазычыць.

ДЫРЫЖОР

Іграў ён марш, іграў і туш,
Грымеў яго аркестр нязменна.
Ён сустракаў раней чынуш,
А сёння – важных бізнесменаў.

ПРЫЗНАННЕ

Калі сапраўдны ты карась,
Пакажа гэта ўмомант гразь.
Бо выпівохі-карасі
Заўсёды грэліся ў гразі.

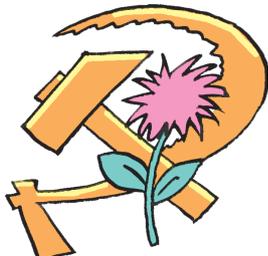
ВУЧОНАЕ ДАСЛЕДАВАННЕ

Нашахаў дысертацыю-талмуд
І вывучыў, разгледзеўшы праз лінзу,
Чаму апошні самы лізаблюд
Становіцца з гадамі блюдалізам.

ЗНАЎЦА ГУСТУ

Пісаў пра молат і пра серп,
Прывык ён да рабочай тэмы.
А верш апошні на дэсерт
Падносіў ён пра хрызантэмы.

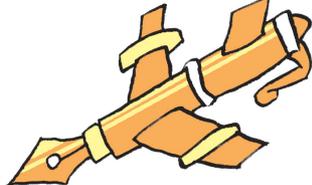
МАЙСТАР ПЛАГІЯТУ

Хаця разява быў з разяў
І пяцьдзесят было як лёду,
Радкі, як мёд, ён падрэзаў
З чужога верша, як з калоды.

ПАРАДА

Нікому праўды не кажы,
Як гаварыў яшчэ Авідзій:
Не думаючы верш пішы –
І ён тады класічны выйдзе!

ТВОРЦА

Рване ў трамвай скачком адным,
Сядзенне знойдзе і – за справу!
Над ім віецца толькі дым, –
Крамсае накрыв, піша, правіць.

ПРОСЬБА ЛІРЫКА

Жыць з музаю уласнай не магу –
Сагнулася даўно яна ў дугу.
Не можа ні пяром, ні на машынцы, –
Глядзіць адно, каб у куток зашыцца.

Мне б гожаю цяпер семнаццатоўку
У лодачках, каб глянуць – любата! –
Што свеціцца і ззяе залатоўкай
І круціць нават танец жывата!

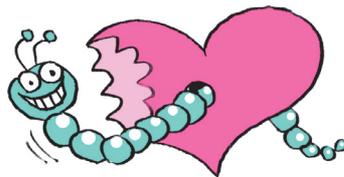

ПРАТЭСТ

На працу рана-раненька ўставаў.
На прэмію быў кандыдат ён першы.
А – не далі! Узяў забаставаў –
Шпурнуў на сметнік і пяро, і вершы.

СЭРЦАЕД

Пускаў у вочы ўсім туман,
Мяняў, нібы лісцё, абновы.
Казаў, што ён не Дон Жуан,
Спакуснік большы – Казанова!

ЯЗЫКАТАЯ

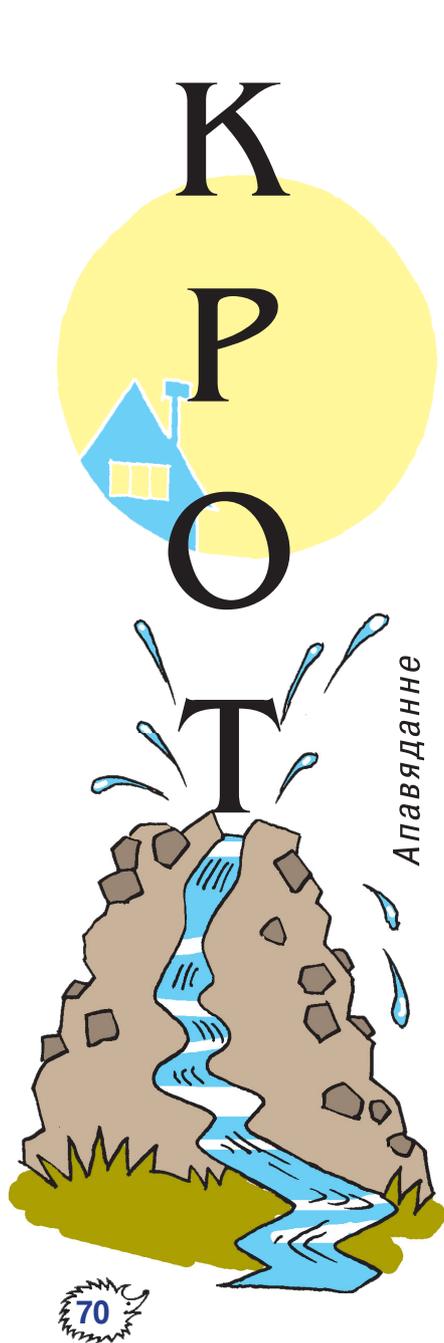
Бы на кабету нападае зык,
І робіцца падобнай да мутаны.
Няспынна ходзіць памялом язык,
А што чаўпе – зусім не памятае.

ДАПАМОГА

Злуецца творца, не знайшоўшы больш
Метафары найноўшай, як прыправы.
А цешча зварыць зяцю смачны боршч
Ды верш адрэдагуе і паправіць.

Н ЕКАЛІ звалілася на маю галаву шчасце – я атрымаў садовы надзел. Адразу абгарадзіў сваё «шчасце» жалезнай сеткай і ўсе гады змагаўся з пустазеллем, якое брала ў блакадныя ціскі мае соткі. Культурныя расліны чамусьці не выручала ніякае ўгнаенне, а гэта халера пладзілася, як шалёная.

І вось у спрэчку па заваёве зямлі, адкуль ні возьміся, умяшаўся аднойчы няпрошаны госць – крот. Ён па-свойску, нібыта яму належалі гэтыя дваццаць два на дваццаць два метры, узяўся за апрацоўку гарода. То тут, то там на паверхні зямлі пачалі з’яўляцца чорныя рассыпістыя грудкі. Заўсёды непрыемна, калі нехта чужы топча ці калупаецца ў тваёй зямлі. А тут нейкі чырваналапы крот кідае выклік прыватніку!

Тут жа было вырашана – вытурыць няпрошанага госця ўсімі магчымымі сродкамі. Дачнік я начытаны. І пра барацьбу з кратамі чытаў нямагла. Ведаю нават, якіх хімікатаў яны баяцца. Ды каб жа баяліся!.. Ніякая атрута зльдняў не палохае. Хутчэй сам атруцішся, чым іх напужаеш.

Кажуць, некалі існавалі нейкія кроталоўчыя прыстасаванні. Але дзе ты іх цяпер знойдзеш? Паляўнічыя на кратоў раець пужаць гэты падземных разбойнікаў карбідам. Спрабаваў – не дапамагае. Крот як працаваў, так і працуе ў сваім падземеллі. Спрабаваў карыстацца і селядцом. І тут крот праігнараваў маю хітрасць. Давялося перайсці да больш радыкальных мераў...

Газеты раілі: калі на шляху, дзе рухаўся крот, акуратна прыладзіць шкляны трохлітровік, запоўнены вадой, то патрэбны вынік абавязкова будзе. Стомлены і падслепаваты крот падчас прагуляння па сваіх шматлікіх «дарожках» абавязкова пляснецца ў гэту шкляную пастку. Але крот, у адрозненне ад чалавека, думае па-іншаму. У яго свая логіка.

Праз колькі дзён захацелася праверыць пастку. Хоць крот і не вучыўся ў школе і не сніў ні пра якія інстытуты, але чалавека ён перахітрыў. Трохлітровік быў густа забіты зямлёй, а новая дарожка ахінала яго гарлавіну і бегла далей у кротовое царства. Ну, думаю, крот, ты яшчэ не ведаеш, з кім маеш справу. Вайна з чалавекам – гэта табе не жартачкі. Ну, пачакай, крот! Я раззлаваўся...

Тут жа ўзяў шланг, падключыў яго да водаправода, а другі канец апусціў у крацінуя нару. Быў упэўнены, што крот захліпнецца ці ўцячэ. Гэта ж так проста.

Не ведаю, дзе ў гэты час цягаўся няўлоўны крот, бо вада лілася пад зямлю амаль паўдня, а вынікаў ніякіх. І тут я пачуў здзіўлены голас суседа. Ён клікаў мяне, каб здзівіць цудам, які адбываўся на ягоным участку. Спачатку я падумаў, што крот напалохаўся і ўцёк да суседа.

Нават узрадаваўся. Але, на жаль, крот быў тут ні пры чым. На суседскім участку нечакана прабілася крынічка, з булькатам на паверхні зямлі пачалі біць струмені. Мне было зразумела, адкуль яна ўзялася, а суседу – не.

І я сур'ёзна кажу яму, здзіўленаму і напалоханаму адначасова:

– Сусед, не палхайся. Вада як прыйшла, так і сыдзе. А калі гэта боскі цуд, дык ён, цуд – твой! Вось зараз і паглядзім...

Я падымаю рукі да неба і маюся:

– Божа, калі гэта цуд, дык гэта твая справа. А калі гэта справа рук чалавечых, дык не карай чалавека, а супыні гэты патоп, бо не вытрымае такога напору вады маленькі квадрат майго суседа...

Я апусціў рукі і кажу суседу:

– Цяпер на ўсё воля Бога... Ты спакойна тут глядзі, а я падымся да сябе на другі паверх, бліжэй да Божанкі, і папрашу яшчэ раз. Жыццё, бачыш, рэч такая цікавая. Усялякае можа здарыцца...

Закручваю кран, і «спектакль» завяршаецца.

Тым часам каля суседа сабраўся цэлы натоўп. І ён захоплена распавядаў усім пра свой цуд. Я, хаваючыся, толькі пасміхаўся. Але не вытрымала і расказала пра вытокі цуду мая жонка, па сакрэту шапнула жонцы суседа. Вось так сакрэтнае перастае быць сакрэтным...

Час ішоў, і барацьба з кратам працягвалася. Барацьба загартоўвае чалавека, розум яго робіцца больш вытанчаным, вынаходлівым. Спрабавалі нават шнур з мініацюрнымі слухаўкамі сунуць пад кратавінне. Думалі, што спалохаецца сучаснай поп-музыкі і ўцячэ. Не ўцёк. Таму, што ён крот і больш пераборлівы ў музыцы, чым чалавек. У мяне ледзьве рукі не апусціліся перад вучоным кратам. Але тады я даведаўся, нібыта былая «абаронка» прыйшла на дапамогу людзям. Разам з каструлямі і чайнікамі «абароншчыкі» стварылі хітрае прыстасаванне на батарэйках. Грыміць яно і страшыць кратаў сваімі агіднымі гукамі. Хоць гэта мяне не суцешыла: калі ўжо сучасная эстрада не спалохала крата, дык што можа яму зрабіць незразумелыя гукі «абаронкі»?!

І тут мяне абрадавала мая жонка, якая знайшла ў бочцы з дажджавой вадой мёртвага крата. Ці наш гэта, ці чужы крот – хто ведае? Толькі было незразумела, як ён мог трапіць у бочку. А, можа, гэтыя разбойнікі яшчэ і лятаюць?

Праз тыдзень я ўбачыў суседа і расказаў пра крата ў бочцы.

– А што яму заставалася рабіць? – хіравата ўсміхнуўся сусед. – Відаць, не вытрымаў вайны з разумным чалавекам, пайшоў і ўтапіўся ў бочцы... Такое, бачыш, бывае нават з кратамі...

– А як ён туды трапіў? – схітраваў я на іронію суседа. – Краты ж не лятаюць.

Тут ужо сусед разгаварыўся:

– Шлях крата ляжыць праз «крыніцу» на маім участку, у табой разыграным спектаклі. А наогул, калі шчыра, гэта мой кот яго ўпаляваў. Ён робіць такое часта. Я ж проста адказаў жартам на твой жарт. Мы зараз квіты... З прыродай жартваць не варта. І крыўдзіць крата, які так старанна завіхаецца на тваім гародзе, таксама грэшна...

«Трэба жыць так, каб нікога не крыўдзіць на зямлі», – падумаў я. Сусед пайшоў, а мне здалося, што яго жарт атрымаўся больш мацнейшым, як мой. Праўда, крот пра тое нічога не ведае. І суседаў кот-паляўнічы таксама...

*Пераклад з курдскай
Кастусь КАМЕЛЬ.*

АДСТАЛЫ КЛЮЧ

Скрыпелі Дзверы хатняму Парогу:
 – Наш Ключ – адсталы,
 Тугадум, яй-богу!
 У працы
 Творчага кірунку не шукае –
 Адзін замок ён толькі адмыкае.
 Сам бачыш,
 Застарэлыя ў яго ўжо звычкі...
 Яму, брат, павучыцца б у Адмычкі!

СХАВАЎСЯ...

Карась, убачыўшы паблізу Шчупака,
 Ад страху-сполаху
 Даў драпака –
 Ён у дзірчастую штуковіну якуюсь
 Шмыгнуў-схаваўся
 У хвіліну тую ж!
 І, там стаіўшыся,
 Дыхнуць з палёгкай змог:
 – Шчырэйшы дзякуй, Божа, што памог,
 Што засцярог, не кінуў у бядзе,
 Нас беражэш, хаваеш у вадзе!

Памкнуўся выбрацца –
 Ні ўзад ні ўперад!
 Куды ж схаваўся, небарак?
 У нерат!

СУМЛЕННАСЦЬ

Далёка дзесь за морам, у пустыні,
 Быў магазін, а ў гэтым магазіне
 Вярблюд вадой і сенам гандляваў.
 Сумленным быў і здачу ўсім даваў.
 Жыў так, дзівак, сумленна –
 Сам у сябе купляў ваду і сена.
 Я прадаўцу ўсё гэта прачытаў –
 Над байкаю ён доўга рагатаў:
 – Што ж, байкі твае складныя, бадай.
 Ды лепш ты верблюда іх пачытай.

МУХА

Неяк Муха у булёне
 Утапілася.
 І між іншым перад смерцю
 Пахвалілася:
 – Я паела, напілася,
 Пакупалася.
 Словам, я на гэтым свеце
 Нагулялася!

*Пераклалі з украінскай
 Мікола ЧАРНЯЎСКІ
 і Казімір КАМЕЙША.*

Малюнкi Алега ПАПОВА і Аляксандра ШМІТА.

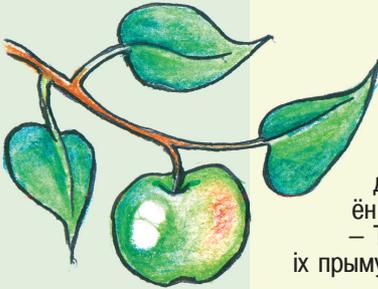

Павел САКОВІЧ

Самы-самы смачны яблыкі

КАЗКА

Калія хаты, у якой жыў хлопчык Антось з бацькамі, быў невялікі сад. У ім раслі яблыні розных гатункаў. Тата Антося так падабраў іх, каб яблыкі былі ўсё лета і восенню. Сын ахвотна дапамагаў бацьку даглядаць сад. Разам з ім паліваў, бяліў і падкармливаў дрэвы. Аднойчы ён пацікавіўся:

— Тата, а навошта яблыні трэба падкармливаць — яны ж есці не просяць? Ты іх прымушаеш, як і мяне, есці нейкую крупчастую кашу.

— Яны і піць таксама не просяць, — тлумачыў бацька. — Яблыні ж гаварыць не ўмеюць. Але падкормка ім падабаецца. Яны за гэта нас потым шчодро аддзячаць, зразумеў?

Антось пагаджаўся з татам. Ён ведаў некалькі яблыневых «дзякуй». Гэта — прахалодны цень у летнюю спякоту, калі так прыемна паляжаць пад разгалістым дрэвам на траве. А вясновая квецень! Штодня ён любаваўся бела-ружовым уборам саду. З-за цвету зусім не было бачна лісця, і здаля беляя купы дрэў нагадвалі воблакі, якія селі адпачыць каля іхняй хаты. Калі ж Антось падыходзіў бліжэй, сад раптоўна пераўтвараўся ў зімовую казку. Квітнеючыя галінкі і пабеленыя ствалы, здавалася, скрозь аблеплены пушыстым снегам. Такое з многімі дзэцямі бывае: летам яны крыху сумуюць па зіме, а зімой — па леце...

Ці адчувалі яблыні дабро і ласку людзей? Так, адчувалі. Яны чулі ўсе харошыя словы, якія ім гаварылі, і нават адказвалі, толькі на сваёй, яблыневай мове. Асабліва ім падабаўся Антось. Калі хлопчыку карцела паспытаць зялёныя, недаспелыя яблыкі, дрэвы пачыналі трывожна шапацець і вышэй падымалі галінкі, каб ён не дастаў іх.

— Дурненькі, іх жа нельга есці, яшчэ жывот забаліць, — казалі яблыні адна адной. Затое пазней, калі паспявалі яблыкі, яны, нібы рукі, працягвалі да Антося свае галінкі з самымі лепшымі пладамі.

Першай частавала хлопчыка невысокая разгалістая яблыня ранне-спелага гатунку, якую ўсе называлі костачкай. Яе яблыкі — дробныя, цвёрдыя і зялёныя, з рэдкімі чырвонымі палоскамі, выглядалі не вельмі самавіта. Калі ж Антось надкусваў костачку, салодкі сок напайняў рот. Звычайна хлопчык зрываў некалькі яблыкаў і з'ядаў іх, стоячы пад дрэвам. Тут яны здаваліся яму больш смачнымі. Антось з асаюдай еў іх і раз-пораз паўтараў:

— Чуеш, костачка? Твае яблыкі — самыя лепшыя, самыя смачныя!

Яблынька аж замірала ўся — ніводны лісцік не шалахнецца — ад радасці і замілавання. Яна слухала апетытны хруст яблыкаў на хлапечых зубах і лавіла кожнае слова свайго «дэгуштатара». Калі ж Антось, са-

рвайшы некалькі костачак для сяброў, нарэшце адыходзіў, яблынька радасна шапацела-шаптала суседнім дрэвам:

— Вы чулі? Мае яблыкі — самыя лепшыя, самыя смачныя!

Неўзабаве на костачцы не заставалася ніводнага яблычка. Гэта ж былі самыя першыя і самыя смачныя яблыкі!

Тым часам на суседнім дрэве паспяваў белы наліў. Антось хутка пратаптаў сцяжынку і да гэтай яблыні. Хлопчык падоўгу стаяў пад ёй, выбіраючы самыя прыгожыя плады. Ён прагна ёў белыя, мяккія, лёгкія яблыкі і ўслых нахвальваў:

— Гэта самыя лепшыя, самыя смачныя яблыкі!

А яблыня замірала, працягвала яму свае галінкі: частуйся, хлопчык! Калі Антось адыходзіў, яна з гордасцю шаптала суседкам:

— Гэта мае яблыкі самыя лепшыя, самыя смачныя!

Пасля белага наліву, у канцы лета, з'явіўся штрыфель. Буйныя, чырвона-паласатыя, з мядовай жаўцізнай, яблыкі можна было ўбачыць на дрэве здаля. Пераспелыя плады зрэдку зрываліся з галін і гулка шпокалі на сухую зямлю. Якраз такія ў першую чаргу любіў падбіраць Антось. Ён выціраў іх аб штаніну і тут жа пачынаў есці. Штрыфель радаваў і здзіўляў хлопчыка сваімі памерамі, непаўторным смакам і такой незразумелай, але запамінальнай назвай. Праўда, як ні частавала яблыня Антося, ён мог з'есці не больш двух яблыкаў за раз. Адночы хлопчык удзячным позіркам акінуў высокае дрэва і з захапленнем сказаў:

— Вось дык штрыфель! Самыя лепшыя яблыкі — гэта штрыфель!

Яму так падабалася слова «штрыфель», што ён паўтарыў яго двойчы. І яблыня-штрыфель таксама не прамінула пахваліцца перад суседкамі:

— Чулі, што сказаў Антось? Самыя лепшыя, самыя смачныя яблыкі — гэта мае!

Неўзабаве наступіла восень. На летніх яблынях трымаліся апошнія плады, і пачало ападаць пажоўклае лісце. І толькі на антонаўцы не было яшчэ прыкмет восені. На ёй віселі зялёныя крамяныя яблыкі і сакавітае лісце. Антось зрэдку падыходзіў да дрэва, аглядаў яго, але нават не спрабаваў сарваць яблык: ведаў, што будзе кіслы. Да таго ж ён мог пакуль пачаставацца штрыфелем — скрыня з ім стаяла ў кладоўцы.

Раптам пачалася восенняя непагадзь з джджамі, вятрамі, і шмат антонавак пападала на зямлю. Тады бацька з Антосем асцярожна паздымалі ўсе яблыкі і паклалі іх у скрыні з саломай.

— Няхай даспяваюць, — сказаў бацька і паставіў скрыні на гарышча.

Ішоў час. Антось забыў пра антонаўкі ў скрынях, а бацькі не спяшаліся іх даставаць. Толькі пад Новы год бацька палез на гарышча і вярнуўся з кошыкам духмяных яблыкаў. Маці выбрала самы прыгожы з іх і падала Антосю. Гэта быў круглы, жоўты, нібы сонейка, яблык. На ім цямнелася мядова-празрыстая пляма. На дне яе Антось разгледзеў некалькі семак. Ён надкусіў антонаўку якраз на месцы гэтай загадкавай плямы. Адчуўшы незвычайны смак, хлопчык з асалодай удыхнуў пах надкусанага яблыка, і ў яго ледзь не закружылася галава. Яму здалася, што ён раптам трапіў у лета і апынуўся на любімай лясной паляне. На адным баку яе рос духмяны чабор, на другім было шмат чарніц, у цэнтры чырванелі суніцы, а на месцы вырубкі разросся маліннік. Ягады нібыта паспелі ўсе разам, і Антось назбіраў іх поўную жменю, кінуў у рот, а закусіў... кісліцай. Вось такі смак быў у гэтага яблыка. Калі ад яго застаўся адзін хвосцік, хлопчык раптам звярнуўся да бацькоў:

— А ці ведаеце вы, што самы-самы лепшы яблык — антонаўка?

— Мы якраз ведаем, — з усмешкай адказаў тата. — Вось толькі сама яблыня пра гэта не ведае. Не чуе таіх слоў, бо спіць зімою. — Ён па-змоўніцку перасміхнуўся з маці: яны ўжо чулі гэткае прызнанні сына летам...

— А я, а я... разбуджу яе! — нечакана выкрыкнуў Антось і выбег на двор. Бацькі не пайшлі следам, а з цікавасцю сталі назіраць за сынамі з акна.

Антось падбег да антонаўкі і паспрабаваў страсянуць яе. Яблыня ледзь здрыганулася, і з галінак пасыпаўся снег. Хлопчык абедзвюма рукамі абхапіў дрэва і, задраўшы ўверх галаву, пракрычаў:

— Яблыня, прачніся! Ты мяне чуеш? Твае антонаўкі — самыя-самыя смачныя! Самыя-самыя лепшыя!

З яблыні зноў пасыпаўся снег, і ў ягоным шоргаце Антось разабраў працяглае: «Чу-у-ю»...

Антоніўка сапраўды пачала прачынацца. Ёй толькі шкада было, што суседкі-яблыні яшчэ спалі і не чулі прызнання хлопчыка.

ЛЯСНЫЯ

Вацлаў ХАДАСЕВІЧ

СВОЙ ГРЫБ

Звініць Камарыка смычок
(Кусаў мяне ён неаднойчы),
А побач Цімка-унучок
Крычыць: «Знайшоў баравічок!»
А я кажу:

«Глядзі, каб быў не воўчы!»
«Не воўчы, мой,
бо я яго знайшоў! —
Пратэставаў унучак-малышок, —
Няхай і воўк па лесе столькі пройдзе!»
Шчаслівы, ножку грыба адламаў
І хуценька у кошык свой паклаў:
«Грыб гэта мой!
А воўк яшчэ свой знойдзе!..»

Васіль РАМАШКА

КАЛЫХАНКА

Лез на дрэва Барсучок,
Зачапіўся за сучок
І вісіць, бы павучок...
Скочыш — разаб'еш бачок.

Побач з песняй тупаў Мішка,
Зірк уверх —
імчыцца шышка,
Проста цэліцца у лоб.
Мішка «шышку» тую — хоп!
Цёплы ў лапках камячок,
Працёр вочы:
Барсучок.

Наталля СЦЕПУСЬ

ВАВЁРКА

У вогненным футры,
Імгненна і лоўка,
Па дрэвах вандруе
Красуня-вавёрка.
Шукае арэхі —
Смачнейшы з ласункаў,
Чакаюць малыя
Яе пачастункаў.

Міхась САЗОНЧЫК

ІШОЎ КАЗЁЛ З ГАСЦІН

Рагата-барадаты
Ішоў Казёл дахаты,
Ішоў Казёл з гасцін
Праз лес глухі —
Адзін.
А Воўк зашыўся ў хвойнік.
І да Казла,
Разбойнік,
Крадзецца неўпрыкмет.
— Ну, вось і мой абед!
Я з'ем цябе, Казёл.
— А дзе дазвол?
— Які дазвол?! —
Закляцаў Воўк зубамі,
Затупаў Воўк нагамі.
— Ах, так!.. —

забавы

Лідзія АНДРЭВА

НЕЛЬГА БЕЗ ЗАРАДКІ

Раніцою – скок ды скок –
На зялёненькі лужок
Выбягаюць зайкі
У шэранькіх майках.
З імі – мудры тата,
Кажа зайчанятам:
«Каб дзень цэлы працаваць,
Сабе ежу здабываць,
Зробім мы спачатку
Добрую зарадку».

Казёл злаўчыўся
І бац Ваўка рагамі,
Аж той –
Перакуліўся,
З узгорка пакаціўся.
Ніхто не даў бы веры,
Ды бачылі сарокі,
Як Воўк –
Разбойнік шэры –
Кінуўся наўцёкі.
– Ці па зубах абед? –
Казёл крычаў услед. –
Яшчэ дабавіць, можа?..
Шчаслівы пераможца,
Вярнуўся ён дахаты –
Рагата-барадаты.

Малюнак Алесі МІЛЬКЕВІЧ.

Малюнкi Паўла ГАРАДЦОВА, тэмы Міхася СТЭФАНЕНКІ.

Уладзімір МАЦВЕЕНКА

ЛІЧЫЛКА

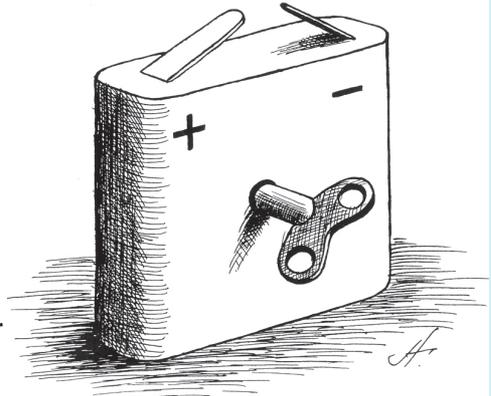

Хамячок
 Быў тым заняты,
 Што збіраў
 У рот зярняты.
 Складкі
 Распусціў ля шы,
 Бы мяшкі
 Набіў тугія.
 Чуе – ледзь
 Зямля дрыжыць,
 Пэўна,
 Вартаўнік бязыць?
 Раз, два, тры,
 Чатыры, пяць,
 Трэба
 Хуценька ўцякаць!
 Хавайся, Ваня,
 Хавайся, Маня,
 І, Андрэй,
 Не дурэй,
 А хавайся скарэй!
 Бо калі
 Шукаць пайду,
 Хоць каго, але знайду.
 Раз, два, тры,
 Чатыры, пяць,
 Я ужо іду шукаць!

© ALEG COURTOL

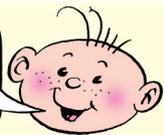
Малюнак Алега ГУЦОЛА.

Малюнак Аркадзя ГУРСКАГА.

ВУСНАМ!
ДЗЯЦЕЙ

ДАПЫТЛІВАЯ

– Верачка, табе ўжо пяты годзік пайшоў, – кажа бабуля ўнучцы.
– А куды ён пайшоў? – дзівіцца малая. – Я ж яго не бачыла!..

Даслаў Міхал ШУЛЬГА,
Буда-Кашалёўскі раён,
г. п. Уваравічы.

ВЫНАХОДЛІВЫ

Малы Юрась крычыць:
– Хачу пранесціся!
– Як гэта? – не разумее тата.
– На тваіх плячах!

ПАХВАЛІЎСА

У садку малы Данік расказвае верш.
– А я ведаю яшчэ большы, чым ён! – хваліцца Дзіма.
– Дык раскажы нам! – просіць выхавальніца.
– Я яго забыўся.

Запісаў Міхась СЛІВА,
г. Рагачоў.

Малюнак Андрэя СЛУЦКАГА.

Малюнак Андрэя ЗАХАРЭЎСКАГА.

Малюнкi Рамана ШЫКА.

ДЗЕ СХАВАЛАСЯ АСА?

У кожным са слоў хаваецца аса.

*У некаторых яна села
на пачатак слова,
у іншых заляцела
ў сярэдзіну ці ў канец.
Адшукай асу
і запішы гэтыя словы,
карыстаючыся
нашымі падказкамі:*

1. Найшла ... на камень.
2. Кроплі вады, што з'яўляюцца на траве раніцай, вечарам ці ноччу, а ўдзень – знікаюць.
3. Бацькі або родзічы маладой дамаўляліся пра яго падчас сватання маладой, а аддавалі гэту маёмасць у канцы вясялля.
4. Расліна, якая расце на возеры, каля дарог, у лесе і мае вострае, шурпатае лісце, аб якое можна парэзацца.
5. Загадзя, старанна замаскіраванае месца, з якога нечакана нападаюць.
6. На кожным аэрадроме ёсць узлётна-пасадкавая ...
7. Кот Матроскін раіў класці яе, калі ясі бутэрброд, на язык.
8. Жывёла, якая мае на лбе і пераносі адзін, два, а часам нават і пяць рагоў.
9. Папярэднік мая.
10. Пара, падчас якой назвычайнай папулярнасцю карыстаецца ручная сельскагаспадарчая прылада для зрачвання травы.

11. Летні абутак, які надзяваецца зазвычай на босую нагу.
12. Драпежнік, сваяк куніцы, мае кудлаты хвост, ад якога па баках цела цягнуцца шырокая рыжаватая ці жоўтая паласа.
13. Чэрвеньскі баравік, які з'яўляецца ў час красавання жыта.
14. Спецыяліст, які «намінае» рукамі чалавеку бакі, а той не крыўдзіцца і нават дзякуе яму за гэта.
15. Памяншальна-ласкальная назва краскі.
16. Калі ён едзе ў аўтобусе без білета, дык ён – заяц, а калі з білетам, дык – ...
17. Ні дэльфін, ні кіт, а іх добрая знаёмая – чорна-белая драпежніца.
18. Маладыя расліны, з якіх вырастаюць потым агародніна, кветкі, кусты, дрэвы.
19. Тое, што асела на дно.
20. У сярэднявеччы – феадал, які меў зямлю.
21. Дзікая расліна з вялікімі кветкамі жоўтага, сіняга або фіялетавага колеру, якая любіць расці каля рэк, на балотах ці заліўных лугах.
22. Сінонім да слова многа.
23. У ёй купляюць розныя білеты, аплочваюць пакупкі.

Вячаслаў **ВОЛЬСКИ**

з «Вожыкам»
пасябраваў даўно,
яшчэ калі працаваў
у газеце «Звязда».

У 1978 годзе
ў Бібліятэцы часопіса
пабачыла свет
ягоная кніга памфлетаў
і фельетонаў
«Каралеўская вячэра».

Ёсць у пісьменніка
свой сшытак,
у які ён
занатоўвае былі,
небыліцы і анекдоты,
што прыдумвае
само жыццё.

У асобным раздзеле
сшытка сабраны
гумар шматгадовай
журналісцкай працы
Вячаслава Ціханавіча.
Здзіўляешся, якія толькі
смешныя сітуацыі
не здараюцца
з класікамі,
паўкласікамі
і самымі звычайнымі
працаўнікамі пра!..

(3 гумарыстычнага сшытка)

Не паспела мая жонка Людміла папрацаваць у БелТА і тыдзень, як там памёр хтосьці з ветэранаў. Таму ёй, як маладзейшай, уручылі спіс супрацоўнікаў, кватэры якіх трэба было абысці і папярэдзіць аб часе пахавання нябожчыка. (Улічыце, што тады не было яшчэ сотавых тэлефонаў і нават звычайных было мала).

Людміла нагойсалася па розных вуліцах ды паверхах дамоў і дабралася нарэшце да апошняй кватэры. Націснула на званок. Дзверы адчыніў гаспадар.

— Вы ведаеце, што памёр Гуцаленка? — спытала Людміла.

— Не-е, — здзіўлена паглядзеў белтавец на маладую дзяўчыну і разгублена дадаў: — Першы раз ад вас чую.

— Заўтра будзе яго пахаванне.

— Як пахаванне? Жывога?

— Чаму живога? — цяпер здзівілася Людміла.

— Бо Гуцаленка — гэта я...

Калі троху супакоіліся, мусілі ўдакладніць, хто памёр, а хто ў такім выпадку яшчэ доўга будзе жыць.

* * *

З Анатолям Мясніковым, маім добрым сябрам па рэдакцыі газеты «Звязда» і наогул па жыцці, адбылася рэдка драматычныя сітуацыя, якую ён пазней раскажваў як анекдот.

Калі ў яго здарыўся апендыцыт і Анатоля паклалі на аперацыйны стол ды прывязалі па руках і нагах, доктар не дачакаўся таго моманту, калі падзейнічае наркоз і пацыент адключыцца. Ён, як кажуць, паласнуў Анатоля па жывому. Хворы, які адчуў рэзкі боль, неяк злаўчыўся і... укусіў доктара за плячо.

Той адразу зразумеў сваю прамашку і спыніўся. Далей ён павёў аперацыю як мае быць.

Праз некалькі гадоў журналіст Анатоль Мяснікоў сустрэўся з тым доктарам ужо ў іншых абставінах. Прыгадалі той выпадак і рассяміліся.

* * *

У журналіста Анатоля Падбярознага, майго аднакашніка па БДУ, цесць і цешча жылі ў Жлобіне. Па словах Анатоля, гэта была дзіўная сямейная пара: цесць нарадзіўся ў дзень жаночага свята – 8 Сакавіка, а цешча – у мужчынскі дзень 23 лютага. І паводзілі яны сябе адпаведным чынам: камандзірам у доме была жонка, а муж – хатняй гаспадыняй.

Між тым, у цесця было хобі – латарэя. Пры кожным розыгрышы ён па інтуіцыі закрэсліваў на сваім аркушы паперы пяць нумароў. Здаралася, што супадалі два, а іншы раз – і тры нумары.

І вось аднойчы ў кватэры Падбярозных раздаецца званок са Жлобіна і Анатоль пазнае радасна-ўзбуджаны голас цесця: «Я адгадаў усе пяць нумароў!» «Шчыра віншую! – адказвае зяць. – Заўтра ж прыедзем замачыць выйгрыш». І чую ў адказ: «Дык я ж зрабіў гэта ў сваім сшытку!..»

* * *

Званок у рэдакцыю мастакоў выдавецтва «Беларусь».

– Мне Славяніна! – вельмі сур'ёзным голасам патрабуе хтосьці ў трубы.

— Уявіце сабе, што вы забыліся выключыць прас.

Малюнак Міхася ДАНИЛЕНКІ.

– А мы тут увогуле ўсе славяне, – адказвае Вялянцін Губараў, мастак з гумарам. – Вам каго канкрэтна?

– Ілью Рыгоровіча!

– Так бы адразу і казалі, – папраўляе Губараў суразмоўцу і дадае, што Ілья Рыгоровіч, між іншым, да славян не мае непасрэдных адносін. Але трубку яму перадае.

* * *

Стаю на аўтобусным прыпынку. Побач рэкламная тумба. Пакуль баўлю час да прыходу транспарту, чытаю афішы. У вочы кідаецца спявак па прозвішчы Бандэра. Праз нейкі тыдзень-другі на той жа тумбе чытаю: Пятлюра.

І тут мяне шыбанула думка: маюць рацыю тыя, хто лічыць, што калі чалавек адыходзіць у нябыт, дык ён зусім не знікае, а набывае іншую якасць – хто ката, хто сабакі, а хто і жабы.

Так, відаць, здарылася і з вядомымі ўкраінскімі контррэвалюцыянерамі-антысаветчыкамі. Яны зноў з'явіліся на гэты свет амаль праз цэлы век, толькі ўжо ў вобразе артыстаў-спевакоў. Ім, як бачна, вельмі пашанцавала.

* * *

Гаспадар прыязджае на сваю дачу і бачыць, што там на гародзе корпаюцца два бамжы.

– Ну, як ураджай? – пытаецца ён у няпрошаных гасцей.

– Так сабе, – адказваюць тыя. – Летась быў лепшы.

* * *

Аднойчы паэт Алесь Ставер вяртаўся са сваёй жонкай Галінаю з лецішча ў горад. Ішоў дробны асенні дождж. І раптам на павароце мапед занесла ў адхон. Сам Ставер утрымаўся за руль, а вось жонка апынулася пад кустом. Пакуль яна адтуль выбіралася і лаяла мужа на чым свет стаіць, тут, як на тое ліха, падкацілі даішнікі, сталі дапытвацца, што здарылася? Запатрабавалі ў Ставера правы. А Галіна, якая апрытомнела пасля шоку, пачала іх слёзна прасіць: «Забярыце, людцы добрыя, у яго гэтыя правы і ніколі больш іх яму не вяртайце! Ды, наогул, і мапед забярыце, бо ён на ім мяне на той свет адправіць!..»

Даішнікі пераміргнуліся паміж сабою і аддалі Ставеру правы са словамі: «Вязі, чалавек, дадому сваю бабу, ды не парушай хуткасць. Караць не будзем: табе ўжо, відаць, ад жонкі столькі

перапала, што нам і дабавіць няма чаго!...»

* * *

Аб гэтым факце вядомы беларускі пісьменнік-гумарыст Леанід Прокша (мой цесць – В. В.) раскажаў толькі аднойчы ў сямейным коле. Тое, што ён перажыў, адбылося ў пачатку памятнага сакавіка 1953 года. У той час маёр Прокша працаваў у рэдакцыі польскай газеты «Вольнасць». Аднойчы пасля начнога дзяжурства, калі нумар газеты пачаў ўжо друкавацца, ён спускаўся па лесвіцы з другога паверха міма вартаўніка пана Ксёнжыка. Кур'ер заўсёды даваў пачытаць таму свежы нумар газеты, каб не сумаваў ноччу. І хоць пан Ксёнжык быў аднавокі, але ўважліва прачытваў да раницы ўсю «Вольнасць».

На гэты раз ён паспеў прачытаць толькі кароткі перадавы артыкул, апошні сказ якога выклікаў вялікае здзіўленне. І таму вартаўнік Ксёнжык тут жа звярнуўся да маёра Прокшы, накінуўшы зазвычай па польскай завядзёнцы таму вайсковае званне: «Пане палкоўніку, хіба ж так мусіць быць?» Прокша зірнуў у свежы нумар газеты – і цямняныя кругі паплылі перад яго вачыма. Апошні сказ артыкула абвяшчаў: «Не жыве таварыш Сталін!» – замест «Нех жыве...»

Дзяжурны рэдактар схопіў газету і кінуўся з ёю ў цэх, дзе ўжо было аддрукавана каля сотні экзэмпляраў. Спыніў станок, памылку выправілі, а крамольныя экзэмпляры спалілі ў рэдакцыйным двары. І ўсё ж раницай Леаніда Прокшу выклікалі да начальства. Быў сапраўдны разнос: маўляў, нават калі б адзін экзэмпляр газеты з гэтай сотні трапіў бы ў народ, дык усю рэдакцыю адправілі б на Калымы, а яго, дзяжурнага рэдактара, наогул пусцілі б у распыл.

Разбіральніцтва працягвалася і назаўтра: дзе, калі і хто згубіў ці свядома выкінуў літару «х». Скончылася яно толькі праз тры дні, калі прыйшло... сапраўднае паведамленне, што Сталін памёр. Аднак тая памылка ў польскай газеце «Вольнасць», якую ўгледзеў аднавокі пан Ксёнжык, аказалася прарочай...

* * *

Студэнты многіх выпускаў журфака БДУ з асаблівай павагай згадваюць выкладчыка Марка Саламо-

Малюнак Пятра КОЗІЧА.

навіча Зярніцкага, лагоднага і ветлівага чалавека. Нават цяжка прыгадаць студэнта, якога ён калі-небудзь пакрыўдзіў, не паставіўшы залік за свайму прадмету. Між іншым, той курс, які нам чытаў Марк Саламонавіч, сёння, магчыма, ужо ніхто з выпускнікоў і не прыгадае. Але вось казусы, якія непасрэдна з ім здараліся, добра памятнаы.

Вось першы з іх. У гады сталінскіх рэпрэсій Марк Зярніцкі працаваў рэдактарам аршанскай раённай газеты. Трывожны і страшны быў час. Партыйныя і савецкія чыноўнікі розных рангаў трымалі ў сябе дома і нават на рабоце падрыхтаваныя сакважы з рэчамі першай неабходнасці на той выпадак, калі раптам за імі прыедзе «чорны воран» – машына НКУС. Быў такі сакваж і ў Марка Саламонавіча.

Аднойчы, калі ён познім вечарам толькі пераступіў парог сваёй кватэры, у дзверы пазванілі. Гаспадар выгледзеў і ўбачыў дваіх у форме. Адрозна ўсё зразумеў: за ім прыйшлі. «Я зараз» – прамовіў ціха спалоханым голасам і, каб не хваляваць хворую жонку, схопіў сакваж ды выслізнуў за дзверы: «Я гатовы». Людзі ў форме са здзіўленнем перагледзелі і таксама ўсё зразумелі: «Мы не чэкісты, а пажарнікі. Дайце ключ ад гарышча. Нам трэба праверыць супрацьпажарную сітуацыю». (Кватэра Зярніцкага была на верхнім паверсе). У Марка Саламонавіча адлягло на душы – на гэты раз пранесла.

І ў другім выпадку страх яго працяў не меншы. Ішоў 1944 год. У пачатку ліпеня быў вызвалены

ад гітлераўцаў Мінск, а ўжо ў верасні пачаліся заняткі на аддзяленні журналістыкі БДУ. Праз некалькі тыдняў ва ўніверсітэт прыходзіць вайсковец у лётнай форме, сустракае ў калідоры дэкана Марка Саламонавіча і кажа:

— Я хачу вучыцца на журналіста!

— Вы спазніліся, малады чалавек. Прыём ужо даўно закончыўся.

— Як я спазніўся?! — лётчык-адстаўнік хапаецца за пустую кабуру на баку. — Я кроў на вайне праліваў!

Напалоханы такой сцэнай, Марк Саламонавіч тут жа паспяшаўся супакоіць рашучага вайскоўца:

— Добра, добра, прыходзьце заўтра. Мы тут пастараемся вырашыць ваша пытанне.

Потым Марк Саламонавіч Зярніцкі і Рыгор Васільевіч Булацкі будуць амаль чвэрць веку вырашаць на кафедры пытанні падрыхтоўкі журналістаў. Булацкі скончыць універсітэт, потым аспірантуру, абароніць кандыдацкую і нарэшце — доктарскую. І паступова будзе замяняць Зярніцкага на розных пасадах, аж пакуль той не пойдзе на заслужаны адпачынак.

Што ж датычыць фразы Рыгора Булацкага на конт «праліцця на вайне крыві», дык на гэты конт на журфаку хадзілі легенды, адна цікавей за другую. Тут я пераказваю тую, што чуў сам.

Напярэдадні гітлераўскага нашэсця на Савецкі Саюз Рыгор Булацкі скончыў лётнае вучылішча і быў накіраваны на Далёкі Усход на рубез з самурайскай Японіяй, якая была тады хаўрусніцай фашыскай Германіі. Неўзабаве Японія на Ціхім

акіяне сутыкнулася з ЗША, і ёй стала не да паходу на Урал, на што падбіваў яе Гітлер. А калі і на Усходнім фронце фашысцкія зграі сталі імкліва адкатвацца на Запад, наш зямляк Рыгор Булацкі з экіпажам свайго штурмавіка пачаў ірвацца ў бой з гітлераўскімі агрэсарамі. Яго начальству гэтае юначае імкненне не вельмі спадабалася, бо трэба было трымаць порак сухім на Усходзе. І тады лейтэнанат Булацкі са сваім экіпажам вырашыў на ўласныя сродкі набыць самалёт і ляцець на ім на Усходні фронт біць фашыстаў. Кажуць, калі пры набыцці самалёта не хапіла пэўнай сумы грошай, ён прадаў свой гармонік.

Але даляцець да Берліна экіпажу Рыгора Булацкага не давлялося: пасля некалькіх баявых вылетаў у небе над Румыніяй яго самалёт быў падбіты, а сам ён паранены. Пасля шпіталя лётчык Булацкі быў камісаваны з арміі. У хуткім часе ён і сустраўся ў калідоры БДУ з Маркам Саламонавічам Зярніцкім, аб чым мы ўжо расказвалі вышэй.

А другі выпадак ужо з маёй памяці. На нашым курсе займаўся студэнт Аркадзь Астаповіч, добры, надзейны сябра, да таго ж і з гумарам. Нека ён пачуў, што на філфаку з'явілася студэнтка з ягоным прозвішчам. Аркадзь тэрмінова вырашыў з ёй пазнаёміцца. Калі ж пабачыў дзяўчыну, дык адразу закахаўся і неўзабаве павёў яе ў ЗАГС. Там спачатку не разабраліся як след і «тармазнул» маладую пару, маўляў, хлопец прывёў сваю сястру. Але Аркадзь да двух сведак выклікаў яшчэ палову нашай групы, чалавек пятнаццаць, і мы ўсе пацвердзілі, што гэтыя Астаповічы не брат і сястра, а цэцкі па прозвішчу. Справу вырашылі!

На наступны дзень — залік па прадмету Зярніцкага. У Аркадзя Астаповіча цудоўны шлюбны настрой, а ў Марка Саламонавіча — той жа, прыўзняты: толькі што выйшла ў свет яго кніга. Аркадзь адчыняе дзверы аўдыторыі, дзе здаюць залік, і з парога заяўляе: «Марк Саламонавіч, дык пра вашу кнігу...» А той яму: «Пачакайце, я зараз пастаўлю залік студэнту, вы цягніце сабе білет, а потым, потым аб маёй кнізе».

Аркадзь узяў білет, сеў за стол, падрыхтаваўся, хутка адказаў і атрымаў залік. І калі ўжо накіраваўся да выхаду, выкладчык раптам успомніў, што Астаповіч яму штосьці хацеў сказаць пра кнігу: «Хвілінку, таварыш студэнт, дык што вы хацелі сказаць пра маю кнігу?» «Дык не чытаў я яе, Марк Саламонавіч! — быў адказ. — У мяне ж на носе вяселле!..»

Малюнак Андрэя СКРЫННІКА.

Сатыра ды гумар
схіляюць нас
да роздуму над рэаліямі
нашага жыцця,
бачыць у смешным
сур'ёзнае і наадварот.
Гэта хто як умее бачыць.
І як жа тут не давяраць
нашаму чытачу,
што сам непасрэдна
знаходзіцца
ў віры таго жыцця,
а то і ў самой
глыбінцы.
І няма нічога дзіўнага,
што чытач наш
не толькі чытае,
але яшчэ і піша і малюе.
Пошта штодня
прыносіць лісты
з апавяданнямі,
гумарэскамі, вершамі,
мініяцюрамі,
малюнкамі...
Не ўсе, вядома,
яны дацягваюць
«да ўзроўню».
Аднак трапляецца
і тое, што варта ўвагі,
дзе ёсць
і свае творчыя знаходкі,
і добрая літаратурная задума,
і нават свой
мастацкі падыход.
Лепшае па магчымасці
мы будзем змяшчаць
у чытацкім раздзеле
«Вясёлая пошта».

ЦІ БЫЎ ЗВАНOK?

Неяк позняю ночкай
Зазваніў тэлефон.
Не расплюшчыла вочы,
Не пусціла ў свой сон!

І на трэцім сігнале
Ён пакрыўджана змоўк.
А я ночку гадала:
Чый жа быў той званок?

Ці каханне будзіла,
Ці натхненне ішло?
А мо ўсё я прысніла,
А званка й не было?

Вольга САКАЛОВА,
г. Мінск.

БЯССОНІЦА

— Доктар, доктар,
як мне быць?
Дай ты мне параду.
Не магу ніяк заснуць,
Калі што не ўкраду.

Цвік, ці гайку, ці з яды
Дробязь хоць якую
Прынясу дамоў, тады
Сплю і ў вус не дзьму я.

А калі што не ўкраду,
То ў такія ночы
Нават вочы не звяду,
Быццам хто сурочыў.

І снатворнае прымаў,
Богу стаў маліцца,
Піў настоі розных траў —
Ўсё адно не спіцца.

Выпішы ты мне пілюль
Ці якіх таблетак.
Буду я, скажы, дакуль
Мучыцца вось гэтак?

— Брат, нічога не зраблю
І не абнадзею.

Бо начама сам не сплю —
Хабарам хварэю.

Алесь БАНДЗЮК,
г. Жыткавічы.

З ПЯКУЧАЮ ТРывОГАЙ

На тоненькай пуцінцы
З'явіўся весні цвет.
Канверт бялее ў скрынцы
Для пісьмаў і газет.

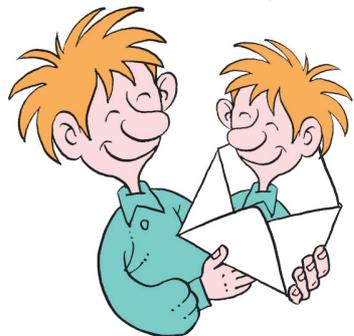
Вямаю з хваляваннем:
Магчыма ж і не мне.
Ото нудліва стане,
Ото душу кальне!

Трывога апякае
Няшчадна, як агонь.
У яблынькі пытаю:
«Каму і ад каго?»

Пасмейваецца дрэўца —
Адказ жа не гучыць.
Вачыма на канверце
Праводжу, дрыжучы...

І вось трывога ззаду —
Усмешкі не ўтаіць:
Пад імем адрасата
Маё імя стаіць!

Эдуард ГРАКОВІЧ,
Мінскі раён,
в. Цнянка.

ПАМІДОР І АГУРОК

– Што так
зачырванеўся ты, сусед,
Няўжо не мілы божа свет? –
Звяртаўся Агурок да Памідора,
Хоць падзяляла іх
якаясьці разора.
– Я не прымаю твой дакор! –
Сказаў звысоку Памідор. –
Суседзе!
Сам мяне здзіўляеш ты:
Хаваешся ад сонца пад лісты!..

Ірына КАРАЧУН,
г. Баранавічы.

МІНЯЦЮРЫ

Пытае жонка свайго мужа:
– А ты мяне кахаеш дужа?
– Ну што тут лішняга трашчаць,
Кажы ўжо, што табе купляць?

– На колькі частак торт дзяліць:
На восем ці чатыры?
– Жывот з васьмі тых забаліць.
Рэж на чатыры, мілы!

Ці памагаеш жонцы, браце?
– Не. Сам раблю усё у хаце.

Сыноч пытаецца у маці:
– Ёсць татка ў кожнага дзіцяці?
– Так, з таткам кожнае малое –
Ці то дачушка, ці то сын.
– Тады ж чаму ў сям’і нас трое,
А бацька на траіх – адзін?

Міхась МАЗУРЭНКА,
г. Мінск.

Ён пасткай шмат мышэй злавіў
І рознай там прыблуднай дзічы,
Хоць паляванне не любіў,
Быў ад няшчасця паляўнічы.

Быў такім рыбак Цімох,
Чуйныя меў вушы,
Бо злавіць удачу мог,
Тут жа, проста ў лужы.

Іван БАРАЎКА,
г. Мінск.

ЗГАДКА ПРА ПАЭТА

Я закахалася ў паэта.
Была вясна. І дождж ішоў.
Жыццё напоўнілася мэтай –
Кахаць паэта ўсёй душой.

Адночы так яго сустрэўшы,
Згубіла сорам і спакой.
Ён прысвячаў мне песні, вершы
І быў, як кажуць, толькі мой.
Паэт хадзіў, як здань, за мною.
І я хадзіла ўслед за ім.
Аднак, спазнаўшы горыч болю,
Расчаравалася зусім...

Я хутка бегла на спатканне,
Душа квітнела ад кахання.
Але... Не я таму віною –
Ён цалаваўся не са мною.

Ад распачы я ўся збялела,
Мой ветразь шчасця
стаў збуцвелым.
Што засталася ад той мэты?
Нянавісць, прыкрасць
да паэтаў!..

Я вам адкрыю свой сакрэт:
Маё няшчасце – мой паэт...

Анастасія БАРДЗІЯН,
г. Мінск.

ЗЛОДЗЕЙ І БЯЛІЗНА

Неяк ранкам у суботу
Паздымаў з вяровак, з плоту
Злодзеі мокрую бялізну,
Нават порткі ў дзеда «свіснуў»,

Што з дзірою на каленях,
Пазбіраў шкарпэткі ў жменю...
Уцяцякаў, але дагналі,
У турму накіравалі.

Потым суд. А там спыталі:
«Вы чаму, мужчына, кралі
Нават мокрую бялізну?»
Той вачамі толькі бліснуў,

Малюнак Валерыя БАЛБУКОВА.

Потым жа: «Грамадзяне!
Аджажу вам на пытанне.
Ну, не змог я дачакацца,
Покуль высахне. Прабачце!»

Генадзь ПРУДЗІЛКА,
г. Гродна.

ФЯДОТ-ГАСПАДЫНЯ

І трэба ж той бядзе адбыцца —
Адвезлі жонку у бальніцу.
І леглі хатнія турботы
На плечы беднага Фядота.
Круціўся, як вавёрка ў коле,
Было яму не да футбола.
Пот з твара, з лысіны, як град,
А ўсё, што робіць, — неўпапад.
Ён праклінае ўсё на свеце.
Насамі круцяць яго дзеці:
Зварыў сьняданак ім, наліў,
Дык не ядуць — перасаліў.
А на падворку свінні, куры...
Хоць ты вылузвайся са скуру!
Падумаў: як з такой пакутай
Спраўлялася яго Анюта?
Варыла, шыла, прыбірала,
Яшчэ на працу паспявала...
І ад дзяцей сваіх тайком
Фядот упершыню маліўся,
Што ўсё ж на свет ён мужыком,
А не жанчынай нарадзіўся!..

Мікола КАРАЛЁЎ,
г. Гродна.

ДЫЯЛОГ З ТУМІЛАЎСКАГА КІРМАШУ

— А ты што прадаеш, Якіме?
— Прадаў васьмь два мяхі мякіны.
— Які ў мякіне толк і смак?
Эх ты, Якімачка, дзівак.
Каб ты прадаў мукі ці сала,
То грошай меў бы, і нямала.
— Браток, я тое прадаваў,
Што ўчора вечарам украў.

Малюнак Аляксандра КУРЫЛЫ.

— Што прадаеш,
мой кум Янук?

— На возе леташні вяпрук.

Такі мясісты — не маню.

На карку сала ў даланю.

— Давай заглянем,

што за звер.

Такі тавар — вушам не вер.

Тут трэба добра паглядзець,

Памацаць лыч, і хвост,

і шэрсць,

Што на лапатах, як кумпяк,

Каб грошы не аддаць за так.

Ці будзе шмат

з яго каўбасак,

Бо я да іх занадта ласы.

— Што там глядзець?

Давай руку

Ды вып'ем пляшачку ў шынку.

— Ай, жартаўнік ты, Янучок,

То ж не парсюк,

а — парсючок!

Бывай, каўбаска і кумпяк,

Я пражыву без іх і так.

Скажу табе, мой Янучок,

Хай пахыве твой парсючок.

А мы ўсё ж сходзім у шынок.

У горле суха ўжо даўно.

Людміла САЛЯНКА,
Докшыцкі раён,
в. Таргуны.

МІНЯЦЮРЫ

МАХІНАТАР

Як п'е бабуліну «зуброўку»,
Дык грады языком капае,
А як бярэцца за рыдлёўку —
Радыкуліт яго хапае.

З РАЗЛІКАМ

На працу ён туды бяжыць,
Дзе непарадак скрозь пануе,
А не на месцы што ляжыць —
Ён тое падабраць спрабуе.

Яўген ЗЯЛКОЎСКІ,
Валожынскі раён,
в. Гінтаўшчына.

СПОВЕДЗЬ ПЕГАСУ

Даўно ўжо выдахся Пегас:
Завёз ці мала на Парнас?
Мне ж там няма чаго рабіць,
Хіба што толькі лынды біць.
Не, на Парнас я не памчуся,
Пакуль пісаць не навучуся!

Альдона НАЎЧАНКОВА,
г. Клецк.

Хутчэй дзяцей
сваіх ратуіце, —
Сур'ёзна кажа ім бяляк. —
Бо ў нашым ціхім цёмным лесе
Усё пайшло зусім не ў лад:
То ладзіць цётхна Алеся
Свой самагонны апарат!»

Альберт МІХАЙЛАЎ,
г. Старыя Дарогі.

ТУТ НЕ ТЫ!..

Драбязя (унучка родна)
Кажа: — Дзед, цябе люблю,
Бо на малпу ты падобны —
Цацку лепшую маю.

Як сказаць маёй маленькай,
Што раней такім не быў?
Гэта я цяпер сівенькі
І змаршчынак шмат нажыў.

Вось я фотаздымкаў кучку
Разлажыў, дзе малады.
— Паглядзі сюды, унучка.
— Не, дзядуля, тут не ты!..

Аляксей ГАЛАСКОК,
г. Ганцавічы.

ПАРАДА СЯБРА

— Я сустрэў дзяўчыну, дружа,
Абяцала: «Акружу
Я цябе пяхчотай. Мужам
Толькі стань, — цябе прашу!»

— Раю я: для адступлення
Ты пакінь сабе шляхі,
Бо з такога акружэння
Цяжка выйсці, дарагі!

Святлана БЫКАВА,
г. Заслаўе.

ЗАМАЛЁЎКІ З НАТУРЫ

Не пазнаў

Зранку жонка на Мікіту
Нешта буркае сярдзіта:
— Ты каго ўсю ноч шукаў?
Мяне Ганнай называў.
Я — Альжбета, а не Ганна,
Чуць такое — гэта ганьба!
Сціх Мікіта, прамычаў:
— Цёмна ў хаце. Не пазнаў!..

Аднолькавая шкода

— Пятрок! Твая карова Міла
Ізноў мне шкоды нарабіла:
Паела ў градах буракі,
Усе стаптала агуркі!
— Ну што ты скардзішся, Іване,
Хто на такое плакаць стане?
Вунь куры робяць што твае:
Нясуцца у маім хляве!
З паўгода я цярглю бяду,
А жаліцца ўсё ж не іду.

Яўген КІШКО,
г. Клецк.

Калі вярстаўся гэты нумар, прыйшла сумная вестка: трагічна загінуў Яўген Кішко (1990 — 2010), наш малады сябра і аўтар. Мы смуткуем з гэтай прычыны, але з намі застаюцца ўсмешкі яго, жывога і ўтрапёнага, які мог вырасці ў выдатнага гумарыста.

Яшчэ школьнікам Жэня быў юнкорам, актыўным членам клуба маладога журналіста, літаратурнага аб'яднання «Голас». Займаў прызавыя месцы ў конкурсах маладых журналістаў, стаў дыпламантам абласнога фестывалю гумару «Я — пякучка крапіва».

Яўген працаваў карэспандэнтам клецкай раённай газеты «Да новых перамог» (нядаўна паступіў на завочнае аддзяленне Інстытута журналістыкі БДУ), у сваіх публікацыях не баяўся вострых тэм, знаходзіў цікавых суб'ектнаў, вёў рубрыку «З пазычным фотапрыцэлам», ствараў вершы, байкі, гумарэскі... Няўмольная смерць перакрэсліла ўсе жыццёвыя і творчыя планы вясёлага, шчырага, улюбёнага ў беларускую мову і сваю Радзіму юнака. Але з намі застаюцца яго ўсмешкі!..

Малюнак
Марыны БАНДАРКОВАЙ,
тэма Кастуся КАРНЕЛЮКА.

НЕ ПРЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫ

АД АЎТАРА. Гэтыя замалёўкі з жыцця майго бацькі не прыдуманя, толькі зменены імёны, каб раптам хто з маіх аднавяскоўцаў не пакрыўдзіўся. Што да бацькі, дык ён сапраўды быў няўрымслівы жартаўнік. Гэта па сумяшчальніцтве. А працаваў на цагельні, таксама быў вядомым на ўсё Зянямонне печніком.

Мая малая радзіма – вёска Мікалаеўшчына, што на Стаўцоўшчыне. Усё жыццё працаваў педагогам. Цяпер кірую ў ДАСШ № 8 г. Оршы літгуртком «Прыдняпроўская рунь», які выпускае школьную шматтыражную газету «Задняпроўе». Сіламі пачынаючых літаратараў выдалі два паэтычныя зборнікі.

З «Вожыкам» сябрую даўно, у маладыя гады нават друкаваўся. Буду рады, калі і гэтыя замалёўкі з'явяцца на старонках любімага выдання. (Дарэчы, прыемна было даведацца, што «Вожык» выходзіць у новым фармаце).

«НА І ТАБЕ!»

Бацькава сястра расказвала. Было гэта пасля вайны. Не тое што да прысмакаў: ёсць скарынка хлеба на стале – і дзякуй Богу. Праўда, стараліся, як маглі, выкарміць якога парсючка на Каляды. Сальца ашчадна бралі для аздобы сціплага сялянскага абеду, а што да некалькіх кольцаў каўбас, якія віселі на шастку на гарышчы, то наконт іх было строга: толькі ў выключных выпадках, для дарагіх гасцей і па вялікіх святах, найперш – на Вялікдзень.

Аднойчы маці сабралася ў краму па хлеб, бацька сумаваў на ўслончыку ля стала. Смактала ў жываце, а стол не абяцаў ніякай радасці для галадага страўніка.

Стукнулі дзверы – і хутка жончына постаць ужо мінула суседскі дом. Іван (так звалі бацьку) раптам ажывіўся, а затым, па-зладзейску аглядаючыся, падышоў да лесвіцы, што вяла на гарышча. «Возьму адну, – супакойваў і апраўдваў ён сябе, – хто там калі заўважыць...»

Спускаючыся ўніз і трымаючы ў руцэ каўбасу, ён толькі паставіў нагу на апошнюю прыступку лесвіцы, як неспадзявана зарыпелі дзверы і на парозе паказалася жонка.

– Во, галава дурная, пайшла, а грошы не ўзя... – і застыла, гледзячы на Івана.

Той, здранцвелы, адзінае, што мог прамовіць:

– На і табе!

І, разламаўшы скрадзенае на два кавалкі, працягнуў адзін жонцы...

«ЗДРАСТУЙЦЕ!»

У хаце былі прыцемкі: вечарэла. Работу ніякую рабіць ужо не будзеш. Жонка Лёдзя пайшла даіць карову. Нечакана ў бацькі заскакалі чорцікі ў вачах. Ён падышоў да вешалкі з адзеннем, хуценька ўсцягнуў на сябе жончыну спадніцу, а на галаву накінуў хустку. Зноў сеў на ўслончык і стаў чакаць.

Бразнулі дзверы. На парозе з'явілася жонка з даёнкай у руках. Лёдзя ўтаропілася ў незнаёмую

кабету і здзіўлена прамовіла: «Здрастуйце». Бацька больш не мог стрымлівацца і гучна зарагатаў.

— Цуьфу-ты, недавярак, я ж цябе адразу пазнала! — паспрабавала апраўдацца жонка.

— А тваё «здрастуйце»?

Залярэчыць маці было нечага...

«НЕМЕЦ» З «ПЕРАКЛАДЧЫКАМ»

Гэта ўжо сам бацька расказаў. Падзеі адбываліся падчас мінулай вайны, калі ў нашай Мікалаеўшчыне «кватаравалі» немцы.

Аднаго разу Міхута і Моця (так звалі яго бацькоў, а маіх дзедз і бабулю) сядзелі ў хаце. Міхута, раз-пораз скруціўшы «казіную ножку», тупаў з кута ў кут і праз акно назіраў, што дзеецца на вуліцы. Моця ж перабірала транты свайго пасажнага куфра, каб нешта выбраць і пасля прадаць ці абмяняць на соль ды мыла.

Неўзабаве Міхута спыніўся ля акна і гукнуў жонцы:

— Немец з перакладчыкам ідуць!

— Каб іх абабэнчыла! Чаго яны сунуцца? — замітусілася Моця і хуценька пачала хаваць свой скарб назад у куфар.

Між тым непажаданыя госці ўжо адчынялі веснічкі.

І тут неабходна зрабіць невялічкае тлумачэнне.

У нашай вёсцы не прынята было называць кагосьці за вочы па прозвішчы, бо дзе ты разбярэш, пра каго ідзе гутарка, калі амаль палова вёскі Дземідовічы і амаль столькі ж Міцкевічаў? Таму звычайна выкарыстоўвалі мянушкі, хаця ў вочы называць так чалавека лічылася непрыстойным: мог пакрыўдзіцца.

Дык вось, былі ў нас неразлучныя дружбакі Лявон і Адам. Поўная процілегласць адзін аднаму па характары. Першы — маўчун з маўчуноў, і калі што гаварыў, то зразумець яго было вельмі цяжка. Другі ж, наадварот, словамі так і сыпаў і зайсьдэды даходліва тлумачыў субяседнікам, што хацеў сказаць яго сябар. Так Лявон атрымаў мянушку Немец, а Адам — Перакладчык.

Якраз яны і зайшлі неўзабаве ў хату.

— Ах ты, чорт стары, што ж ты мне сказаў што немец з перакладчыкам ідуць?! — усклікнула Моця і асеклася.

Сумеліся і госці. Нават Міхута пачырванеў... Замаўчалі. Затым Лявон з Адамам развярнуліся і, ні слова ні сказаўшы, падаліся з хаты.

Моця, апраўдваючыся, накінула на мужа:

— А ты ж мне казаў: немец з перакладчыкам!..

«ХРЫШЧЭННЕ»

Бацька адпачываў на прызбе каля хаты. На вуліцы нікога не было, толькі з аднаго канца яе да калодзежа, што ад бацькавай быў за дзве хаты, падышла Сарафінка з вядром. Такая ўжо існавала завядзёнка ў нашых жанчын: паход да калодзежа — гэта збор навін, перамыванне касцей і наогул — наталенне інфармацыйнай смагі. Тым больш што і настрой спрыяў гэтаму: у кабеты сённыя былі хрэсьбіны ўнука. Яна па звычцы паставіла вядро каля калодзежа і падалася ў хату насупраць пагаманіць з прыяцелькай Кацяй.

Бацька нібы гэтага і чакаў. Няспешна падышоў да калодзежа, узяў Сарафінчына вядро, набраў вады і паставіў яго на калодзежны слупок. «Хай будзе і табе хрышчэнне!» — ад вясёлага прадчування аж засвяціліся вочы.

Чакаць прышлося доўга — цыгаркі тры. Ніяк Сарафінка з Кацяй не маглі нагаварыцца. Нарэшце ўсё было гаворана-перагаворана, Сарафінка выйшла з двара, убачыла, што яе вядро чамусьці на слупку. Падумала, што, відаць, некаму перашкаджала браць ваду, узялася за дужку і пацягнула вядро на сябе...

Бацька ў гэты час прадбачліва схаваўся за ліпу. Але шанцаў быць нераскрытым у сваім злачынстве было мала.

Сарафінка, уся мокрая з ног да галавы, лямантавала на ўсю вуліцу:

— А каб цябе зарвала, Камар! Каб цябе!.. Я ж табе не спрашчу гэтага!..

Бацька шуснуў у двор і схаваўся ў хаце. Але кожны ведаў: калі хто што «адмочыць» у вёсцы, то гэта ўжо пэўна Камар!..

Малюнак Паўла ГАРАДЦОВА, тэма Міхася СТЭФАНЕНКІ.

На работу у калгас
Я хадзіла пару раз,
Калі ж токара змянілі —
То мяне, як падмянілі.

♪ ♪ ♪

На «джандзіры» Коля едзе,
Дзеўкам усміхаецца.
Ну, а ў роце у хлапца
Адзін зуб ківаецца.

♪ ♪ ♪

Я механіка люблю
І не сплю ўсе ночкі.
Ах, шкада, што у яго
Жонка ёсць і дочкі.

Праспявала Ларыса ГЛЕБ,
Ляхавіцкі раён,
в. Падлессе.

Рэчка добра не замерзла,
Рыбакі бягуць на лоў.
Ловяць рыбу тут спачатку,
А пасля — і рыбакоў!

♪ ♪ ♪

Алкаша я палюбіла,
Цяпер доўга буду жыць:
Кожны дзень ён абяцае
За маё здароўе піць.

♪ ♪ ♪

Мілы мой паесці любіць,
На канапе паляжаць.
Я валюся з ног ад працы,
А яму — бакі баляць!

♪ ♪ ♪

Палюбіла бізнесмена,
Ён багаты, як эмір.
Толькі хутка пасадзілі:
Не эмір ён — рэкецір!

Агучыў Пётр БАБРУК,
Пружанскі раён,
в. Шубічы.

Ласы коцік да каўбас,
Гарманіст — да дзевачак.

Ён прыжэньваецца ў нас
Кожны панядзелачак.

♪ ♪ ♪

Мой мілёнак для красы
Збрыў налыса валасы.
А мужык без воласы,
Нібы шпак без голасы.

♪ ♪ ♪

У Іванкі скрозь гулянку,
Што рабіць, не ведае:
Ён вячэрае ў каханкі,
А у жонкі снедае.

♪ ♪ ♪

Пакуль сёння ў модзе бартэр,
Няхай ведае Цімох,
Што мяняецца бухгалтар
На касіраў чатырох.

♪ ♪ ♪

Я была да Якава
Зусім неабыякавай,
Так да хлопца прырасла,
Як бусліха да бусла.

♪ ♪ ♪

Не глядзі, што я худы,
Што спадаюць порткі.
Хоць я важу мала кіль,
Ды затое вёрткі!

♪ ♪ ♪

Люблю жарты і прыгоды,
Што мне сум ды горачка,
Калі я скачу заўсёды
Спрытна, як вавёрачка.

♪ ♪ ♪

Увайшлі раптоўна ў моду
Зараз развядзёначкі.
Цягне хлопцаў, як да мёду,
Да суседскай жончкі.

Спявала Людміла ЮШЫНА,
г. Гомель.

ПРЫПЕЎКІ

Ад запояў і гулянак
Захварэў на ныркі Янак.
Носіць жонцы ўсю зарплату,
Зрэдку п'е, але... гарбату!

Ўпершыню ў бібліятэку
Завітаў малы Антоць:
– Дайце кніжку мне пра рэкет!
– Ну, а стрэльба ў цябе ёсць?

Выклікаць любіў Раман
Супрацоўніц «на дыван».
І пазбавіўся за гэта
Дывана і кабінета.

Даслаў Фёдар ЛАПАНІК,
г. Ляхавічы.

Маладухаю была –
Слаўнай дзеўчынай слыла,
А набегла шэсцідзесят –
Дык гадую немаўлят.

Я кабета хоць куды
І не ведаю бяды.
А чаго мне не стае?
Мала грошай муж дае!

Як па вуліцы па нашай
Я прайшоў з дзяўчынай Дашай:
Тыдні два сяло гуло –
Вось гамоначкі было!..

З вуснаў Віктара ЛОЎГАЧА,
Гомельская вобласць,
г. п. Акцябрскі.

Аднаразавыя боты,
І не нашае работы.
Дзе тавар такі дзяваць?
Нежывым хіба збываць.

Валасы я фарбавала,
Валасоў амаль не стала.
Як яшчэ разок памажу,
Што мой мілы тады скажа?

У двары старыя цёткі
З краю ў край
разносяць плёткі.
Языкi б укараціць,
Перасталі б так мянціць!

Курыць тата, курыць мама,
Вось наглядны прыклад самы:
Закурыў малы сыноч,
З калыскі цягнецца дымок.

Праспявала
Вольга ЛАБАЖЭВІЧ,
г. Клецк.

Ехаў Коля цераз поле
Да Марусі напрасцяк.

А Марусю, яго долю,
Абдымае халасцяк!

Хлопец, модна апрануты,
Заляцаўся да Анюты.
Ў чаравіках дарагіх,
Мы й не бачылі такіх!

Спяваў Аляксандр НОВІК,
г. Бабруйск.

Самагон дзядуля гнаў,
Баба памагала.
Шклянку першаку глынуў –
Аж тры бабы стала!

Харчу многа ў нашай краме –
Вочы разбягаюцца.
Каўбасы хацеў купіць,
Ды цана кусаецца!

Даслала Яніна ФІЛОНАВА,
г. Мінск.

Малюнак Юрыя МІХАЙЛАВА.

ІМЁНЫ І ДАТЫ

80 гадоў з дня нараджэння Віктар ДАЙЛІДА (1930 — 2006)

З гумарам Віктар Браніслававіч Дайліда пасябраваў яшчэ з маленства. У вёсцы Славінск Слуцкага раёна, дзе нарадзіўся, кажуць, сумных людзей не было. Пра гэта можна меркаваць і па героях ягоных твораў, якіх ён часцей за ўсё «спісваў» са сваіх вяскоўцаў.

У 1986 годзе пісьменнік парадаваў чытача зборнікам гумарыстычных апавяданняў «Пыжыкавая шапка», які выйшаў у Бібліятэцы «Вожыка». «Шапачная» тэма ў тыя гады была дужа актуальнай, і дэфіцыт «пыжыкаў» своечасова падмеціў Віктар Дайліда. Невядома толькі, ці дапамагла ягоная кніга ў змаганні з «шапачным» злом.

Чытачу ж пісьменнік прыйшоўся па густу і сваімі кнігамі «Вясна, хлопцы, вясна», «Была вайна», «Пяро дзікай качкі», «Буслы над вёскай» і іншымі.

70 гадоў з дня нараджэння Васіль КЛЮЧНІК (1940 — 1997)

Добра ведалі Васіля (Вацлава) Ключніка не толькі ў роднай вёсцы Налібокi Стаўбцоўскага раёна, дзе ён нарадзіўся, але і шматлікія чытачы часопіса «Вожык» па ўсёй Беларусі. Гэтак жа добра ведала мастака амаль уся мінская міліцыя. І зусім не таму, што быў шкадлівым чалавекам, а таму, што Васіль Браніслававіч больш за дваццаць гадоў працаваў міліцыянерам.

Яму не давялося спасцігаць тайны рамяства ў спецыяльных мастацкіх навучальных установах, але ён стаў выдатным, самабытным майстрам карыкатуры. Пра гэта сведчаць сотні сатырычных малюнкаў, што друкаваліся на старонках айчынных выданняў і за межамі краіны.

У 1990 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшла кніга карыкатур з сімвалічнаю назваю «Бервяно ў воку».

50 гадоў з дня нараджэння Андрэй ПУЧКАНЁЎ (1960 — 2009)

У «мастацкім агародзе» Андрэй Пучканёў (нарадзіўся ў горадзе Чусавы на Урале, з 1966 года жыве ў Гродне) слыў чалавекам сціплым, нават непрыкметным, але мэтанакіраваным. Так сцвярджаюць тыя, хто яго ведаў. А вось талентам сваім мастак быў і надта прыкметным. Адзін пералік

міжнародных мастацкіх конкурсаў, дзе ён атрымаў прызы і медалі пераможцы, заняў бы добрых некалькі старонак.

На міжнародную арэну Андрэй Анатольевіч Пучканёў неаднойчы пераможна «выплываў» на сваіх знакамітых «слімаках». Гэты карыкатурны вобраз быў шчаслівым спадарожнікам яго творчасці.

Мастак пражыў кароткае жыццё, але творчую спадчыну пасля сябе пакінуў багатую. З удзячнасцю згадваюць А. Пучканёва і чытачы «Вожыка». Яго малюнкi дадавалі часопісу добрага гумарыстычнага настрою і вясёлага мастакоўскага жару.

Вішнёў!

З 75-годдзем

Паўлава Уладзіміра Андрэевіча,

беларускага паэта, празаіка, перакладчыка, аўтара шматлікіх баек і гумарыстычных вершаў, што друкаваліся на старонках часопіса «Вожык».

З 75-годдзем

Галіноўскую Ніну Васільеўну,

аўтара многіх кніжак для дзяцей. Піша гумарыстычныя вершы, з якімі неаднойчы выступала ў «Вожыку».

З 70-годдзем

Жуковіча Васіля Аляксеевіча,

паэта, перакладчыка, аўтара вершаваных зборнікаў для дзяцей. З гумарыстычнымі вершамі і пародыямі на калег па пярэ выступае пад самымі рознымі псеўданімамі ў нашым выданні.

З 60-годдзем

Сліву Міхася (Кавалёва Міхаіла Мітрафанавіча),

гумарыста па прызначэнню, аўтара некалькіх гумарыстычных кніг, у тым ліку «Віртуальнага каханьня», што летась пабачыла свет у РВУ «Літаратура і Мастацтва» ў серыі «Бібліятэка «Вожыка».

Майстар заўважае рабочаму:
— Нешта ты, браце, позна пачынаеш работу.
— Нічога, — апраўдваецца той. —
Затое я рана яе заканчваю.

☺ ☺ ☺

Муж вяртаецца дадому і скардзіцца жонцы:
— Уяві сабе: камп'ютэр сапсаваўся і мне давялося ўвесь дзень думаць!..

☺ ☺ ☺

— Чулі? Дачка Івановых выходзіць замуж!
— Каму ж усміхнулася шчасце?
— Івановым...

☺ ☺ ☺

Пасля наведвання музея маленькі хлопчык пацікавіўся:
— Тата, а чаму ўсе славуцыя людзі жылі ў музеях?

☺ ☺ ☺

— Можна вас пацалаваць, любая?
— Ой, не! Мая мама катэгарычна супраць пацалункаў.
— Але ж мне хочацца пацалаваць вас, а не вашу маму.

☺ ☺ ☺

— Сядай, дзядзька, паедзем.
— Няма часу: трэба ісці.

☺ ☺ ☺

Муж вяртаецца з працы і бацьць жонку заплаканай.
— Каханы, гэта жалліва! Я спякала торт, а кошка яго з'ела.
— Не плач, дарагая! Я зараз жа аднясу яе да ветэрынара.

Малюнак
Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА.

☺ ☺ ☺

Старэнькая бабулька наракае на вельмі снежны сакавік:
— Напускалі гэтых сваіх спадарожнікаў, нарабілі ў небе дзірак, дык снег ідзе і ідзе!

☺ ☺ ☺

Жонка: — У будучым мужчыны ўвогуле будуць насіць кашулі без гузікаў.

Муж: — Цудоўна! Атрымліваецца, я ўжо пятнаццаць гадоў жыў у будучым!

☺ ☺ ☺

— Калі ж вы разгледзіце маю скаргу? Я хаджу да вас кожны дзень!
— Кожны дзень? Няпраўда. Па нядзелях мы не працуем.

☺ ☺ ☺

— Сыграйце што-небудзь, — просіць гаспадыня госця-музыканта.
— Калі ласка. Але што?
— Што хочаце, абы суседзям дапячы.

☺ ☺ ☺

— Майму мужу заўсёды шанцуе! Толькі ўчора застрахаваўся ад няшчаснага выпадку, а сёння яму на галаву звалілася цагляна!

☺ ☺ ☺

У жанчыны пытаюцца:
— Колькі вам гадоў?
— Трыццаць.
— Але вы і пазалетась тое ж казалі.
— А я ад сваіх слоў ніколі не адмаўляюся!

АДКАЗЫ НА ГАЛАВАЛОМКУ «ДЗЕ СХАВАЛАСЯ АСА?» (СТАР. 80):

1. Каса. 2. Раса. 3. Пасаг. 4. Асака. 5. Засада. 6. Паласа. 7. Каўбаса. 8. Насарог. 9. Красавік. 10. Касавіца. 11. Басаножкі. 12. Расамаха. 13. Каласавік. 14. Масажыст. 15. Красачка. 16. Пасажыр. 17. Касатка. 18. Расада. 19. Асадак. 20. Васал. 21. Касач. 22. Маса. 23. Каса.

ВОЖЫК

Альманах сатыры і гумару

У нумары:

Паэзія.

Васіль МАЕЎСКІ. Матыка і Асот. Свой погляд. Два Барабаны. *Байкі-карацелькі*. Бяздарныя сучаснікі. Няма дурных. Иван ківае на Пятра. Дакахайся. Ліхадзеева выйце. Пераборлівая. *Вершы, мініяцюры* 3

Проза.

Юлія ЗАРЭЦКАЯ. Жывая вада, альбо Як Лёнька сухім з вады выйшаў. Шкадаванне аб нястрачаным. *Апавяданні*. (3 цыкла «Дунілавіцкія былі») 6

Персона.

Сяргей ВОЛКАЎ: «Мой адзіны кумір – гэта бацька...» 16

Паэзія.

Віктар КУНЦЭВІЧ, Міхась ПАЗНЯКОЎ, Мікола КУТАС, Пятро РАДЗЕЧКА, Уладзімір ЕРМАЛАЕУ, Мікола ШАБОВІЧ, Ганна АТРОШЧАНКА, Мікола ТОНКАВІЧ, Генадзь АУЛАСЕНКА, Алег ТАЛАЕУ, Васіль ЖУКОВІЧ. Пародыі. 21

Проза.

Іван СТАДОЛЬНІК. Сямейная дыпламатыя. Апошні козыр. *Апавяданні* 26

Вернісаж.

Малюе Алег КАРПОВІЧ 30

Паэзія.

Мікола ЧАРНЯЎСКІ. У Інтэрнеце ёсць усё. Жарптушка. Бізнесменка. Зайздрасць. Кажуць, хлопец – заглядзенне... Не туды заехаў, альбо Песенька парубшычка. Удод пасміхаўся з дразда. *Вершы* 33

Карта «Гумарыстычныя далягяды.

Гомельшчына» 36

Паэзія.

Міхась МІРАНОВІЧ. Міранізмы. *Мініяцюры*. 48

Класікі смяюцца.

Вастрыём пяра (да 100-годдзя Уладзіміра Корбана) 50

стар. 5

стар. 16

стар. 32

стар. 49

«Вожык» — альманах сатыры і гумару

№ 2 (1476), 2010 год.

Выдаецца з кастрычніка 2009 года (часопіс сатыры і гумару «Вожык» — з ліпеня 1941 года). Рэгістрацыйны № 520.

Выходзіць адзін раз у паўгоддзе.

Заснавальнік — Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, РВУ «Літаратура і Мастацтва».

Галоўны рэдактар Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

Рэдакцыйная калегія:

Анатоль АКУШЭВІЧ, Сяргей ВОЛКАЎ, Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ, Мікола ПРГЕЛЬ, Тамара ДАНИЛЮК, Валянціна ДУБРОВА, Юлія ЗАРЭЦКАЯ, Казімір КАМЕЙША, Алег КАРПОВІЧ, Уладзімір МАТУСЕВІЧ, Міхась ПАЗНЯКОЎ, Павел САКОВІЧ, Уладзімір САЛАМАХА, Васіль ТКАЧОЎ.

Рэдакцыя:

Казімір КАМЕЙША, Павел САКОВІЧ (аддзел літаратуры), Аляксандр КАРШАКЕВІЧ (мастацкі аддзел).

Галоўны камедыёграф краіны (да 90-годдзя Андрэя Макаёнка) 53
Шматколерны талент (да 80-годдзя Уладзіміра Караткевіча) 56

Проза.

Мікола ПАДАБЕД. Раман на тры ночы. Прасвятленне. Туфлі з-за бугра. Бабровая хатка. «Дыверсант». *Гумарэскі*. 59

Прям і пэндзлем.

Міхась ДУБОВІК, Сяргей ЛАПЦЁНАК, Віктар САЛАНЕЦ, Галіна СУТУЛА, Уладзімір ШПАДАРУК, Лявонцій ШЧЭРБАЧ, Ляксей ЛЯКСЮК. Вясе́лы слоўнік. 64

Паэзія.

Васіль МАКАРЭВІЧ. На Парнаскіх выбоінах. *Мініяцюры* 68

Пераклады.

Ганад ЧАРКАЗЯН. Крот. *Апавяданне* 70
Пятро ГРЫШКО, Паўло ГЛАЗАВЫ. Байкі 72

Калючык.

Павел САКОВІЧ. Самы-самы смачны яблык. *Казка* 74
Вацлаў ХАДАСЕВІЧ, Васіль РАМАШКА, Наталля СЦЕПУСЬ, Міхась САЗОНЧЫК, Лідзія АНДРЭЕВА. Лясныя забавы. *Вершы* 76
Уладзімір МАЦВЕЕНКА. Лічылка. 78
Міхал ШУЛЬГА, Міхась СЛІВА. Вуснамі дзяцей. 79
Дзе схавалася аса? *Галаваломка* 80

Проза.

Вячаслаў ВОЛЬСКІ. Смешна – не грэшна. (*3 гумарыстычнага сшытка*) 81

Вясе́лая пошта.

Вольга САКАЛОВА, Алясь БАНДЗІЮК, Эдуард ГРАКОВІЧ, Ірына КАРАЧУН, Міхась МАЗУРЭНКА, Іван ВАРАУКА, Анастасія БАРДЗІЯН, Генадзь ПРУДЗІЛКА, Мікола КАРАЛЁУ, Людміла САЛЯНКА, Яўген ЗЯЛКОУСКИ, Альдонія НАУЧАНКОВА, Віктар РЭЧЫЦ, Антон ПІЛІПЧЫК, Уладзімір БОГДАЊ, Генрых ХАРЭВІЧ, Эра СТАВЕР, Альберт МІХАЙЛАУ, Аляксе́й ГАЛАСКОК, Святлана БЫКАВА, Яўген КІШКО. Вершы, мініяцюры, дыялогі. 85
Мікола КАМАРОУСКИ. Не прыдуманья гісторыі. *Замалеўкі*. 90

«Вожык» на сцэне.

Ларыса ГЛЕБ, Пётр БАБРУК, Людміла ЮШЫНА, Фёдар ЛАПАНІК, Віктар ЛОУГАЧ, Вольга ЛАБАЖЭВІЧ, Аляксандр НОВІК, Яніна ФІЛОНАВА. Прыпеўкі 92

Імёны і даты 94

Віншuem! 95

Анекдоты 96

На вокладцы: *малюнак Міколы ПРГЕЛЯ.*

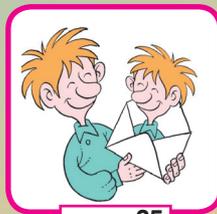
стар. 55

стар. 67

стар. 72

стар. 85

Рэдактар стылістычны
Ірына КАЧУРКА.
Камп'ютэрная вёрстка
Алена МАКАРЭНКА.

Адрас рэдакцыі:
220005, Мінск,
праспект
Незалежнасці, 39.

E-mail: a.vojik@yandex.ru

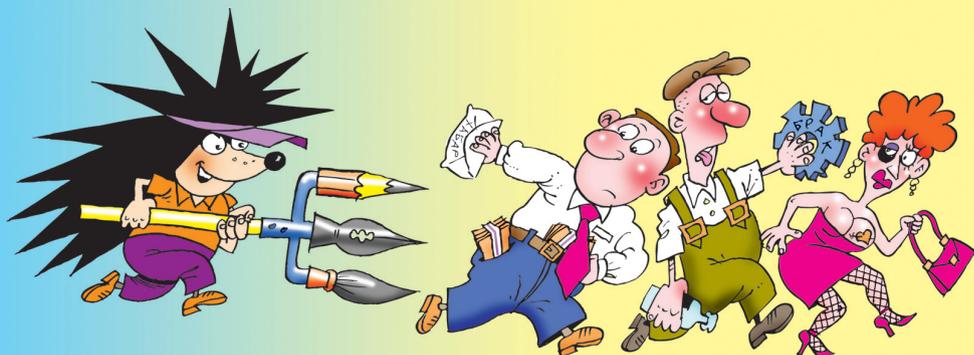
Тэлефоны:
галоўнага рэдактара,
аддзела літаратуры,
мастацкага
аддзела – 284-84-52,
бухгалтэрыі – 284-66-72,
факс – 284-84-61.

Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Перадрукоўваючы матэрыял, трэба абавязкова спасылацца на «Вожык». Разглядаюцца рукапісы, надрукаваныя на машынцы або набраныя на камп'ютэры. Аўтары публікацый нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы, не падзяляючы пазіцыю і думку аўтараў.

Падпісана да друку
19.07.2010
Фармат 70x90 1/16.
Афсетны друк.
Папера афсетная.
Ум. друк. арк. 7,02
Ул.-выд. арк. 9,39
Тыраж 1891 экз.
Зак. 1715

РУП «Выдавецтва
«Беларускі Дом друку».
220013, Мінск, праспект
Незалежнасці, 79.
ЛП № 02330/0494179
ад 3.04.2009.

© «Вожык», 2010

БУДЗЬЦЕ РАЗАМ З «ВОЖЫКАМ»!

Гэтыя словы мы не стамляемся паўтараць вам,
нашы паважаныя чытачы і падпісчыкі!
Нагадаем, што падпісацца на «Вожык» № 1 за 2011 год
(выйдзе ў студзені наступнага года)
можна ў любым паштовым аддзяленні
(у тым ліку і да запатрабавання),
а таксама ў магазінах РУП «Белсаюздрук»
(дарэчы, значна дзешавей).

У розніцу «Вожык» можна набыць — у абмежаванай колькасці —
толькі ў Мінску ў магазінах № 18
(станцыя метро «Плошча Перамогі», падземны пераход)
і № 27 «Глобус» (вул. Валадарскага, 16).
Але самы лепшы, надзейны спосаб заўсёды быць разам
з «Вожыкам» — гэта падпісацца на альманах.
Да сустрэчы ў наступным годзе!

ISSN 0132-5957

На альманах
«Вожык»
можна падпісацца
ў любым
паштовым аддзяленні.

Чытайце ў наступным нумары альманаха «Вожык»:

ПРОЗА.

Янусь МАЛЕЦ. Аддзячыў. Чарцянё. Канфуз. Строгая камісія.
Пераўвасабленне. А мог жа спазніцца... *Гумарэскі.*
Алесь КОЗЕЛ. З жыцця вясковага. *Замалёўкі.*
Ганад ЧАРКАЗЯН. Цешчын допыт. Адкрыты ліст усім
папугаям. Ліставанне з жонкай. Сабака. Куфэрак. Картагэка.
Гумарыстычныя апавяданні.
Іван АНОШКІН, Венядзікт БЯРБЕГА, Валянцін КРЫЖЭВІЧ,
Леанід ЛЕВАНОВІЧ, Барыс КАВАЛЕРЧЫК,
Васіль НАЙДЗІН, Міхась СЛІВА, Уладзімір ШУЛЯКОЎСКІ,
Мікола ДУБОУСКІ. Гумарэскі.

ПАЭЗИЯ.

Мікола МАЛЯЎКА. Гумарыстычныя вершы.
Міхась ПАЗНЯКОЎ. Пародыі.
Уладзімір ПРАВАСУД, Уладзімір ПАЎЛАЎ,
Яўген ЗЯЛКОЎСКІ, Мікалай ДЗЯНІСАЎ, Іван ЛАГВІНОВІЧ,
Лявон АНЦІПЕНКА, Сяргей ПРЫЁМКА. Байкі.
Валянцін ЛУКША. Гумарыстычныя вершы.
Павел САКОВІЧ, Яўген ХВАЛЕЙ, Анатоль ЦЫРКУНОЎ,
Уладзімір СКАРЫНКІН. Эпіграмы, эпітафіі.

КАРТА «ГУМАРЫСТЫЧНЫЯ ДАЛЯГЛЯДЫ. Віцебшчына».

ПЕРСОНА.

Гутарка з выдатным пісьменнікам, перакладчыкам,
гумарыстам, вожыкаўцам са стажам Янкам СПАКОВЫМ.

ВЕРНІСАЖ.

Малое мастак Аляксандр КАРШАКЕВІЧ.

**КЛАСІКІ СМЯЮЦА.
СМЕХ БЕЗ МЕЖАЎ.
ПЯРОМ І ПЭНДЗЛЕМ.
САМ-НАСАМ З ПАРНАСАМ.
ВЯСЁЛАЯ ПОШТА.
«ВОЖЫК» НА СЦЭНЕ.**

Нашы індэксы:

**індывідуальны —
74844,**

**індывідуальны
ЛЬГОТНЫ**
(для жыхароў
сельскай мясцовасці:
райцэнтры
і населеныя пункты
раёнаў) —

01380;

**ведамасны —
748442,**

**ведамасны
ЛЬГОТНЫ**
(для ўстаноў
Міністэрства
культуры,
Міністэрства
адукацыі) —

01381.